ČERVENAJÍCÍ SE PAPÍR

fenomén erotického časopisu
v pracích studentů Kurzu pornostudií
FaVU VUT v Brně

Kdybych po tobě
teď tak netoužil,
líbilo by se mi
tě celou noc jen líbat.

Lenka

Kludová

Lenka Klodová a kolektiv studujících

Červenající se papír: fenomén erotického
časopisu v pracích studentů
Kurzu pornostudií FaVU VUT v Brně

Brno 2020

Recenzentka:
Kateřina Lišková

Text

© Lenka Klodová

Obrazová část

Časopis studentských prací

© Natálie Balková, Antonie Bernadová, Hana Blatná, Jan Bražina, Barbora Cicoňová, Tamara Conde, David Čech, Petr Dočkal, Filip Dušek, Lukáš Essender, Jiří Ferenc, Hana Fickerová, Marie Fiedlerová, Simona Folková, Tereza Froncová, Kristýna Gajdošová, Kristýna Hejlová, David Holubec, Ondřej Houštava, Lizaveta Hrydziushka, Vendula Kolářová, Alexandra Kopúnková, Jolana Korbičková, Martin Kuzder, Marie Lavrjuk, Hana Magdoňová, Polina Masevnina, Pavla Nikitina, Daniel Nováček, Veronika Patkóšová, Jiří Pec, Natálie Pejchová, Veronika Pochlopeňová, Jakub Polách, Kristina Procházková, Terezie Rausová, Denisa Romerová, Kamil Rujbr, Monika Rygálová, Eliška Římanová, Pavlína Sikorová, Jan Staniczek, Veronika Šavarová, Kateřina Šillerová, Veronika Špundová, Marek Tischler, Karolína Tomanová, Laura Trenčanská, Ekaterina Trokhina, Viktoria Tselych, Martina Valchařová, Adéla Venturová, Sara Wollasch, Marie Zandálková, Tomáš Zdvořáček, Tomáš Zelený

Ilustrace

© Svatopluk Ručka a Jana Hrádková za použití děl Lenky Klodové
2020

© Vysoké učení technické v Brně, Fakulta výtvarných umění, 2020

Publikace „Červenající se papír: fenomén erotického časopisu v pracích studentů Kurzu pornostudií FaVU VUT v Brně“ podléhá licenci Creative Commons Uvedte původ-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 International License. Úplné znění licenčních podmínek je dostupné zde: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ISBN 978-80-214-5588-7

DOI <http://dx.doi.org/10.13164/book-cervenajici-se-papir>

4	Anotace	67	Rámec výzkumu
5	Úvod	67	Výzkumný soubor
25	Účel výzkumu	68	Metodika výzkumu
	Ideový rámec	69	Analýza jednotlivých bodů
27	Úsvit pornostudií na Západě	83	Závěr experimentu
35	Úsvit pornostudií na Východě	86	Závěr publikace
39	Prehistorie českých pornostudií	89	Resumé anglicky
46	„Pornografikujeme po česku“	93	Literatura
48	Vlna erotických výstav		
53	Odborníci na porno		
58	Pornostudia na umělecké vysoké škole		
61	Kurz pornostudií na FaVU		
64	Červenající se papír – pornočasopis Kurzu pornostudií		

Anotace

Studie Červenající se papír se týká Kurzu pornostudií, který vyučuji od roku 2008 na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně. Jádrem publikace tvoří výsledek experimentálního průzkumu, který jsem v kurzu iniciovala mezi lety 2015–2018. Jedná se o projekt pornografického časopisu složeného z nesourodých dvoustran, které vytvořili studenti jako závěrečnou práci kurzu. Experiment zachycuje vizuální názor mladých adeptů umění na již odcházející formát pornografické produkce – tištěný časopis. Než se však dostaneme k tomuto vizuálnímu materiálu, první část textu vysvětluje fenomén vyučování tématu pornografie na vysoké škole. Zabývám se otázkou původu, možností a způsobu

výuky pornostudií. Studium pornografie neboli pornostudia je mezioborový akademický předmět, který se etabloval na Západě v průběhu devadesátých let jako reakce na společenské proměny a změny vnímání pornografické produkce, jež započaly už v letech šedesátých. Bude mě zajímat, s jakými tradicemi a přístupy se pornostudia střetávají v tuzemsku a jaké mohou být další podmínky jejich „českého“ vývoje.

Úvod

V této práci se zabývám dvěma souvisejícími fenomény, které by mohla velká část veřejnosti nazvat neaktuálními, okrajovými, bizarními, zbytečně provokujícími – tištěnými pornografickými časopisy a akademickým studiem pornografie. Téma mě vede k tomu, abych své pojednání zahájila defenzivou. Na úvod se stručně vyrovnám se základní sadou námitek. Jednotlivé momenty později v textu podrobněji rozvedu. Argumenty a protiarargumenty tvoří dualistické pandány: proti liberalizačním tendencím se staví zdravý rozum, proti objektivitě vědecko-uměleckého přístupu cit a emoční rozvoj jednotlivce, proti idealistickému rozšiřování svobod kriminální zázemí pornografické produkce, proti neutrálnímu bádání nečekaná reakce těla.

Námitky

Pornografická produkce je záležitost kriminálního podsvětí. Její tolerování je trpěnou daní demokratického rozvoje společnosti.

Pornografie vystoupila z „podsvětí“ na Západě už v sedmdesátých letech. V současné globalizované společnosti má takový vliv na mainstreamovou kulturu, vizualitu veřejného prostoru i chování jednotlivců, že některé její projevy už vůbec nevnímáme a jsou chápány jako přirozené a bezpříznakové. Naomi Wolf například již v osmdesátých letech odhalila pronikání pornografických gest, grimas a pohledů, jako jsou přimhouřené „dravčí“ oči a pootevřená ústa, do obecného modelingu.¹ Linda Williams upozorňuje v roce 1989 na neudržitelnost původního termínu „obscenita“, který měl popisovat pornografii jako část kulturní produkce, vyčleněnou z „hlavní scény“ (ob scene), jako mocensky potlačovanou část lidského konání.²

Upozorňuje, že pornografie se již dávno stala „hlavní událostí“, a to nejen z hlediska velikosti produkce a jejího ekonomického potenciálu, ale také z hlediska její přítomnosti ve všech složkách společenského i osobního života. Pornografie je rozhodně „on scene“.³

¹ „Pohled na tvář těsně před orgasmem, i když předstíraným, vede k citelnému zvýšení prodeje.“ Naomi Wolf, *Mýtus krásy*, Bratislava 2000, s. 165.

² Termín obscene se objevil v souvislosti s Tajnými muzei, do kterých byly na konci 18. století uskládovány podezřelé historické nálezy, např. falické objekty nalezené v Pompejích. Ukrytí předmětů „za scénu“ spolu s regulovaným přístupem privilegujícím bílé vzdělané muže vytvořilo základ pro moderní opresivní chápání pojmu pornografie. Tajná muzea se stala prostorovou metaforou problematizace lidské sexuality. Viz Isabel Tangová, *Pornografie. Tajné dějiny civilizace*, Praha 2003, s. 33–34.

³ Linda Williams (ed.), *Porn Studies*, London 2004, s. 3.

„Pohled na tvář těsně před orgasmem,
i když předstíraným, vede
k citelnému zvýšení prodeje.“

- Naomi Wolf

Pornografická produkce je nechutně naturální, degraduje člověka na jeho fyziologickou podstatu.

Pornostudia jsou živena mimo jiné právě nepřetržitou historickou debatou o tom, zdali lidskou sexualitu vyjmout z pozorování a zobrazování, zda ji tabuizovat, nebo zdali se budeme pokoušet podoby jejího zobrazování analyzovat a následně třeba i kultivovat. Znalost vlastního těla a jeho reakcí je člověku opakovaně upírána a problematizovaná, jak o tom svědčí mimo jiné i aktuální a neustále se opakující debaty o podobě sexuálního vzdělávání na českých školách.⁴

Mimochodem právě vzdělávací funkce byla jedním z významných benefitů, které čtenáři oceňovali na pornografických časopisech v dobách jejich největší slávy.

⁴ Spory o postavení sexuální výchovy v osnovách českých škol propukají opakovaně. Za pozornost stojí zvláště spor z roku 2011, kdy spolek Výbor na ochranu rodičovských práv přinutil ministerstvo školství ke stažení doporučení příručky Sexuální výchova – vybraná témata. Viz např. Kateřina Perknerová, Spor o sexuální výchovu. Kdo? Kdy? A jak?, Deník, https://www.denik.cz/z_domova/spor-o-sexualni-vychovu-kdo-kdy-a-jak20111108.html, vyhledáno 18. 11. 2018.

OUR LINDA WILLIAMS STUDENTS
MUST BE TAUGHT
THE 21ST CENTURY
RESEARCH
SKILLS THEY
NEED TO EARN
AND ACHIEVE
IN SCHOOL AND
THROUGHOUT
THEIR LIVES.
THERE'S SO MUCH
MORE TO SCHOOL
LIBRARIES
THAN BOOKS!

Akademické studium pornografie k ní zbytečně přitahuje pozornost a posvěcuje ji. Navíc se tím ohrožuje mravní integrita studentů na začátku jejich dospělosti.

Akademický předmět pornostudií má již svou historii, jež zahrnuje i rejstřík možných motivací, které badatele k tomuto předmětu dovedly. Jednou ze zásad, které badatelky a badatelé na tomto poli neustále zdůrazňují, je vystoupení z dualistického postoje. Pornostudia nejsou ani proti-, ani propornografická. Primární je badatelský zájem. Já se dále v textu pokusím nalézt důvody, které přispěly k rozvinutí tohoto žánru v tuzemsku. Pro mě osobně je základním cílem výuky snaha vštípit studentům „pornografickou gramotnost“. Pornografickou gramotností rozumím schopnost číst fenomény související s prezentací lidské sexuality v rámci komplikovaného historického,

sociálního, náboženského a tělesného kontextu. Disponování touto gramotností by mělo člověku pomoci i v praktickém životě. Mohl by se např. stát odolnějším vůči kampaním využívajícím sexistické prezentace nebo by mohl využít nabyté poznatky k prozkoumání a třeba i překročení osobních limitů.

Leoš Marven

Bc. Leoš Marven

Ing. Leoš Marven

Ing. Leoš Marven, Ph.D.

Doc. Ing. Leoš Marven, Ph.D.

Prof. Ing. Leoš Marven, Ph.D.

Prof. Ing. Leoš Marven, Ph.D. MBA

* HEAVY BREATHING *

Pornostudia jsou záležitostí spíše angloamerického světa, která je k nám uměle importovaná.

Pornostudia jsou výsledkem společenského a myšlenkového vývoje, který na Západě započal už v sedmdesátých letech minulého století. K nám se tyto myšlenky logicky dostaly až po roce 1989. Jednou ze snah tohoto textu je nalezení lokálních českých motivací pro pornostudia. V západním diskurzu je tento obor velmi úzce spojen s feministickým hnutím. V České republice je tato přirozená aliance komplikovanější. V přijetí pornostudií se zrcadlí i problémy, které má česká laická i akademická veřejnost s přijímáním feminismu. Přesto nalézám i v českém kontextu mnoho podnětů a událostí, které si zaslouží badatelskou pozornost.

Část z nich může mít spojitost se stavem společnosti v období komunistického režimu, velká část však souvisí s přechodem k demokratickému režimu a s rolí, kterou sexualita a její obraz v tomto procesu plnila.

Kate

Katinka

Tištěné pornočasopisy jsou vymírající formou prezentace sexuality, která už co do objemu a významu neobstojí vedle internetové pornografie.

Tištěné pornočasopisy se v českém po-revolučním vývoji staly významným symbolem bez ohledu na jejich podobu a komerční vývoj. Pornografické časopisy totiž byly v období socialistického režimu jednou ze součástí „snu o svobodě“. Představovaly hypertrofovaný symbol svobody. Vlastnictví propašovaného magazínu za dob socialismu jeho majiteli zajistilo specifickou společenskou prestiž. Porevoluční vydavatelský boom širokého spektra erotických periodik zprvu nepostrádal osobité kreativní ambice. Nicméně po několika euforických letech byly snahy o invenci nahrazeny zájmem o maximalizaci zisků a autorské příspěvky ustoupily přejímanému internacionalizo-

vanému obsahu. Pokouším se v tomto vývoji pornografických periodik vidět určité podobenství o transformačním procesu české společnosti.

o Svobodě

Varování:
Kritická dávka
erotiky

Chceš mi
říkat Děvko?
Nevadí!

V čem se liší pornostudia od tradičnějšího oboru zkoumajícího lidskou sexualitu, sexuologie?

Sexuologie jako lékařský obor se zabývá diagnostikou, terapií, posuzováním a prevencí sexuálních poruch. V této formě se vztahuje především k dalším lékařským oborům, jako je psychiatrie, gynekologie, urologie, reprodukční medicína, dermatovenerologie, endokrinologie nebo genetiky.⁵ Sexuologie jako vědecký obor se pak hlásí k přesahům do psychologie, sociologie, antropologie, etnologie, psychiatrie, kriminologie i biologie.⁶ Pornostudia jsou z tohoto pohledu určitým výsekem bádání o lidské sexualitě, zdánlivou malou podmnožinou. V jejich centru stojí zájem o pornografickou produkci jako o skupinu reálných kulturních výtvorů. Tak pornostudia rozšiřují zkoumání lidské sexuality o další obory, jako jsou mediální studia, historie a teorie umění, estetika,

genderová studia a další. Zájem jednotlivých badatelek a badatelů může být zaměřen na produkci pornografie, její technické podmínky, její sociální nebo i kriminální zázemí, na jednotlivé aktéry této produkce, ať už diváky, herce nebo producenty, na její vizualitu, na lokální specifika apod. A naopak se pornografická produkce může stát základem a východiskem pro zkoumání obecnějších témat, jakými mohou být např. vývoj vnímání nahoty ve veřejném prostoru, genderové mechanismy, role sexuality v emancipačních hnutích, sexualita a náboženství a mnoho dalších.

⁵ Lékaři, Sexuologická společnost ČLS JEP, <http://www.sexuologickaspolecnost.cz/lekari>, vyhledáno 15. 11. 2018.

⁶ Sexuologie, Wikipedie, <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sexuologie>, vyhledáno 15. 11. 2018.

♪ I WANT TO BE ♪

♪ WHERE THE PEOPLE ARE ♪

- The Little Mermaid

Proč se zabývat pornostudií v rámci výuky výtvarného umění, když jejich doménou bývají spíše společenské a mediální vědy?

Pornografie bývá nejčastěji definována negativně, výčtem toho, co není a co nemá. Jejím zrcadlovým partnerem je umění. S vizuálním uměním pornografie sdílí shodné formy výrazových prostředků a médií. Jsou to dvě exkluzivní oblasti lidského konání, které stojí zároveň vedle sebe a zároveň podle tradičních výkladů na protipólech. Tuto definiční past popsal v rámci amerických diskusí o mezích pornografie prezident Nixon, když v reakci na liberální nálezy Komise pro obscenitu a pornografii v roce 1970 napsal: „Komise tvrdí, že rozšiřování obscénních knih a her nemá žádný trvalý škodlivý účinek na lidský charakter. Pokud by to byla pravda, znamenalo by to, že také velké slavné knihy, významné malby a slavné hry nemají žádný povznášející vliv na

lidský vývoj a chování.“⁷ Škodlivý účinek pornografie se tak podmíněčně provázal s povznášejícím účinkem umění. Nedorozumění, které je v této definici obsažené, se týká nejen velkého zobecnění kategorie pornografických materiálů, ale také velmi úzké představy o tom, jaká je role umění.

Umění vyzdvihované Nixonem blíže popisuje Kenneth Clark ve zprávě pro Longfordovu komisi, která se snažila o definici pornografie v Británii: „V mé mysli umění existuje v království rozjímání a je spojeno s určitým druhem fantazijního přesunu. Ve chvíli, kdy umění začne ponoukat k akci, ztratí svůj pravdivý charakter. To je moje námitka proti malbám s komunistickým programem, a dalo by se to také aplikovat na pornografii.“⁸ Clark staví pornografii z hlediska úče-

lu a použitých strategií po bok reklamním a propagandistickým reprezentacím. Zcela opačně se k otázce staví umělkyně a aktivistky druhé vlny feminismu, pro které sublimační úloha umění, vycházející z freudovské psychoanalýzy, rozhodně není dostačující a které hranici mezi politickou agendou a uměleckým vyjádřením rozpouštějí. Cílem feministického umění je podle slov umělkyně Suzanne Lacy „ovlivňování kulturních postojů a transformace společenských stereotypů“.

Vizuální umělkyně docházely svými způsoby dekonstrukce a analýzy obrazů, pocházejících z mediálního světa, z politické propagandy i z historie umění, k poznatkům srovnatelným s postupy teoretiček nebo socioložek. Předmět pornografie se jeví jako vhodný průsečík výtvarného umění a humanitních věd pro rozvoj způsobu umělecké tvorby v duchu uměleckého výzkumu. Umělecký výzkum je chápán jako systematizovaná konceptuální tvorba a zároveň jako průzkum tématu aktivní uměleckou praxí.¹⁰

⁷ Lynda Nead, *The Female Nude: Art, Obscenity and Sexuality*, London 1992, s. 90.

⁸ Tamtéž, s. 27.

⁹ *Feminist Art, The Art Story*, <https://www.theartstory.org/movement/feminist-art/>, vyhledáno 20. 11. 2018.

¹⁰ Metodologicky nejbližší je pro mě tzv. nordická větev uměleckého výzkumu, která zdůrazňuje, že „umělecký výzkum není vědou o něčem nebo něčeho, ale jedná se o participativní akt a reflexi se silným performativním elementem.“ Mika Hannula – Juha Suoranta – Tere Vadén, *Artistic Research Methodology*, New York 2014, s. 15.

FOR ME, NOW,
FEMINIST ART
MUST SHOW
A CONSCIOUSNESS
OF WOMEN'S SOCIAL
AND ECONOMIC
POSITION IN
THE WORLD.
I ALSO BELIEVE IT
DEMONSTRATES
FORMS AND
PERCEPTIONS
THAT ARE DRAWN
FROM A SENSE OF
SPIRITUAL KINSHIP
BETWEEN WOMEN.

SUZANNE
LACY

Nejsou pornostudia nástrojem k povýšení často až kýčovité kategorie erotického umění?

Problematika vztahu termínů erotika, erotické umění a pornografie je pro mě historickou agendou, která se řešila u nás i ve světě v souvislosti s potřebou regulace sexuálně explicitních materiálů, se zaváděním cenzury. Podstata problému spočívala v tom, že známka uměleckosti, přiřazení díla k erotickému umění místo k pornografii, propůjčuje materiálům určitou ochrannou známku, pod jejíž rouškou je možné na veřejnost propašovat i velmi explicitní materiály. Potřeba rozlišit, co je ještě umění a co už nemravnost, se stala významným zájmem ochránců obecné morálky. Debaty se odehrávaly historicky především v USA, kde rozhodující roli hrál slavný 1. dodatek Ústavy Spojených států amerických ochraňující svobodu projevu. Výsledky jednotlivých státních komisí pro posouzení pornografičnosti děl se postupně propracovaly k poměrně objektivnímu pohledu, který zdůrazňuje nutnost posuzovat celkový kontext díla,

tak aby se případné explicitní části nestaly důvodem jeho zákazu, jak tomu bylo dříve. Obecně se ustálil zjednodušený názor, že pornografie se od erotického umění liší tím, že neobsahuje žádné další sdělení, umělecké, moralizující, aktivistické apod., mimo tendenci diváka fyziologicky vzrušit. Všechny tyto sofistikované a vyhrčené debaty se nicméně staly nadbytečnými s nástupem internetu. V době okamžité a globální přístupnosti obrazů není potřeba zajišťovat průnik explicitního obsahu na veřejnost skutečnou nebo zdánlivou uměleckostí díla. U pornografie se v současnosti nesleduje míra explicitnosti, důležitý je širší společenský kontext. Nikoho nepřekvapí přítomnost erotického tématu, bude ovšem podstatné, jaké politické, genderové, rasové i ekonomické otázky jsou v této „erotické“ produkci skryty. Díla, která já považuji za tvorbu v duchu pornostudií, se velmi liší od děl, která se obvykle označují jako erotické umění. „Klasické“ erotické umění jed-

nak často pracovalo s tvaroslovím nahého ženského těla, většinou z hlediska formy způsobem nedotčeným feministickou reflexí, jednak často podávalo lidskou sexualitu jako největší a základní mystérium života, jako zdroj tajemství, romantiky, tragédie, energie apod. Toto monumentální pojetí, ze kterého selektivně vypadávaly jevy jako homosexualita, alternativní erotika, násilí, ekonomické zájmy a mnoho dalších, pornostudia s úctou ponechávají historii a všímají si drobnějších, a přitom realističtějších jevů kolem něj.

Zároveň však vnímám otázku reflexe „klasické erotiky“ v českém výtvarném umění období socialismu a transformace jako výzvu a otevřené téma.

Et nous aussi nous serons mères Lequeu

Účel výzkumu

Práce Červenající se papír sleduje tyto základní cíle:

První účel tohoto pojednání byl již zevrubně popsán výše. Věřím, že se pomocí experimentu s „uměleckým“ pornočasopisem povede ukázat Kurz pornostudií a obecně akademický zájem o fenomén pornografie jako možný nástroj pro kritický průzkum společenských jevů i jako cesta pro aktualizaci akademické umělecké výuky.

Druhým cílem je snaha o představení určitého segmentu kreativity studentů. Moje potřeba shrnout a publikovat studentské práce nebyla motivovaná přesvědčením, že se jedná o výjimečná díla v historii školy nebo v osobní historii jednotlivých studentů. Jedná se o tvorbu, která vznikla při zvláštní pedagogické příležitosti.¹¹ Studenti se přihlásili na před-

mět Kurz pornostudií většinou se zvědavou touhou dozvědět se něco o citlivých tématech. V závěru kurzu byli postaveni před úkol něco v rámci tohoto tématu vytvořit. Téma tištěných pornografických časopisů sice studentům připadalo archaické, ale zároveň tato anachroničnost formy posloužila jako ochranná zástěrka, díky níž pro ně bylo zadání stravitelné a realizovatelné. Vytvořila jakousi formální bariéru, díky které nemuseli mít obavu z toho, že po nich budu žádat odhalení intimních informací, jež by zveřejnit nechtěli, nebo že zadání bude překračovat jejich morální, emoční nebo náboženské meze.

Dalším, spíše minoritním cílem publikace je snaha vytvořit určité propojení mezi mojí pedagogickou činností a vlastní umělecko-výzkumnou tvorbou, ve které hraje fascinace tištěnými pornografickými časopisy významnou roli. Zároveň se však zdráhám zařazovat svůj dlouholetý projekt Kurzu pornostudií do kategorie volného umění v rámci tzv. pedagogického obra-

¹¹ Obdobná motivace – neztratit kvalitní práce studentů, které dokládaly obrovské množství práce vynaložené na překonání mezioborových bariér – stála u zrodu další publikace zahrnující pedagogický experiment, na kterém jsem se podílela. Ve spolupráci s Kateřinou Liškovou a Evou Šlesingerovou jsme vydaly e-publikaci zachycující tři ročníky společného předmětu pro studenty humanitních studií a studenty umění. Viz Lenka Klodová – Kateřina Lišková – Eva Šlesingerová et al., UV faktor 3. Tři cykly Uměleckého výzkumu mezi FaVU VUT v Brně a FSS MUNI, <https://dspace.vutbr.cz/handle/11012/64883>, vyhledáno 14. 11. 2018.

tu, tak jak jej definuje např. Claire Bishop.¹² Předmětem mého zájmu není revize pedagogického procesu: ten probíhal víceméně standardními prostředky včetně poměrně tradičně definované role učitele a jeho studentů. Samotný pedagogický proces je předmětem mého zájmu hlavně z perspektivy proklamace svobody bádání. Je v pořádku, že se zajímáme o pornografii, protože pro svobodné bádání by neměl existovat žádný z vnějšku tabuizovaný předmět.

¹² Podle Bishop úspěšné projekty žánru „umění jako pedagogika“ musí sledovat dvojí horizont. Musí být úspěšné na poli umění a také na sociálním poli a zároveň musí testovat a revidovat kritéria, která na obě tyto oblasti aplikujeme. Bez tohoto záběru projekt riskuje, že se stane spíše „edu-zábavou“ nebo „pedagogickou estetikou“. Claire Bishop, *Artificial Hells*, London 2012, s. 274.

Ideový rámec

Úsvit pornostudií

na Západě

Michel Foucault v prvním díle svých nedopsaných Dějin sexuality (1976) objasňuje princip „skrytého mluvení“ o sexu. Na příkladu obecné představy o euroamerické společnosti od 17. století jako společnosti potlačující sexualitu odhaluje Foucault propojenou síť diskurzů, které ve vzájemné souhře ukazují, že ve společnosti se o sexualitě mluví hodně, že toto mluvení je naopak podporováno, a že vznikají dokonce nové způsoby, jak o sexualitě mluvit. Nové diskurzy (medicínský, pedagogický, kriminologický) uvalují na každého jedince povinnost vlastní sexualitu detailně zkoumat a zpovídat se z ní. Foucault vytyčí dva velké systémy produkování pravdy o sexu: cestu ars erotika, kdy „je pravda extrahována ze slasti samotné, chápané jako praxe a přijímané jako

zkušenost“¹³, typickou pro asijské kultury nebo starověký Řím, a cestu scientia sexualis, spočívající v čím dál podrobnějším výčtu detailů, které etablují vztah doznání – vědění – moc. Foucault ve své úvaze předznamenává fenomén akademického zkoumání porna, když mluví o nutkové potřebě euroamerické společnosti: „O sexu se mluvit musí. Musí se o něm mluvit veřejně a způsobem, jenž nedbá na to, co se smí a co se nesmí, byť by jej tím vyznamenával. Musí se o něm mluvit jako o něčem, co nestačí jen zatratit nebo tolerovat, ale co je třeba ošetřit, zasadit do systému užitečnosti, zpracovat k většímu dobru všech, přivést k optimálnímu fungování.“¹⁴ Foucault považuje za příliš jednoduchou snahu analyzovat komplex sexualit z hlediska politického jako

¹³ Michel Foucault, Dějiny sexuality 1, Praha 1999, s. 68.

¹⁴ Tamtéž, s. 31.

výsledek působení moci, který využívá potlačování sexu jako svého nástroje. Nabádá k detailnímu zkoumání toho, „... jaké nejbezprostřednější a nanejvýš lokalizované vztahy moci působí v určitých typech diskurzu o sexu, v určitých typech vymáhání pravdy, které se historicky a na vymezených místech objevily“.¹⁵ Upozorňuje na základní principy, které vedou k ostražitosti vůči zobecňování ve věcech sexuality. Vědeckému nezaujatému a svobodnému poznání se poddají spíše lokální ohniska než celé oblasti sexuality. Vztahy moci a vědění budou spíše „matricemi transformací“ než nalezenou strukturou a diskurzy se budou vyskytovat v různých strategických kombinacích a seskupeních. V duchu této multiplicity diskurzů tak vedle tradičních studií sexuality z pohledu medicínské sexuologie, kriminologie, etiky a pedagogiky získává své místo a oprávnění i perspektiva kulturologická a umělecká, perspektiva pornostudií. Foucaultovo rozlišení mezi strategií ars erotica, založené na bezprostředním prožitku, a strategií scientia sexualis v sobě zahrnuje pohyb od reálné sexuality jako prožité tělesné aktivity k prožívání sexuality prostřednictvím její reprezentace, ať již za reprezentaci sexuality považujeme vyřčení zповědního tajemství, medicínskou katalogizaci sexuálního chování nebo produkci pornografických

materiálů. Souboj principů ars erotica a scientia sexualis není historickou záležitostí. Přelévání zájmu od skutečného zážitku a prožitku k jeho následnému fixování v obraze a naopak sledování moci obrazu, který určuje formu chování, vidíme ve vývoji současné společnosti neustále. Stěžejním momentem, ve kterém se projevilo tělo, bylo období šedesátých let minulého století. Liberalizační tendence, které kořenily hluboko v evropských a amerických dějinách, podpořeny vědeckým i kulturním vývojem propukly v tzv. sexuální revoluci. Pro určitou krátkou periodu to byla živá reálná těla, živá sexualita a skutečné emoce, které určovaly pohyb společnosti. Nicméně sféra reprezentací nezůstala pozadu. Vliv hippie rozvolněného a nadšeného vztahu k tělesnu se velmi rychle projevil ve sféře pornografické produkce, která v něm našla nejen inspiraci. Po určitý čas se zdálo, že se celá pornografie jako žánr promění. V tzv. porn-chic éře¹⁶ na počátku sedmdesátých let se pornografie dostala z obskurního postavení „za scénou“ na scénu hlavní. Pornografie ztrácí vlivem změny společenského paradigmatu punc „hříšné“ činnosti, jejíž potírání se opírá o křesťanskou morálku. Její „škodlivost“ musí být nově definována. Porno se zkusí etablovat

¹⁵ Tamtéž, s. 114.

¹⁶ Brian McNair datuje vznik porn-chic éry do raných sedmdesátých let a spojuje jej s fenomenálním kasovním úspěchem filmu *Deep Throat* (1972), který pak následovaly další pornografické filmy (*Behind the Green Door*, 1972, *The Devil in Miss Jones*, 1973). Brian McNair, *Striptease Culture*, London 2002, s. 62.

jako legální zábava pro dospělé. To, že se tak nestalo a pornohvězdy typu Lindy Lovelace se po krátké epizodě v roli celebrit zase vrátily ke svým tragickým osudům¹⁷, bylo podle kulturologa Briana McNaira dáno dvěma okolnostmi.

Liberalizační vývoj šedesátých let jednak poměrně rychle vyvolal konzervativní názorový obrat. Druhý důvod se podle něho skrývá v samotné povaze porna, které musí ke svému naplnění obsahovat prvky transgrese, o niž by kvůli otevřenosti vůči mainstreamu přišel.

Porn-chic éra sice nenaplnila své ambice směrem k akceptaci pornografické produkce většinovou společností, nicméně zájem o pornografii v širokém měřítku již neutichl. Zůstával skryt pod povrchem společenského dění a výrazně se projevil zvláště v devadesátých letech. Tehdy však nevzniká jako v sedmdesátých letech nová mainstreamová pornografie, ale metapornografie, která má podobu souboru výpovědí nejrozumnějších žánrů, účelů a jazyků. Podle McNaira dochází k další fázi pornografikace mainstreamu, která v éře porn-chic začala. Pornografie začíná ovlivňovat všechny aspekty kultury – reklamu, módu, populární hudbu, film, vizuální umění.¹⁸ Vzniká tak metapor-

no, které je reprezentací pornografických materiálů v nepornografické podobě. Zájem nezůstává pouze u nejužší podstaty pornografie, kterou je explicitní znázornění sexu. Pozornost přitahují všechny aspekty produkce i konzumace porna.

Metapornografické materiály si buď z pornografie půjčují její postupy a uvádějí je do mainstreamu, nebo začínají o pornu mluvit v různých diskurzích, např. právě v akademickém nebo profesionálně uměleckém světě. Efekty pornografikace kultury mohou být negativní – ve formě odebrání prostoru pro autentickou intimitu a ve formě totální komercializace intimity, případně ve formě eskalace brutality a perverze ve snaze o zachování elementu transgrese. Najdou se však i pozitivní momenty jako např. preventivní efekt otevřenosti a informovanosti v období epidemie HIV, potenciál transgresivních obsahů spojených se sexualitou při různých emancipačních kampaních, ať již feministických nebo týkajících se sexuálních menšin, nebo právě využití pornografické produkce jako zdroje podnětů a materiálů pro vědecká a umělecko-výzkumná bádání. Uchopení problému akademickým způsobem bylo jedním z projevů metaporna. Studie zabývající se pornografií se od konce osmdesátých let

¹⁷ Linda Lovelace, vlastním jménem Linda Boreman, hrála hlavní roli ve filmu *Deep Throat*. Tato role jí vynesla popularitu celebrity v žánru porn-chic filmů. V roce 1980 ale vydala svou autobiografii *Ordeal*, ve které popsala svou účast na filmování jako výsledek násilí, kterému byla vystavena.

¹⁸ Jako příklad metapornografické tvorby uvádí McNair v populární hudbě album *Erotica* (1992) zpěvačky Madonny, ve výtvarném umění soubor *Made in Heaven* (1989) Jeffa Koonse a filmy jako *8 mm* (režisér Joel Schumacher, 1999), *Lid versus Larry Flynt* (režisér Miloš Forman, 1996) nebo *Striptease* (režisér Andrew Bergman, 1996).

objevují se stoupající rychlostí a v narůstajícím množství. Existuje velké množství myslitelů, kteří fenomén pornografie a erotiky zkoumali systematicky již od padesátých let.¹⁹

Pro účely tohoto úvodu je ale podstatné rozvinutí teoretického bádání směrem k pedagogickému experimentu.

Za určitou předfází rozvoje pornostudií lze považovat období feministických diskusí z osmdesátých let minulého století. Reprezentace sexualizovaného těla, především ženského, se stává úhelným bodem druhé vlny feministického hnutí. Pornografie jako největší zdroj sexualizovaných obrazů žen získává ve výčtu sledovaných fenoménů čelné místo. Téma pornografie, spojení sexu a násilí, snahy o cenzuru a potření pornografie se staly centrální feministickou agendou mezi lety, během nichž se narýsovaly možnosti základní argumentace. Razance tehdejších aktivistek dala tomuto období konce sedmdesátých a osmdesátých let pojmenování feministické sexwars. Překvapivým aspektem těchto debat, rozpoltivších feministické hnutí, bylo především propojení části feministické agendy, která je obecně chápána jako liberalizující a progresivní,

s konzervativními politickými silami právě na základě boje proti pornografii.²⁰ Zatímco konzervativní politický názor zdůrazňuje tradiční škody, které porno páchá na morálce obyvatel, jako je nárůst kriminality a ohrožení výchovy mladé generace, feministky se zaměřily na obraz porna jako symbolického i reálného nástroje potlačování a ponižování žen. Rozsáhlá literatura z této doby se stala jednak přehlídkou možných analytických strategií, jednak přehlídkou ideologické manipulace. Základním obratem, na kterém protipornografická feministická agenda stála, je kauzální propojování působení reprezentace sexuálního aktu a fyzického chování jako reakce na ni. Ve svém hesle „Pornografie je teorie, znásilnění praxe“²¹ aktivistky nedělají rozdíl mezi obrazem, reprezentací sexuality a skutečností. Konstrukcí, která tento výklad podpírala, byla feministická varianta klasického dualismu „kultury a přírody“ (muže a ženy). Susan Griffith v knize *Pornography and Silence* v rámci této konstrukce vykresluje vznik kultury a jejích prostředků jako díla mužů, vytvořeného za účelem potlačení „přírody“ – přirozeného řádu, reprezentovaného ženami.²² Pornografie plná obrazů ponižovaných a znásilňovaných žen je pak v rámci patriarchálních

¹⁹ Zmíníme některá průkopnická díla: Herbert Marcuse, *Eros a civilizace* (1955), který tímto dílem ovlivnil i sociální hnutí šedesátých let. Steven Marcus, *The Other Victorians* (1966), dílo, které je založeno na analýze fiktivního pornografického deníku z 19. století a se kterým později polemizuje ve svých *Dějích sexuality* M. Foucault. Walter Kendrick, *The Secret Museum* (1987), jenž sleduje vývoj cenzurních nástrojů, které tak druhotně definují pojem pornografie od 18. století.

²⁰ Východiska i dynamiku antipornografického feministického hnutí uvnitř západního feminismu podrobněji popisuje K. Lišková. Viz Kateřina Lišková, *Hodné holky se divají jinak. Feminismus a pornografie*, Praha 2010.

²¹ Autorkou citátu je aktivistka Robin Morgan.

²² Susan Griffith, *Pornography and Silence*, London 1982.

kulturních produktů nejprímějším a nejsilnějším prostředkem boje mužů proti ženám. V tomto chápání jsou pornografické obrazy reálně účinnou propagandou, nabádající k fyzické akci, k násilnému chování vůči ženám.

V mnohých momentech stojí právě sexwars u zrodu silného proudu akademických pornostudií. Jejich emotivní a politicky motivovaný způsob práce s daty vyvolal silnou potřebu uchopit téma pornografie objektivnějším způsobem. Linda Williams v úvodu ke sborníku *Porn studies* výslovně zmiňuje událost, která ji pohnula k založení kurzu. Tímto spouštěčem byly články Catharine McKinnon, členky hnutí *Feminists Against Pornography*, vztahující se k válce v Jugoslávii. V nich McKinnon popisovala znásilňování Chorvatek a muslimek jako důsledek pornografické produkce. Williams byla pohoršena neprofesionalitou argumentů i zlehčováním komplexní politické tragédie přihříváním si vlastní politické agendy. Rozhořčení vyústilo v potřebu postavit se k tomu jako vědkyně a pokusit se o ustavení formátu, který by umožnil profesionální, teoretickou a strukturální analýzu jevu.²³ Autorka první skutečně akademické práce v oboru pornostudií *Hard Core: Power, Pleasure and the "Frenzy of the Visible"* se v úvodu ke

knize přiznává ke své připravenosti knihu a své vědecké renomé bránit proti předpokládané vlně odporu. Útok podle jejího očekávání měl přijít ze dvou stran – ze strany akademiků napadajících bulvárnost tématu a ze strany antipornografických feministek. V úvodu ke druhému vydání po deseti letech konstatuje s úlevou a překvapením, že místo útoku se její kniha stala klasikou, pornostudia se etablovala jako akademický předmět a ona sama se stala první „profesorkou pornografie“.²⁴ Badatelky a badatelé se v současné době snaží přistupovat k předmětu svého zájmu objektivně, bez politického předznamenání. Jejich aktivity, které se mimo jiné brání proti zjednodušení celé pornografické produkce jako machistické, xenofobní a protiženské, bývají přesto často vnímány jako pornografické. Vytvoření online vědeckého časopisu *Porn studies* Feonou Attwood a Clarissou Smith v létě 2013 provázely negativní reakce, jejichž autoři se nejčastěji obávali toho, že se časopis ustavuje jako bašta propornografických aktivistů. Proto zakladatelky již v úvodním článku upozorňují: „Bez ohledu na původ nemáme zájem o práci, která by byla antagonistická nebo oslavná; která by se k pornu vztahovala jako k něčemu esenciálně represivnímu nebo korumpujícím, osvobozujícím, subverzivnímu,

²³ Viz Williams (pozn. 3), s. 11.

²⁴ Linda Williams, *Hard Core: Power, pleasure and the „Frenzy of the Visible“*, Berkeley 1999, s. IX.

konzervativnímu, podporujícímu, škodlivému nebo nebezpečnému. Hledáme naopak práce, které objasní metody a teoretické základy pornografie a zabývají se pornografií ve formách textů, inscenace nebo představení; zabývají se jejím výskytem v různých typech „prostoru“ s různými významy; pornem jako předmětem různých druhů právních a dalších regulačních rámců a s různými významy pro jeho účastníky a pro pozorovatele těchto účastníků.“²⁵ Vedle motivace vyvřelé z agendy feministických sexwars badatelky a badatelé často zdůvodňují svůj zájem momentem překvapení. Linda Williams v úvodu k Hard Core hovoří o nečekaném objevu, který jí nahlédnutí do pornografie přineslo. Pornografické filmy měly původně autorce dodat materiál na jednu neobjevenou kapitolu ve studii o slasti ze sledování těl ve filmu v návaznosti na feministický termín gaze. Očekávala, že pornofilmy budou doslovnou ilustrací objektivace ženského těla. Místo toho zaznamenala pornoprodukcí jako místo naplněné kontradikcemi.²⁶ Jedny z nejzávažnějších problémů se týkaly zachycení a zhodnocení ženské slasti.

Obdobně Beatriz Preciado zjišťuje po prostudování produkce časopisu Playboy, že nic není takové, jak si to představovala. Počet fotografií nahých žen totiž

v časopise převyšovalo velké množství snímků architektonických plánů a designových objektů. To ji podnítilo k napsání studie o „playboyovské“ architektuře a životním stylu s názvem Porntopia.²⁷ Zdá se, že pornografická produkce v tomto aspektu připomíná určitou verzi „lidové tvorby“. Jedná se o segment produkce, který je extrémně orientovaný na své zákazníky a na jejich vkus a zájmy v nejintimnější oblasti. Tudíž se v druhém plánu může stát, že pornografie dokáže ve svých materiálech bezděčně zachytit mnohé zajímavé informace. Mohou se týkat např. zobrazování dobových tělesných ideálů a úprav, sexuálních strategií a politik.

Informace, které poskytuje, pocházejí z napínavého rozhraní mezi individuálním a univerzálním; mezi transgresí – protože porno musí realitu překračovat, a konformitou – protože obrazy a představy musí být natolik univerzální, aby přinášely dostatečně velký zisk z prodeje. Další motivací, která dokáže badatelky a badatele k předmětu pornografie přitáhnout, je její fascinující souvislost s technologickým médiem a jeho rozvojem. Již studie z osmdesátých let si všímají toho, že „index obscenity a pornografičnosti“ je velmi závislý na médiu, jež daný materiál nese a distribuuje. Wal-

²⁵ Feona Attwood – Clarissa Smith, Porn Studies: an introduction, Taylor and Francis Online, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23268743.2014.887308>, vyhledáno 15. 11. 2018.

²⁶ Viz Williams (pozn. 24), s. XV.

²⁷ Beatriz Preciado, Porntopia. An Essay on Playboy's Architecture and Biopolitics, New York 2014, s. 9.

ter Kendrick nalézá přímou souvislost mezi vznikem fotografie a vytvořením politických nástrojů – komisí a úřadů, které mířily k posouzení, klasifikaci, kriminalizaci a omezení volného oběhu takových materiálů, tj. s rozvojem cenzury.²⁸ S pornografií souvisí také bezprostřední technologický pokrok samotných médií. Pornografie je ve svém obrovském rozsahu prvním a nejnáročnějším „klientem“ technologií a sama způsobuje a podněcuje jejich další rozvoj, což je patrné především v současné době internetové pornografie. V časopise *Umělec* číslo 3 z roku 1993 Keiko Sei, japonská teoretička, toho času působící v Brně a Praze, upozorňuje na pornografii jako na významné téma a nabádá k větší pozornosti: „Pornografie je vždy napřed při využívání nejnovějších médií a technologií, je rychlejší než jakýkoli jiný žánr, jejím konkurentem je jen armáda. Studium pornografie se tedy můžeme ledacos dozvědět o médiích samotných. A tento proces nakonec můžeme přeměnit v umění, stejně jako se mediální umění v posledních pěti letech zabývalo vojenskou technologií. Je proto na čase, abychom se v příštích pěti letech zabývali pornografií.“²⁹ Editorky časopisu *PornStudies* si v reakci na rozvoj akademického zájmu o pornografii všímají, že v roce 2013 se již určité aspekty zkoumání porna dají chápat jako poměrně uspokojivě naplněné, zatímco jiné oblasti ještě představují

neuskutečněnou výzvu: „S naším časopisem se nechceme jen dostat do těch oblastí, kde začíná být studium pornografie docela dobře zavedené – například ve filmových a mediálních studiích – chceme oslovit ty oblasti, ve kterých zatím žádné akademické práce zveřejněny nebyly – například ekonomie, marketing a interakce člověk/počítač.“³⁰ Zkoumání pornografie z hlediska oblastí, které jsou vzdálenější feministické optice, může přilákat nový typ badatelek a badatelů a také přinést nové poznatky. Zvláště aktuálně nejrozšířenější pornosféra – internetová pornografie – vyžaduje jiný typ zkušenosti a znalostí, než jaký představovalo badání na poli pornografických aktivit, které více zasahovaly do reálného fyzického světa a více než s technologií souvisely s politikou veřejného prostoru.

²⁸ Walter Kendrick, *The Secret Museum: Pornography in Modern Culture*, Berkeley 1996.

²⁹ Keiko Sei, *O pornografii – ráno poté*, Divus, <http://divus.cc/praha/cs/article/on-pornography-the-morning-after>, vyhledáno 15. 11. 2018.

³⁰ Viz Attwood – Smith (pozn. 25).

Když ztroskotáme na pustém ostrově,
každé ráno, v poledne a večer
se mi vystříkáš do pusy,
abys mě zachránil od smrti hladem.

Úsvit pornostudií na Východě

Vznikla-li pornostudia na Západě v osmdesátých letech, je jasné, že se jejich český příběh musí od počátku odvíjet jinak. Česká (a slovenská) situace je specifická kvůli své historii. Náš vývoj ovlivnil především čtyřicetiletý socialistický experiment, který společnosti „pomohl“ překlenout v nevědomosti nejen období bouřlivých diskuzí o povaze pornografie v osmdesátých letech, ale i téměř celé feministické hnutí. Invaze spojeneckých tanků v roce 1968 také značně oslabila dozvuky liberalizačních sociálních změn, které probíhaly na konci šedesátých let. Důležitým aspektem tuzemských pornostudií je nepřítomnost formulovaného feministického hnutí v podobě, v níž se na Západě stalo spouštěcím mechanismem pro zkoumání porna jako typického obrazu genderového vykořisťování. Feministickému hnutí v tuzemsku vytvo-

řila neúrodnou půdu skutečnost, že za socialismu existovala ve společnosti řada „rovností“, které byly v agendě západních feministek vedené jako žádané cíle. O reálném zhodnocení přínosu socialistického režimu pro emancipaci žen se stále vedou odborné debaty.³¹

Pro zkoumané téma je však podstatný fakt obecného podřízení individuálních zájmů obecnějšímu politickému cíli. Podle Martiny Pachmanové zastírala genderovou otázku nadřazená agenda boje proti společnému nepříteli – tedy komunistickému režimu.³² Mirek Vodrážka

³¹ První větší souhrnnou publikací zachycující genderovou problematiku v období 1948–1989 je sborník *Vyvlastněný hlas*. Editorky Hana Havelková a Libora Oates-Indruchová v něm prosazují pohled na genderovou otázku jako na „vyvlastnění“ v analogii na komunistické vyvlastňování půdy a výrobních prostředků: „Pojem vyvlastnění podle našeho názoru lépe vystihuje skutečnou situaci, kdy moc odňala ženskému hnutí jeho agendu s tím, že ji bude spravovat sama – a domněle lépe.“ Hana Havelková – Libora Oates-Indruchová (eds.), *Vyvlastněný hlas. Proměny genderové kultury české společnosti 1948–1989*, Praha 2015, s. 22.

³² Martina Pachmanová, *In? Out? In Between?*, in: Bojana Pejić (ed.), *Gender Check: a Reader*, Köln 2010, s. 39.

však poznamenává, že absenci diskurzu předchází nerozeznání diskurzu, a upozorňuje na to, že i disidentské kruhy, které by měly být citlivé vůči všem mocenským technikám, mnohdy žily v genderové otázce v iluzi sociálního konformismu, který ovšem nelze ztotožňovat s realizovanou utopií ideálních vztahů mezi muži a ženami.³³ Vedle absence „naštvaného“ feministického pohledu chyběl pro vznik pornostudií v českém prostředí další podstatný motiv. Kromě toho, že v socialistickém režimu neexistovala dohledatelná místní pornografická produkce, neobjevovaly se v jeho veřejném prostoru až na výjimky sexualizované a sexistické obrazy žen. Nepřítomnost sexualizovaného těla na veřejnosti opět nemusí odkazovat k naplnění ideálu, kterým je respektující přístup k zobrazování žen a mužů. Za manipulující lze označit i propagandou prosazovanou prezentaci ženského těla jako symbolu mateřství a budovatelského nadšení. V kontextu socialistického režimu je nepřítomnost jiných než ideologicky modifikovaných těl způsobena totální kontrolou veřejného prostoru. Rozdílnost v chápání a vymezení veřejného a soukromého je pro možnost využití pornografie jako odrazového můstku pro společenskou kritiku klíčová. Totálně kontrolovaný socialistický prostor v Československu, zvláště po roce 1968, způsobil, že se domácnost

stala jediným možným místem relativně svobodného sdílení a jakákoliv aktivita směrem „ven“ okamžitě dostávala politický kontext. Jasně je to vidět např. na uměleckých akcích Jiřího Kovandy, jehož gesta už nemohla být minimalističtější, jejich obsah byl však přitom expresivní a apelující.³⁴

Zdenka Badovinac v úvodním textu k projektu *Body and the East* upozorňuje na to, že umělecké tělové akce nebyly na Východě ani více expresivní, ani krutější nebo existenciálnější než na Západě, jak by bylo možné očekávat od tvorby vznikající pod politickým útlakem. Podle Badovinac se „východní“ akce odlišovaly něčím, co nebylo na první pohled zřejmé, tedy onou latentní političností.³⁵ První veřejná nahá akce Tomislava Gotovace v Bělehradě v roce 1971 trvala jen několik vteřin a spočívala v přeběhnutí z jednoho auta do druhého. V atmosféře socialistické reality je jeho akce prvořadě čtena jako politické gesto svobody. Tato interpretace v daném místě zastíní další možné významy veřejné mužské nahoty, kterými by mohly být např. demystifikace patriarchátu nebo odkazy k traumatickému obrazu homosexuality. Ženské tělo, jak doplňuje Badovinac, zobrazované v socialistickém realismu

³³ Mirek Vodrážka, *Before the Great Exodus*, in: Bojana Pejič (ed.), *Gender Check: a Reader*, Köln 2010, s. 174.

³⁴ Mám na mysli Kovandovy akce jako *Kontakt* (1977), spočívající v letmém tělesném kontaktu s kolemjdoucími, *Divadlo* (1976), ukazující obyčejné bytí jako umělecké dílo, nebo akci *XXX* (1976), rozpažení uprostřed davu na chodníku.

³⁵ Zdenka Badovinac (ed.), *Body and the East. From the 1960s to the Present*, Ljubljana 1999, s. 16.

jako asexuální a androgynní, vystupuje v performativních praktikách primárně jako to, jež nese znaky svobody a individualismu. Vymezování se vůči sexistickým obrazům ženského těla nebo vůbec práce s erotickými motivy neměly v tvorbě českých umělkyň v období, kdy na Západě probíhala druhá vlna feminismu, odezvu. V tom se naše země odlišovala i od ostatních socialistických „bratrských“ republik. Je zde možné vidět určitou paralelu: erotické a pornografické materiály, např. časopisy, v originální podobě nebo jen přefocené, přicházely do československého prostředí kromě ze Západu také ze socialistických zemí s volnějším politickým i hospodářským režimem, jako byla Jugoslávie, Německá demokratická republika nebo i Polsko. Ve stejném prostředí se objevují i odvážnější tělové a politiku těla kritizující umělecká díla. Zatímco v Polsku nebo Jugoslávii najdeme v sedmdesátých letech výrazné tvůrkyně, ve své tvorbě otevřeně komunikující se západními feministickými umělkyněmi, v tuzemsku se málokteré umělkyni povedlo vystoupit ze stínu jejích mužských kolegů a přemýšlet o vlastní genderové agendě.³⁶ Když v Polsku Natalia LL svůdně pojídá banány a další pochoutky ve videích svého cyklu *Consumer Art* (1972–1974), Eva Partum v performanci *Změna* (1974) otevřeně pracuje s objektivací ženského těla a podřízenosti produkci kosmetického průmyslu, v Jugoslávii Sanja Iveković

v performanci *Triangle* (1979) dává do souvislosti svou masturbaci s politickou situací, v Československu klade Zorka Ságlová pleny u Sudoměře (1970). K ženské nebo tělové otázce se tak umělkyně dostává velkou oklikou přes historické konotace a estetizující land art. Zdá se, že při hledání vlastního uměleckého teritoria se české umělkyně obracely nejčastěji dovnitř, do svého emočního světa. Jejich díla se pak vyznačovala vypjatou expresivností, křehkostí a autobiografičností jak je patrné zejména u Evy Kmentové nebo Adrieny Šimotové. Výjimečným zjevem té doby v našem okruhu je slovenská umělkyně Jana Želibská, která se feministickým tématům nevyhýbá již od poloviny šedesátých let. Zpracovává ženské tělo ve formě pop-artového znaku, zabývá se jeho sexuální stránkou. Zkoumání sexualizovaného obrazu ženy se v českém prostředí objevuje až později v osmdesátých letech skrze práci Margity Titlové.

³⁶ Pavlína Morganová, *Někdy v sukni*, in: *Někdy v sukni* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně, Galerie hlavního města Prahy 2014, s. 5.

Josef

V plné polní

Prehistorie českých pornostudií

Nedostatek typických východisek pro pornostudia v historii českého umění sedmdesátých a osmdesátých let mě vede k hlubšímu ponoru do historie a rozboru několika fenoménů, které by mohly společně vytvořit spekulativní českou „prehistorii pornostudií“. Společným rysem sledovaných projektů je badatelský záměr spojující pornografii s uměleckou nebo kulturní aktivitou. Za jednoho z prvních badatelů v oboru pornostudií můžeme s nadsázkou označit Jindřicha Štýrského. Pornografický zájem u Štýrského vyvrcholil vedle jeho rozsáhlé sběratelské činnosti v práci ediční a redaktorské. Magazín *Erotická revue*, který vydával v letech 1930 až 1933, je ideální směsicí badatelských, parodických a umělecky kvalitních literárních i výtvarných děl. Štýrský v revui otiskuje nejen klasické poklady historické erotické literatury, ja-

ko je *Káma šastra*³⁷ nebo *Zahrada vůní*,³⁸ zprostředkovává také například soubory erotického folkloru. Karel Srp v doslovu k reedici *Erotické revue* v roce 2001 pokládá *Lidový slovník erotický* za „jeden z nejdůležitějších pokusů o soustavné zmapování dané oblasti mezi válkami“.³⁹ V rozpoznání hodnoty lidové pornografie se Štýrský shoduje s dalšími českými badateli, o kterých se zmíním později.

Štýrského význam pro české prostředí leží kromě vlastních uměleckých aktivit také v propojení českého prostředí s mezinárodním hnutím surrealistů, které zahrnovalo i reflexi jejich zájmu o sexualitu a pornografii. V *Erotické revui* zprostřed-

³⁷ A. D. Zd. *Vk., Kamashastra*, in: Jindřich Štýrský (ed.), *Erotická revue I*, Praha 2001, s. 60–78.

³⁸ A. D., *Zahrada vůní*, in: Jindřich Štýrský (ed.), *Erotická revue III*, Praha 2001, s. 117–124.

³⁹ Karel Srp, *Erotická revue a Edice 69*, in: Jindřich Štýrský (ed.), *Erotická revue III*, Praha 2001, s. 137.

kovává čerstvý překlad dvou debatních kulatých stolů surrealistů na téma sexuality. Surrealisté se pokoušeli ve svých *recherches*, které se uskutečnily v letech 1928 až 1932,⁴⁰ věcně a objektivně probrat všechny možné aspekty sexuality. Chtěli tak demonstrovat svou otevřenost vůči sexualitě a skrze ni i nadřazenost nad tehdejší měšťanskou společnost. Obhajovali svou „pornofilii“, jak by řekl český surrealista Bohuslav Brouk. Ze současného pohledu jsou tyto materiály také svědectvím jisté omezenosti dobové perspektivy, ať již se jedná o pohled na ženy (debaty byly vždy all-male panely, o ženách se mluvilo výhradně jako o objektech touhy a sexuálních aktivit), případně o vztah jednotlivých umělců k problematickým tématům (např. Bretonův odpor k homosexualitě). Karel Srp si v doslovu k reprintu *Erotické revue* všímá specifického rysu české erotické surrealistické avantgardy: na rozdíl od francouzské se nikdy nespojovala s kritikou církve.⁴¹

Do českého prostředí se překlady záznamů debat dostávají právě díky Štýrskému velice rychle, ale pokud je mi známo, obdobný formát nebyl nikým z českých surrealistů a umělců následován. Vlastní agendu týkající se lidské sexuality rozvíjí ze surrealisticko-psychologického hlediska především již zmíněný Bohu-

slav Brouk. Jeho koncept pornofilství, tedy otevřeného přihlášení se k vlastní tělesnosti a sexualitě, i přes jeho proklamované mizogynství⁴² zvláštním způsobem koresponduje se strategiemi esencialistického feminismu a také s tělovými strategiemi dalších hnutí za emancipaci, např. LGBT hnutí, jak jsou proklamovány ve formě expresivních Pochodů hrdosti: „Tělo je posledním argumentem lidí, kteří neprávem jsou odstrkovaní a přehlíženi, neboť jím bez diskuze dokazují bezpodstatnost veškerých sociálních rozdílů v porovnání s mocí přírody.“⁴³ Všímá si dokonce ve shodě s feministickými kritičkami toho, že podoba pornografie může být závislá na úrovni politické atmosféry ve společnosti: „Agresivita obscénnosti namířené proti ženám bývá ventilem v případě nemožnosti realizovat ji proti původnímu politickému cíli.“⁴⁴ S *Erotickou revuí* je spojena také tvorba malířky Toyen. Její soubor něžných perokreseb s názvem *Jednadvacet*⁴⁵ obsahuje hravou didaktičnost znázorněnou něžnou až dětskou kresbou a její stylizací do podoby naučných tabulí. Dedikací díla jako svatebního daru bratrovi Bohuslavi Brouka se soubor zařazuje do dlouhé,

⁴² „Koitus ženy nebavil, neznázorňovaly jej, a tak nic lidského nevynašly. Poněvadž však byly anatomicky uzpůsobeny stejně jako muži, podařilo se jim přijmout člověčenství z rukou mužů!“ Bohuslav Brouk, *Lidská duše a sex*, Praha 1992, s. 31.

⁴³ Tamtéž, s. 134.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Toyen, *Jednadvacet*, Praha 2002.

⁴⁰ Viz Štýrský (pozn. 37), s. 12–19 a 44–52.

⁴¹ Viz Srp (pozn. 39), s. 142.

byť spíše mimoevropské tradice sexuálních manuálů. Dílo je zároveň obrazovou analýzou mnoha sexuálních traumat, např. kastrčních úzkostí. Z hlediska pornostudií je zajímavá i ranější tvorba Toyen, z tzv. primitivistického období let 1924 až 1925, publikovaná v *Erotické revui* pod zkratkou XX.⁴⁶ Inspirací pro tento typ tvorby byly Toyen spontánní lidové kresbičky z veřejných toalet. Rozpoznání informační a emoční hodnoty obscénní lidové tvorby je tím, co pro pornostudia oceňují na dalších osobnostech – sběrateli Karlu Jaroslavu Obrátilovi a jeho předchůdci Janu Jeníkovi z Bratřic. Jejich dílo je ojedinělé nejen vzhledem k předmětu zájmu, ale i z hlediska přístupu obou sběratelů k nalezenému materiálu. Jan Jeník z Bratřic, soupevník velkých sběratelů lidové tvorby, jako byl F. L. Čelakovský nebo J. A. Puchmajer, „nesledoval úzkoprsý, ba kastrující národně obrozenecký ideál a odmítal estetizující cenzuru“⁴⁷ svého sesbíraného materiálu – erotických a skatologických lidových básní a písní. Zájem K. J. Obrátily mířil obdobným směrem. Soubor nazvaný *Kryptádia* vydával sešitově v letech 1932 až 1939. Radim Kopáč a Josef Schwarz ve své stati citují vyjádření hluboké politické motivace J. K. Obrátily k jeho sběratelské činnosti: „Ke sbírání erotik nepřivedlo mne tedy nic jiného nežli stará moje vášeň sbírat a stát se

majitelem věcí proskribovaných, řídkých, hledaných a pronásledovaných, ne každému přístupných publikací kuriózních, jež se tiskly tajně, byly rozesílány tajně a namnoze se i četly tajně.“⁴⁸

⁴⁶ Viz Štýrský (pozn. 34), s. 79 a 86 a Štýrský (pozn. 35), s. 74 a 59.

⁴⁷ Radim Kopáč – Josef Schwarz, *Zůstaňtež tudíž tajemstvím...* Známa i neznámá erotika (a skatologie) v české literatuře 1809–2009, Praha 2010, s. 24.

⁴⁸ Tamtéž, s. 92.

Tajemství
a tajnosnubnost
k autentické
erotičnosti patří.

Tajemství
a tajnosnubnost
k autentické
erotičnosti patří.

Tajemství a tajnosnubnost k autentické erotičnosti patří. Obojí se prohloubí, když se k této vlastní povaze erotických a sexuálních materiálů přidá vnější útlak z pozic politického režimu. K problémům prezentace sexuality, které plynou z pozic křesťanské a měšťanské morálky, se přidá schizofrenie politického režimu, obávajícího se především spontánního sdružování lidí a jejich nekontrolovatelných aktivit. Pod tímto tlakem u nás přetrvávají a vlastní kontrakulturu si vytvářejí jednak komunity, které byly historicky na základě představy o nepřirozenosti a nemorálnosti jejich způsobu života pronásledované i na Západě, jako je LGBT hnutí, ale i společenství, jejichž originální motivace vychází z teoreticky morálně nezávadné tělesné kultury a životního stylu, jako byli nudisti. V důsledku represí se staly materiály, které dokumentují taková hnutí v době socialismu, velmi cennými. Tato společenství většinou zaznamenali fotografové insideři, členové dokumentovaných subkultur. Díky Libuši Jarcovjácové je tak zachycena homosexuální klubová scéna osmdesátých let.⁴⁹ Nově pro veřejnost objevený prostějovský fotograf Karel Novák přidává obrazovou kapitolu o neoficiálním nudistickém hnutí za komunismu.⁵⁰ Jeho fotografie, zachycující nudistické komunity

od sedmdesátých let, jsou dokladem oné latentní političnosti prezentace těla v socialistických režimech, o které hovoří Zdenka Badovinac. Záběry, které zachycují nahé rodiny u českých rybníků, nahé páry kupující si občerstvení u stánku, ve druhém plánu zobrazují ostrovy svobody a rezistence vůči politickému tlaku. Jako příklad neorganizovaného, naopak vysoce individualizovaného a samotářského zachycení určitého erotického fenoménu zařazují mezi pornografické badatele i fotografa Miroslava Tichého z moravského Kyjova, který dokázal vlastním způsobem a také unikátní technikou vizualizovat voyeurismus.⁵¹ Spojení focení ze skrytých pozic skutečného voyeurů s technikou, kterou fotí – kamerami sestavovanými v podstatě z odpadků –, a s výslednou posunutou estetikou snímků je komplexní výpověď o způsobu prožívání voyeurického sexuálního potěšení. Tyto osobnosti jsou výběrem pomyslých předchůdců v oboru pornostudií na hraně mezi uměním a výzkumem, jak je chápu já. Jejich aktivity získaly často badatelský charakter až pod tlakem vnějších okolností.

⁵⁰ Tvorba Karla Nováka byla poprvé prezentovaná větší výstavou v umělecké instituci až v roce 2013. Jednalo se o dvojvýstavu Přirozeně, na které se autodidakt Novák setkal s americkým slavnějším fotografem Jockem Sturgesem. Přirozeně: Karel Novák a Jock Sturges, Moravská galerie, <http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/o-galerii/tiskovy-servis/2013/sturges-novak.aspx>, vyhledáno 15. 11. 2018.

⁵¹ Rovněž tvorba a osobnost Miroslava Tichého oslovila kurátory festivalu v Arles, kteří mu v roce 2005 udělili cenu za objev roku. Jeho „objevení se“ je ale spojeno s mnohými pochybnostmi směrem ke kurátorským machinacím. Jan Freiberg, Miroslav Tichý, Fotograf Magazine, <https://fotografmagazine.cz/magazine/erotikon/portfolia/miroslav-tichy/>, vyhledáno 14. 11. 2018.

⁴⁹ Význam Libuše Jarcovjácové dokládá to, že její výstava s názvem Evokativ se stala hlavním programem fotografického festivalu v Arles ve Francii. Libuše Jarcovjácová, Evokativ, Arles, Les Rencontres de la Photographie, <https://www.rencontres-arles.com/en/expositions/view/756/libuse-jarcovjakova>, vyhledáno 15. 8. 2019.

Na jejich individuálních osudech je většinou vidět, že až do změny politického režimu v roce 1989 byl tento zájem často zaplacen cenou společenské marginalizace.

*„Pornografikujeme
po česku“*

„Pornografikujeme“ po česku

Skutečné období pro možný rozvoj pornostudií nastává v devadesátých letech, kdy je naplněn předpoklad nasycení společnosti pornografickou produkcí. Způsob, jakým pornografikace české společnosti probíhala, je fenomén, který si zaslouží další podrobné prozkoumání. Základní dynamika je obecně známá. Mentálně jsme se pohybovali ve schématu, které spojovalo demokratickou svobodu mimo jiné se svobodou sexuální. Následky této představy byly pro určité části českého území devastující. Na severu Čech proměňovala pouliční prostituce celé vesnice a městečka. Městské prostředí se vydalo všanc sexualizovaným obrazům z počátku zcela bez regulace. První reakcí na získanou svobodu slova a projevu bylo mimo jiné nadšené zakládání pravé české pornografické produkce. První pornografický časopis, magazín Leo, vyšel již v červnu 1990 s velkorysým plánem stát se českým Playboyem. Do jisté míry se mu to i povedlo. Z hlediska obsahu sice záhy rezignoval na origina-

litu, pestrost a kvalitu, po vzoru Playboye se mu však povedlo vytvoření „Leo impéria“, které zahrnovalo erotickou Leo TV, později pornografickou webovou stránku, sérii událostí jako plesy Lea, kluby Lea, zahraniční expanzi a další aktivity. Vydavatelský dům PK 62, který svůj vějíř nabídky rozšířil kromě Lea o další tituly (Extáze, Flirt, Fantastic), se stává jednou z nejúspěšnějších českých firem v pornobyznysu. Rozvíjejí se i další odvětví. V Praze se v panelových bytech zakládají první erotické salony. Vzniká první řetězec nevěstinců Lotos, striptýzové kluby a bordely, fotografická a natáčecí studia a další. Ruku v ruce s pornografickým průmyslem probíhá i pornografikace veřejného prostoru. Česká společnost měla určité „štěstí“: kdyby konec komunistického režimu přišel o deset let později, fenomény pornografie, která v tištěné, performativní nebo jiné formě zaplavuje veřejný prostor, by už nezažila. Konzumenti pornografie by rovnou zasedli před obrazov-

ky počítačů a veřejný prostor by nebyl tak zasažen. Takto ulice měst, reklamní plochy a stránky časopisů v devadesátých letech zaplavují reklamy s nahými ženami. Jako sexistické je však musí označit až americká fotografka a lektorka na FAMU Beth Lazroe. Situace v pražských ulicích ji vedla k nafocení nejkřiklavějších situací, které vystavila v roce 2005 na Staroměstské radnici na své výstavě nazvané Jako facka. Z perspektivy zahraničního hosta dokázala definovat důvody zvláštní společenské tolerance sexistických obrazů v transformující se české společnosti: „Samotná myšlenka, že je možné vážně vystoupit proti či kritizovat činnost tzv. soukromého sektoru, je zde stále ještě velmi nová. Ještě je nejspíš třeba trochu času, než bude na dvojice konceptů soukromý či deregulovaný/demokratický a regulovaný/totalitní nahlíženo jako na čtyři samostatné jednotky, které v moderní společnosti nejdou automaticky dohromady a jejichž vzájemný vztah není černobílý.“⁵² Dochází k prosycení české společnosti metapornem, které zmiňoval McNair, a téma sexuality a jejího zobrazování se začíná přelévat do dalších úrovní a diskurzů – stává se předmětem pro kritickou tvorbu umělkyní a umělců, pro analýzu badatelek a badatelů.

Devadesátá léta se tedy dají z hlediska procesu pornografikace mainstreamové kultury s nadsázkou označit za poněkud zrychlená a překotná česká „šedesátá“.

⁵² Beth Lazroeová, Jako facka: Vizuální útok v pražských ulicích, regionální dimenze a mezinárodní platnost pražského projektu, Gender, rovné příležitosti a výzkum, ročník VII, 2007, č. 1, s. 52–56, http://www.genderonline.cz/uploads/c78822f83a2e69cadda57af639bd236cd8e64327_jako-facka.pdf, vyhledáno 10. 11. 2018.

Vlna erotických výstav

V oblasti tělového výtvarného umění, tedy oblasti, která na Západě stála u zrodu pornostudií, se i v českém prostředí začínají od poloviny devadesátých let objevovat první výrazné osobnosti. Veronika Bromová šokovala v roce 1996 českou veřejnost svým dílem *Pohledy*. Jednalo se o triptych digitálních tisků, ze kterého je nejčastěji citovanou částí práce s rozkrokem. Práce s pornografickou polohou vlastního těla a exploatací ženského pohlaví na anatomickou úroveň nakonec zastínila další roviny díla, které zároveň také obsahovalo na svou dobu novátorské využití počítačové úpravy obrazu.⁵³ Přestože scéna českých umělkyní a umělců „pornografů“ nebyla nikdy velká ani sjednocená,⁵⁴ proběhlo na začátku nového tisíciletí tuzemským kulturním prostorem nečekané množství „erotic-

kých“ výstav.⁵⁵ Zvýšenou vlnu zájmu jsem zaznamenala mezi lety 2004 až 2015. Za vrchol vlny lze považovat rok 2008. Vlna erotických výstav se dotkla galerií současného umění, výstav konaných v alternativních prostorech i renomovaných institucí. Na některých z těchto výstav jsem vystavovala svá díla. Vybuzený zájem o pornografická témata v umění mi byl velmi sympatický, ale zároveň otevíral řadu otázek: Vyvolala tento boom společenská objednávka? Je ve vzduchu nějaká společenská změna? Jakým způsobem vlastně téma erotiky a pornografie v umění tyto výstavy

⁵³ Tuto událost zařadil Vladimír Poštulka do své popularizační publikace jako významnou pro vývoj pornografie. Vladimír Poštulka, *Dějiny pornografie v datech*, Praha 2007, s. 301.

⁵⁴ Jako jedna z prvních se závažným tématem porno boomu v České republice zabývala Radka Mullerová, která začala v roce 2001 fotit prostitutky na E55. Tereza Janečková v roce 2002 provedla komplexní průzkum vzniku mediální osoby za pomoci pornografických prvků. V základě jejího průzkumu stálo prosazení vlastního fotoseriálu v časopise *Hustler*. Jana Štěpánová používá prvky z pornografie, např. erotické pomůcky nebo erotické fotky páru stejného pohlaví, a spojuje je s agendou lesbické sexuality a života. Ondřej Brody zkoumá žánr pornografického videa. Často se věnuje tématům, která jsou v tuzemské společnosti tabuizovaná – sex starých lidí, sex s těhotnou, exploatace nahé modelky, forma produkce porna.

⁵⁵ Lenka Borovičková zpracovala na téma série erotických výstav v podobném období diplomovou práci *Nahota, sexualita a pornografie* jako kurátorský projekt na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně v roce 2012. Borovičková pak své teoretické bádání zúročila ve vlastním kurátorském projektu *Body varu*, uskutečněném v Opavě v roce 2013.

uchopují a předkládají divákovi? Jsou tyto výstavy expozicemi v duchu pornosti, tj. zobrazují mezioborové a analytické stanovisko?

Pátrala jsem po motivech kurátorů jednotlivých akcí, tak jak je bylo možno vyhledat v doprovodných textech v katalozích.⁵⁶ Zjišťuji, že většina výstav spíše využila atraktivnosti tématu jako propagačního prostředku. Ukazovala spojení sexuální tematiky s výtvarným uměním na základě společné, avšak blíže neformulované schopnosti transgrese a rozkrývání tabu. Někdy chtěla ukázat, že sexualita je „téma jako každé jiné“.⁵⁷ Jindy, že „vizuální umění je nejvděčnějším prostředkem k sexuální imaginaci“.⁵⁸ Nejběžnější vlastností expozic byla „te-

matická návaznost na koncepci, která vedle kvality a zpracování sleduje hravou rozmanitost děl“,⁵⁹ která ve skutečnosti znamenala rezignaci kurátora na hlubší reflexi tématu a přenechání těžiště na jednotlivých autorech a jejich dílech. Pokud se výstava zabývala nějakou badatelskou perspektivou, jednalo se výhradně o historický pohled, bezpečně zastavený na konci devatenáctého století. Velké instituce jako Muzeum města Brna⁶⁰ a Národní galerie v Praze⁶¹ své výstavy s tématem sexuality ohlašovaly jako výstavy, které „se svým tématem zdánlivě poněkud vymykají z řady dosavadních ‚vážných‘ vědeckých, jubilejních či společensky oslavných, uměleckých, historických a popularizačně naučných akcí a aktivit“.⁶² Přes veškeré rozpaky a ruměnce pořadatelů je třeba ocenit kvalitní katalogy k oběma historizujícím

⁵⁶ Jednalo se o výstavy:

2004 – Eros, Galerie české plastiky, Praha

2005 – Ohrožujete mravní výchovu mládeže, knihy a exlibris ze sbírky K. J. Obrátily, Národní muzeum, Praha

2006 – Stop násilí na ženách, C2C, Praha, kurátorka Lenka Kukurová

2007 – Ego art, kino Světozor, Praha
XYXX, Karlín Studios, Praha

2008 – Fifty-fifty, Hala 8, Praha-Vysočany, kurátoři Ladislav Zikmund Lender a Jana Kubátová
Sexismus?, Galerie V. Špály, kurátor Pavel Humhal

100 000 let sexu, Muzeum města Brna

Láska – touha – vášně. Milostné náměty v umění 15.–19. století, Národní galerie, Clam-Gallasův palác

2010 – Sex extrémně libežný, Galerie XXL, Louny, kurátoři Milan Salák a Veronika Velíková

2011 – Láska je slepá, sex je jinde, galerie Artinbox, kurátorka Nadia Rovderová
Erotická revue, GASK

2013 – Body varu, Bezručova Opava, kurátorka Lenka Borovičková

2014 – SexPLICIT, Art Salon S Microna, kurátorka Veronika Zajačiková

2016 – Je architektura sexy?, GJF, kurátoři Ladislav Zikmund Lender, Dan Merta, Filip Šenk 2017

SexPLICIT, OD Kotva, Praha, kurátor Prokop Bartoníček
Voayer, Dům uměleckého průmyslu, Praha, kurátor Mário Petreje

⁵⁷ Milan Salák, Sex extrémně libežný (kat. výst.), Galerie XXL, Louny 2010.

⁵⁸ Pavel Humhal, Sexismus? (kat. výst.), Galerie Václava Špály, Praha 2008.

⁵⁹ Citace kurátorky výstavy SexPLICIT Veroniky Zajačikové. Tomáš Holý, SexPLICIT je pražská výstava sexu v umění a designu, Designmag, <http://www.designmag.cz/udalosti/46980-sexlicit-je-prazska-vystava-sexu-v-umeni-i-designu.html>, vyhledáno 10. 8. 2018.

⁶⁰ Brněnská popularizační výstava 100 000 let sexu, pořádaná Muzeem města Brna na Špilberku, rozhodně nechtěla „bořit tabu, ani za každou cenu provokovat“. Výstava se snažila udržet distanc od tématu pomocí historičnosti a vědeckosti, přestože řada exponátů, mezi nimiž dominovaly kromě dobových artefaktů i předměty „denní potřeby“ jako např. pásy cudnosti či antické spintriae, měla potenciál vyprovokovat aktualizovanou diskuzi. Výstava je doplněna o katalog se sborníkem textů o lidské sexualitě od pravěku do 19. století.

⁶¹ Výstava Láska – touha – vášně. Milostné náměty v umění 15.–19. století Národní galerie ve spolupráci s Archivem proběhla v Clam-Gallasově paláci. Práci s tématem si instituce nejprve vyzkoušela na menší výstavě Umění něžně erotické v Muzeu Šumavy v Kašperských horách od stejného kurátora Víta Vlnase. V katalogu jsou jednotlivé artefakty doplněny zasvěceným fundovaným výkladem, předchází jim čtyři zajímavé studie zabývající se erotikou v historických uměleckých dílech.

⁶² Václav Ledvinka, Předmluva, in: Láska – touha – vášně (kat. výst.), Archiv hlavního města Prahy a Národní galerie v Praze 2008, s. 9.

výstavám. Závažnější pokus o uchopení tématu pornografie a výtvarného umění učinili kurátoři Jana Kubátová a Ladislav Zikmund výstavou *Fifty-fifty*. Původním záměrem kurátorů, ke kterému odkazuje i název výstavy, bylo pomocí veřejné výzvy jednak shromáždit genderově vyvážený soubor děl od různorodých autorů, jednak prezentovat ve vyváženém poměru umělecké postoje pro- a protipornografické. Úskalím výstavy bylo to, že kurátorský předpoklad vystavovaná díla nenaplnila úplně. Předpoklad vycházející z teoretických podkladů, že „jediný možný přístup k pornografii je genderová kritika“, se podle kurátora Zikmunda nerealizoval, protože „ne všichni umělci jsou ochotni tvořit pod jakoukoliv ideologií, proto reflexe porna v umění je složitější“. Umělci a umělkyně podle něj „berou porno jako neutrální základ své práce a přidávají mu obsahové přesahy, např. stáří, ‚velké umění‘, hranice porna dříve a dnes, mateřství, transgender, obraz vlastního těla versus jeho fyziologie atd.“⁶³ Badatelský přístup k tématu pornografie se v rámci fenoménu uměleckých výstav dá realizovat dvěma způsoby. V prvním případě sledujeme problematiku prostřednictvím uměleckých děl, tedy děláme více méně klasickou kurátorskou tematickou výstavu. Zajímavý může být také druhý přístup, kdy výstava nebo udá-

lost je blíž k fenoménům z erotického a pornografického průmyslu než ke sféře umění. Badatelskou událost by z ní pak udělala objektivní odborná reflexe. Výstavy tohoto typu, tedy akce na hraně mezi pornografickou produkcí a kulturní událostí, se u nás také začínají objevovat, ale jejich adekvátní teoretická reflexe nebo i performativní vytěžení zatím chybí. Příkladem takových akcí jsou Erotické veletrhy nebo výstavy *Voayer*. Byly to akce, během nichž měli návštěvníci možnost v omezeném čase pozorovat živé nahé ženy nebo muže. Projekt nás na jedné straně táhne do mentálního prostoru bizarních, eticky problematických podívaných, na druhé straně však s sebou díky sblížení žánrů podle mě nese potenciál otvírat mnohé obecné otázky. Silně provokuje diváctví, realizaci moci pohledu, vyvolává otázky o etičnosti takových participativních projektů i širší otázky o charakteru současné konzumace sexuálních zážitků, ve které hraje voyeurismus čím dál primárnější roli.⁶⁴ Série *Voayer*, která do naší země dorazila ze Slovenska poprvé v roce 2017, však není první výstavou „skutečných nahých žen“ v Praze.

⁶³ Ladislav Zikmund, „Ukaž, že jsi kanál“, in: *Fifty-fifty* (kat. výst.), Praha 2008, nečíslováno.

⁶⁴ Autor konceptu Mário Petreje se po úspěších tří krátkodobých výstav (2017 Dům uměleckého průmyslu, 2018 Tančící dům, 2018 Výstava nahých mužů v Drive House v Praze 2) rozhodl pro zřízení trvalé výstavy v prostorách Domu módy na Václavském náměstí. Trvalá výstava nahých lidí *Voayer Gallery* ale po třech měsících zavřela pro nedostatek zájmu. David L. Bronštejn, Výstava *Voayer Gallery*: nahá těla tentokrát bez emocí, *Kulturio*, <https://kulturio.cz/fotoreport-vystava-voayer-dum-mody-vaclavske-namesti-praha/>, vyhledáno 5. 8. 2019.

V roce 2003 se zde uskutečnila jiná „nahá“ výstava, s Voayerem naprostoto kontrastní. Ideově souvisela s kritickou výstavou Jako facka, již v roce 1993 reagovala americká fotografka Beth Lazroe na sexismus v českých ulicích. Na stejné téma o deset let později navázala britská umělkyně Lizzy Le Quesne. Jako svou reakci na sexismus v českých ulicích i médiích uspořádala ve Špálově galerii v Praze performanci Shop Windows, kdy byli diváci vyzýváni, aby si fotili sestavy živých nahých žen a umělých figurín.⁶⁵

Vlnu zájmu o erotická témata, která se prohnala českými galeriemi, kopírovala i tištěná média. Zatímco v devadesátých letech se tematikou porna systematictěji zabývaly pouze avantgardní alternativní magazíny Živel nebo Umělec,⁶⁶ v období 2008 až 2015 téměř všechny kulturní časopisy, ale i některá mainstreamová média vydaly nejméně jedno monotematické číslo věnované pornografii. Novou perspektivu v pohledu na otázky spojené se sexualitou přinesla „sexy“ čísla časopisů, které zastupovaly alternativu, jako např. časopis pro rodičovství Apero 2/08, feministický magazín FEMA 4/11, magazín A2 10/15. Ukazuje se, že pro alternativní časopisy byly jednou z motivací k vydání „porno čísla“ politické události, které hýbaly veřejným prostorem.⁶⁷ Specializované přílohy mainstreamových časopisů typu

příloha Erotika časopisu Žena a život z let 2013 a 2018 žádné společenské ani politické pohnutky nezmiňují. Svým poměrně redundantním obsahem jsou spíše příklady snahy přizpůsobit se na trendu a přikládáním polínek do plamene pornografikace společnosti. Ostatně jejich editorial mluvící o „inspiraci a povzbuzení v tom realizovat svá tajná přání“, jako by opakoval hyperbolický slovník editorialů reálných pornografických časopisů. Určitou zprávu ovšem přesto podávají: obsahy těchto příloh můžeme chápat jako zkušební platformu, která ukazuje, jaká témata už je možné v současnosti otevřeně publikovat: BDSM sex, ruční sex, polykání ejakulátu, onanie... Dalším zajímavým jevem je to, že o pornografii, erotice a sexualitě v magazínech již nehovoří pouze pracovnice v pornoprůmyslu nebo sexuologové, škála se rozšiřuje o spisovatelky, umělkyně a další „odbornice na sex“. To představuje další ilustraci rozvoje

⁶⁵ Lizzy Le Quesne, Co dnes znamená být feministkou? Konzumerismus, kapitalismus, třída a tělo, Umělec, <http://divus.cc/praha/cs/article/what-is-a-feminist-now-consumerism-capitalism-class-and-the-body>, vyhledáno 10. 8. 2018.

⁶⁶ Oba časopisy zaměřující se na alternativní kulturu témata sexuality a pornografie publikovaly průběžně. Ale oba vydaly i několik čísel, která byla speciálně těmto tématům věnovaná. Např. Živel č. 10 věnovaný přímo tématu porno obsahoval rozhovor s V. Bromovou, R. Rosenbergem nebo úvahu „Jsou 90. léta zlatým věkem porna?“. Živel č. 20 téma tělo prezentoval profilem fotografa Jocka Sturgesa a tématem tělesných tekutin, Živel č. 28 se bohatými materiály zaměřil na téma queer (příspěvky se věnovaly tvorbě Svatavy Antošové, Jany Štěpánové, Gilberta a George).

⁶⁷ Apero jako časopis pro rodinu řešil široce otázku sexuálního vzdělávání dětí. Prezentoval rozhovor s Kateřinou Janouchovou, která rozvířila české vody svou knihou O lásce a sexu, ve které uvažuje mimo jiné o možnosti využití sexuálních pomůcek při získávání prvních sexuálních zkušeností. Téma sexuální pedagogiky zmiňuje i feministický čtvrtletník FEMA v létě 2011. Např. Lucie Jarkovská – Kateřina Lišková, Je to k nevíře aneb Obrat k prudérii v české sexuální výchově?, FEMA č. 4/ léto 2011, s. 12–13.

„metapornografie“, jak o ní píše Brian McNair, kdy se o sexu mluví prostřednictvím jiných diskurzů než těch spojených s erotickým a pornografickým průmyslem.^{68, 69}

⁶⁸ Viz McNair (pozn. 16), s. 63.

⁶⁹ Formu promluv o sexu prostřednictvím „odbornic na sex“ mimo sexuální průmysl použil jeden ne příliš zdařilý časopisecký pokus, Magazín Kraus. Hned v prvním čísle na podzim 2011 magazín pod titulkem 22 let sexu představil formou erotických fotografií pět žen, které se sexem zabývají teoreticky.

Odborníci na porno

Pro oblast pornostudií, tak jak se jimi v této eseji zabývám, mě zajímají badatelé, kteří stojí na rozhraní. Existuje řada osobností z oblasti sexuologie, které svůj zájem rozšiřují také do oblasti kultury a umění, nebo i přímo do hájemství erotické zábavy a produkce. Významní čeští sexuologové začínají po revoluci spolupracovat s erotickými médii, mají rubriky v českých pornografických časopisech, vystupují na erotických veletrzích. Jejich přítomnost byla významným legitimizačním faktorem rané pornografické produkce. Zároveň je znakem období, kdy pornografické časopisy fungovaly jako širší a užitečnější platformy pro informování o sexu, kdy ještě nebyly redukovány na stereotypní erotickou pomůcku. Pro časopis *Leo* pracovali např. Jaroslav Zvěřina, Miroslav Plzák, Radim Uzel, Jaroslava Pondělíčková Mašlová nebo psychiatr Radkin Honzák. V průzkumech čtenářského zájmu, které časopis *Leo* v prvních letech existence prováděl, se rubriky,

v nichž odborníci řešili problémy čtenářů, těšily největšímu zájmu a často byly uváděny i jako důvod (nebo zástěrka) koupě magazínu.⁷⁰

Z opačného břehu jsou pro pornostudia zajímavé práce odborníků z oblasti dějin umění, které se dotýkají témat sexuality. Už v katalogích „erotických“ výstav, organizovaných většími institucemi, se objevila řada jmen badatelů a badatelek. Jejich zájem o témata spojená se sexualitou většinou tvořil parciální výsek vlastního výzkumného zaměření. Většina z nich je ukotvena v oborech archeologie, pravěkých a středověkých studií, někdy se zaměřením na historickou každodennost a historická sociální témata.⁷¹

⁷⁰ Významnému postavení sexuologů a vlivu jejich publikací, zvláště popularizačních příruček o sexualitě a vztazích v době komunismu, si všímá například badatelská práce Kateřiny Liškové a příspěvky ve sborníku *Vyvlastněný hlas*. Např.: Ivan Vodochodský – Petra Klvačová, *Normativní podoby manželství v předlistopadové populárně-naučné literatuře*, in: Havelková, Oates-Indruchová (pozn. 31), s. 207–242. Nebo Věra Sokolová, *Duhový život pod rudou hvězdou: Státní přístup k homosexualitě a neheterosexuální životy v normalizačním Československu*, in: *Tamtéž*, s. 243–284.

Téma pornografie a erotika přitahuje vedle akademických badatelů a popularizátorů také další zvláštní typ vzdělanců. Často mívají akademické zájmy v jiném oboru (např. v pedagogice, filozofii), ale cítí se oprávněni na základě svého osobního zájmu se k tématu erotiky a pornografie vyjadřovat. Díla, která z takového puzení vznikají, mají často ambice pomocí eklektického vrstvení faktů vytvořit zobecňující celek⁷² nebo přijít s nějakým provokativním návrhem.⁷³ Osobností z okruhu spolupracovníků a přispěvatelů k výstavě na Špilberku, která provokuje v tomto směru mou pozornost, je antropolog Jaroslav Malina. Souběžně se svou akademickou činností v roce 1993 inicioval široce pojetý vědecko-umělecký projekt, jehož výsledkem mělo být pětisvazkové dílo a série souvisejících výstav pojmenované dlouhým popisným názvem Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy. Soubor začíná pojedná-

ním o sexuálním životě primátů a končí souborem děl výtvarných umělců dnes již starší generace, kteří autora zaujali svými díly s erotickou tematikou. Ambice jeho projektu byly velké: „Uvedená pateřice předkládá pojednání o vývoji lidské sexuality, erotiky, lásky a manželství v biologických, obecně antropologických a kulturně historických souvislostech spolu s přehlídkou nejzajímavějších literárních a výtvarných děl minulosti a zároveň přináší reprodukce obrazů a soch, jež v závěru 20. a počátkem 21. století vytvořilo kolem sedmi desítek českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem jednotlivých svazků knihy. České výtvarné originály se možná stanou základem Galerie a muzea sexuality, erotiky a lásky.“⁷⁴ Z publikace vyšel nejprve nultý díl, který obsahoval „ochutnávku“, několik kapitol z různých dílů, a následně první díl o monumentálních 1 000 stranách se zaměřením na „Celý svět“ kromě euroamerické civilizace.⁷⁵ Toto dílo mě fascinuje. Erotika se zde stala kostrou, na kterou autor nabaluje zcela chaotický chumel informací ze všech možných vědeckých oborů včetně na základě vlastního vkusu vybraných ukázek literárních i výtvarných děl žánru klasického erotického umění plného ladných ženských křivek.

⁷¹ Autory příspěvků v katalogu výstav *Láska – touha – vášně* jsou Hana Seifertová, Andrea Rousová, Vít Vlnas, Jiří Rak a Olga Kotková. Mezi přispěvateli sborníku *100 000 let sexu* byli Jaroslav Malina, Martina Lázníčková-Galetová, Vladimír Podborský, Marie Dufková, Libor Jan, Jaroslav Čechura a Milena Lenderová.

⁷² Odborník na klasickou erotiku, opavský pedagog Kamil Janiš chce ve své tvorbě, která zahrnuje eklektické spisy *Z dějin sexu a erotiky* a *Toulky historií erotiky a sexu*, navázat na *Dějiny ženy* S. K. Neumannova nebo na dílo K. J. Obrátla.

⁷³ Pavel Kozák svým široce se rozvíjejícím barokním stylem shromažďuje ve své publikaci argumenty pro vytvoření utopické veřejné instituce *Sexuária*.

⁷⁴ Jaroslav Malina (ed.), *Kruh prstenu*, Brno 2003, s. 7.

⁷⁵ Jaroslav Malina (ed.), *Kruh prstenu 1*, Brno 2007.

Mezi výčet zvláštností týkajících se bádání o sexu a erotice zařadím i jednu neuskutečněnou výstavu, která se plánovala v roce 2001. K této výstavě vyšel rozsáhlý, třístapadesátistránkový katalog s názvem Rukověť sběratele erotického umění. Katalog je doposud k dostání v různých antikvariátech a knižních e-shopech v sekci erotická literatura. Slova v úvodu dokládají dobový hlad po prezentaci erotického umění i nekomplikovaný koncepční přístup kurátora: „Komplexní výstava erotického umění procházející napříč věky a uměleckými slohy v historii České republiky nikdy nebyla a my si myslíme, že je to velká škoda, neboť na erotickém umění není naprosto nic špatného.“⁷⁶ Po komunikaci s vydavatelstvím jsem záhadu nerealizované výstavy odhalila: byla pouhou zástěrkou pro vydání souboru erotických materiálů. Na této kuriozitě je zajímavá právě kostrbatá představa, že výstava, případně muzeum erotického umění má působit jako legitimizační prvek pro publikaci tiskoviny s erotickým obsahem.

Pracoviště a obsahy, které nejvíce korespondují se západním chápáním pornostudií, jsou k nalezení především na fakultách sociálních nebo humanitních věd. Téměř na každé z nich v České republice nalezneme odborníci nebo odborníka, který problematice porno-

grafie rozumí a zahrnuje ji do svého hlavního předmětu zájmu.⁷⁷ Za nejvýznamnější badatelku, která se pornografii věnuje systematicky a k tématu publikuje, můžeme označit Kateřinu Liškovou z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Tato socioložka vychází z feministicky orientovaných pozic. Zprostředkovala pro české prostředí problematiku a způsoby přemýšlení a argumentace amerických a západoevropských „sexwars“⁷⁸ a detailně se zabývá otázkou vývoje sexuologie v českých zemích po druhé světové válce, za socialismu a na počátku transformace.⁷⁹ V současnosti vyrůstá již druhá generace akademiků v oboru pornostudií. Zastupuje ji např. Matěj Vaněček, který v současnosti vede jediný specializovaný kurz zaměřený na pornostudia na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. Jde o badatele, kterého ke studiu pornografie přivedla především technologická stránka produkce internetové pornografie.⁸⁰ Pod vedením odborníků v roli vedoucích nebo oponentů prací řada studentů končila svá studia závěrečnými pracemi s vazbou

⁷⁶ Robert Břeň, Rukověť sběratele erotického umění, Olomouc 2001, s. 11.

⁷⁷ Kateřina Lišková, Věra Sokolová, Marta Kolářová, Martin Fafejta, Václav Hájek a další.

⁷⁸ Lišková (pozn. 20).

⁷⁹ Kateřina Lišková, Sexual Liberation, Socialist Style: Communist Czechoslovakia and the Science of Desire, 1945–1989, Cambridge 2018.

⁸⁰ Matěj Vaněček, Vliv pornografie na rozvoj nových technologií (diplomová práce), Ústav informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta UK, Praha 2012.

na pornostudia.⁸¹ Některé z jejich studií vzbudily i zájem médií, ovšem často měla reakce médií bulvární nádech. Takové práce totiž často bývají krátkozrace zneužívané ke kritice vzdělávacího systému: na základě pouhého titulu práce, který obsahuje zmínky o pornografii, chtějí kritici ukázat, jak se na vysokých školách plýtvá energií i penězi na studium a průzkum banálních a obskurních témat. Je nutné věřit tomu, že i taková negativní zmínka v tisku může být pro někoho začátkem hlubšího zájmu.

⁸¹ Příklady některých prací:

Kristýna Čechovská, Pornografie jako umění?(diplomová práce), Ústav hudební vědy, Sdružená uměnovědná studia MU, Brno 2008.

Ondřej Polesný, Nahota jako zdroj (morálního) pobouření (bakalářská práce), Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd UK, Praha 2008.

Tereza Pešková, Feministické porno (bakalářská práce), Ústav hudební vědy, Teorie interaktivních médií, Filozofická fakulta MU, Brno 2010.

Zuzana Panská, Nahé tělo ve fotografii po roce 1990 (diplomová práce), Institut tvůrčí fotografie, Filozoficko-přírodovědná fakulta, Slezská univerzita, Opava 2010.

Jiří Bartoš, Gay pornografie jako afirmace a jako parodie. Genderové aspekty gay pornografie (diplomová práce), Fakulta humanitních studií UK, Praha 2013.

Vojtěch Žák, Erotika v loutkovém animovaném filmu (diplomová práce), FAMU, AMU, Praha 2016.

**Jak učit
 pornostudia?**

Pornostudia na umělecké vysoké škole

Jak učit pornostudia?

Jakým způsobem vlastně pornostudia učit na vysoké škole? Jak čelit všem možným výtkám a konzervativním podezřením? Jak využít, ale přitom nezneužít prvoplánovou atraktivitu předmětu? Nebývá obvykle problém osnovu kurzu pornostudií akreditovat v rámci akademického systému. Multidisciplinarita fenoménu, jeho historické kořeny i jeho provázanost s technologiemi a současnými strategiemi kritické reflexe společnosti umožní sepsání fundovaného a logicky znějícího programu. Rovněž seznam odborné literatury, převážně v anglickém jazyce, bude impozantně dlouhý. Riziko, které však před přednášejícím stojí, je způsob podání látky. Z jedné strany hrozí akademické „vysušení“ tématu, z té druhé pak zase jeho redukce na pouhý edu-tainment.

Linda Williams vypožadovala ve svých kurzech určité jevy. Zjistila, že poměrně bezpečnou zónou pro výklad jsou historické materiály, které mají svou přitažlivost obsaženou v příběhu i ve starobylosti technické stránky artefaktů. Transgresivnost historické pornografie je změkčována roztomilou nešikovností a technickou nedokonalostí. Naopak jako problematickou pro „neutrální“ posouzení shledala v devadesátých letech homosexuální tematiku, která studenty rozdělovala.⁸² V průběhu kurzu také ustoupila od svého původního záměru využít pornografii jako podklad k demonstraci a revizi feministické ideologie. Předmět sám byl ve školním prostředí natolik nový, že jeho zúžení na jednu perspektivu bylo kontraproduktivní. To, co podle ní stu-

⁸² Viz Williams (pozn. 3), s. 19.

denti nejvíce na kurzu ocenili, bylo otevřené „mluvení o sexu“. Linda Williams tedy jako jednu z možných forem výuky kurzu pornostudií navrhuje prezentaci a srovnání různých diskurzů komunikace o sexu – freudiánského, foucaultovského, feministického.⁸³ I přes velmi akademický jazyk, jímž se snaží pornostudia vyjadřovat a který zaštitují formáty, jako je založení pee-rreview journalu, by bylo velkou ztrátou popírat jedinečný charakter předmětu, který spočívá v jeho souvislosti s bezprostřední tělesností. Antipornografické badatelky v rámci sexwars zdůrazňovaly, že pornografie není forma projevu, ale že je to akt, který má fyzickou účinnost na diváka a který aktivně působí na jeho tělo. Že by tento aspekt v akademickém prostředí nefungoval? Nebo je úkolem akademizace jej popřít? Linda Williams učinila v předmluvě ke druhému vydání své knihy *Hard Core* vyznání. Zpětně se přihlašuje k „chlípnému zájmu“ o pornografii. Přiznává, že snaha udržet si odstup a neutralitu při bádání nad materiály, jejichž hlavní účel je člověkem „pohnout“, je pokrytecká strategie.⁸⁴

Nicméně být pohnut neznamena být nekritický. Naopak zahrnutím vlastní tělesné nebo emocionální reakce, kterou může být stejně tak fyzické vzruše-

ní jako hněv a morální pobouření, může badatel získat nová „data“ i novou badatelskou (a uměleckou) strategii.

Rejstřík forem vyučování a bádání bychom tak mohli rozšířit o metody performanční, v hraničních verzích mířící až k určitému typu sexcouchingu. Konfrontace vlastního těla, vlastních prožitků a reakcí s typizovanou porno prezentací je velmi silnou motivací a metodou. Je vhodná pro (mohli bychom říci) aplikovanou verzi pornostudií, kdy mohou být výsledkem analýz stávajících fenoménů návrhy a snahy vedoucí k aktualizaci a vylepšení pornografické produkce. Příkladem performativního a aktivistického přístupu může být umělkyně Annie Sprinkle. Svůj průzkum pornografie zahájila skutečně od základů, od praktického působení jako pornohercečka a později producentka pornografických filmů. Už v této fázi její zájem směřoval k feministicky pozitivní pornografii a k pornografii s určitým didaktickým potenciálem, např. směrem k propagaci bezpečnějšího sexu v období propuknutí epidemie AIDS. Následně své aktivity posunula do světa umění, který označila jako svobodné místo, ze kterého lze působit i sociálně aktivisticky. Svůj umělecký profil si doplnila akademickým titulem Ph.D. v oboru sexuologie. Znamá performanční umělkyně ve své dizertační práci ana-

⁸³ Tamtéž, s. 20

⁸⁴ Viz Williams (pozn. 24), s. XI.

lyzovala možnosti vzdělávání pro sexuální pracovníce. Akademickou „suchou“ formou zde vyjadřuje obdobné věci jako ty, které performativně vyjadřuje ve svých uměleckých dílech Pornstistics nebo v sérii performancí Post Porn Modernist.⁸⁵ Zkoumání Annie Sprinkle spojuje prvky aktivistické, osvětové, psychologické, umělecké a pedagogické. Její kurzy měly vést k rozvoji jednotlivce směrem k jeho osobní spokojenosti, neměly je připravovat na akademickou ani na uměleckou kariéru, nicméně obsahují velmi přesné momenty analýzy a kritiky z perspektivy pornostudií.

⁸⁵ Annie Sprinkle, Post Porn Modernist, Amsterdam 1991.

Kurz pornostudií na FaVU

***Jakým způsobem tedy můžu vést
Kurz pornostudií na Fakultě výtvar-
ných umění v Brně já?***

Přestože je tento kurz veden v nabídce fakulty jako teoretický předmět, je součástí vzdělávání především praktikujících umělců. Kromě teoretických a na historii fenoménu zaměřených přednášek se tedy můžu soustředit na dvě oblasti. Tou první je vlastní umělecká tvorba studentů. V této rovině může Kurz pornostudií plnit roli informační a iniciační. Může ukázat téma intimity a sexuality jako již etablované na scéně výtvarného umění a zároveň pomůže adeptovi tohoto žánru překročit úvodní obavy, vnitřní i vnější stereotypy a tabu a posune ho s jeho tvorbou na vyšší úroveň. V této rovině plní svou roli prezentace tvorby vybraných umělců, filmové projekce a vyžádané osobní konzultace s jednotlivými studenty. Druhou rovinou je experimentální aktivace uměleckých prostředků jako nástroje bádání v oblasti

pornostudií. Sem by jako pedagogický prostředek spadala „praktická cvičení“, zadání závěrečných prací a také do určité míry i má vlastní tvorba. Co se týče struktury přednášek, také jsem shodně s Lindou Williams objevila, že je nutno rozlišovat mezi vhodnými a problematickými tématy, povzbuzujícím a umrtvujícím přístupem k jejich skladbě. Musím konstatovat, že jsem za celou dobu nenarazila na téma, které by studenty přimělo reagovat negativně, ať již slovně, nebo opuštěním přednášky. Z hlediska intenzity zájmu na straně s nízkým koeficientem stojí lekce, většinou úvodní, ve kterých převažují teorie nad vizuálním materiálem. Nejvyšší pozornost naopak budí témata bizarní a okrajová. Můj původní, klasický koncept – chronologický postup od pravěku k současnosti – byl přesně tím, který dokázal téma proměnit v téměř středoškolskou látku. Historický koncept ani neodpovídal účelu kurzu a principu pornostudií, která se chtějí na proble-

matiku podívat především současnou feministickou a postmoderní optikou. Ve druhé verzi jsem se rozhodla, že vyjdu žánru vstříc a jako názvy bloků jsem použila různé bonmoty týkající se sexuality.⁸⁶ Tyto názvy pak sloužily jako úvod k obecnější problematice. V poslední verzi přednáškového cyklu více zdůrazňuji konkrétní výtvarné umělce a jejich díla jako nositele syntetického pohledu na obecnější problémy spojené s erotikou a pornografií. Praktická cvičení, která jsem v různé míře (cítím v tom ještě velké rezervy) v různých letech do výuky včleňovala, představují několik typů: Erotizace prostoru – tato cvičení měla ukázat, že erotické chápání objektů, prostorů, gest apod. je do značné míry záležitostí kontextu, vnitřní motivace a okolností. Cvičení sestávala z „erotického“ focení předmětů denní potřeby, učebny kurzu nebo i z komentované exkurze do prostoru gay klubu, kde se sexuální kontext přímo vepsal do architektury.

Dekonstrukce technického obrazu – účelem cvičení bylo v praxi upozornit na rozdíl mezi fyzickou situací vytváření obrazu a výsledným obrazem. Příkladem tohoto typu cvičení je workshop s fotografem magazínu Leo Martinem Jansou, který demonstro-

val focení modelky pro časopis včetně toho, že ji manipuloval do krkolomných poloh. Kontrast mezi reálným aktem focení a výslednými upravenými fotkami ilustroval umělost a manipulativnost mediálního obrazu.

Erotizace pohybu – performativní cvičení se zaměřovala na erotické jevy, u kterých je důležitý pohyb, např. spojení svlékání s pohybem u striptýzu. Úkolem bylo stylizovat pohyb svlékání jedné části oblečení, tak aby toto svlékání získalo různý význam – znak obyčejné činnosti, erotický, politický. Cvičení byla vítaná jako atraktivní zpestření výuky a zároveň byla průběžným kamenem ochoty studentů překročit pohodlnou pozici pasivního přijímání informací. Vždy tady byla možnost, a taky k tomu občas docházelo, že mé návrhy, které směřovaly k aktivitě, byly studenty odmítnuty. Podstata úkolů ovšem nespočívala v nutnosti jejich naplnění, svou roli plnily i jako podněty k přemýšlení o vlastních hranicích. Zadání závěrečné práce kurzu se také vyvíjelo v čase. Po několikaletém experimentování s různými typy zadání jsem si všimla zajímavého jevu. Studenti si z rejstříku zadání nejčastěji vybírali erotické kalendáře. Tento formát studentům totiž poskytoval určité bezpečí v podobě formálního schématu (soubor dvanáct-

⁸⁶ Názvy přednáškových cyklů zněly: Jak a proč se správně svléknout?, Šílená touha po viditelnosti, Ošklivé holky nejvíce šukají a Znavení lidskostí.

ti měsíců). Do tohoto rámce pak snáze umísťovali své nápady s erotickým tématem bez obav z přílišné důvěrnosti.

Linda Williams si později vyčítala, že ve svých prvních kurzech nabádala studenty ke psaní scénářů k „lepším“ pornofilmům. Vnímala jako chybu, že dělá ze studentů ve zranitelné fázi života pornografy a vede je do světa, na který nejsou připraveni.⁸⁷ Já své zadání stránek do pornočasopisu považuji za zadání jiného druhu především díky volbě média. Zatímco pornografické filmy v různé formě technického a formálního provedení jsou neustále aktuálním žánrem, mají své místo jak v historických pornokinech, tak na internetu, pornografické časopisy jsou žánr, který se zdá být na konci své existence. Jeho zkoumání tudíž již může zahrnovat určitý odstup a nabízí také historickou perspektivu.

⁸⁷ Viz Williams (pozn. 3), s. 21.

Červenající se papír

pornočasopis Kurzu pornostudií

Soubor Červenající se papír tvoří práce téměř šedesáti studentů, kteří absolvovali Kurz pornostudií v rozmezí let 2015 až 2018. Záměr shrnout a publikovat tento soubor uzrál postupně. Byla jsem překvapena rozmachem přístupů studentů i určitou „jinakostí“ výsledků, které se lišily od mého očekávání. Investovaná energie a invence studentů mě povzbudila k pokusu o interpretaci celku a také k možnosti širě vysvětlit moje chápání fenoménu pornočasopisu.

Obrana (porno)časopisu

Já osobně pornočasopis považuji i přes jeho neaktuálnost a jeho predikované vymizení z kulturního prostoru za velmi atraktivní médium. Časopis, nejen pornografický, je zajímavé informační médium, které má svou výraznou fyzickou podobu, a ta bývá aktivní ve veřejném prostoru. Časopis je reálný objekt, který se prodává na stáncích a v trafikách. Stánky a trafiky jsou malé obchůdky, často samostatné stavby s velkými plochami k vysta-

vování zboží a s čilým provozem, takže se dají považovat za významný a frekventovaný prvek veřejného prostoru. Pohled do výloh trafiky poskytl divákovi určitý obraz mediální interpretace aktuálních témat ve společnosti. Pornografické časopisy tvořily jeden střípek této mozaiky. Tato jejich role byla výrazná především v devadesátých letech, kdy pornomateriály doslova zaplavily veřejný prostor.

Druhá rovina jejich fyzičnosti se týká blízké interakce časopis–čtenář. Materialita papíru, rozměry časopisu, to, jak se s ním dá manipulovat, nabízí čtenáři určitou formu fyzického zážitku. Otáčení jednotlivých stránek, listování odzadu nebo náhodné otevření jsou pak jednoduchým způsobem, jak si vytvořit vlastní scénář používání tohoto objektu. Ve svých přípravných úvahách k práci na dizertačním projektu Ženin 1/05 (2005) jsem se zabývala otázkou, zdali je pornočasopis opravdu časopis.⁸⁸ Rozebírala jsem typické

⁸⁸ Lenka Klodová, Zásady pro vytvoření pornografického časopisu pro ženy (dizertační práce), VŠUP, Praha 2005.

znaky časopisu – periodicitu, aktuální informace, sezonní aktualizace obsahu i designu – a hledala jsem tyto znaky v pornočasopisech. Své poznání, že pornočasopisy nijak na sezonnost či navazování obsahu nereagují, jsem např. anekdoticky ilustrovala srovnáním souborů oblečení modelek v lednovém a červnovém čísle časopisu Leo. Oba soubory oblečení byly shodně titěrné. Vedle odhalení nesezonnosti jsem se při analýze časopisectví pornočasopisu zaměřila i na vnitřní stavbu média. Dalšími „nečasopiseckými“ prvky, které se objevily, byly tematická monolitnost čísla, neexistence rubrik, monotónní střídání stejných vzorců – stránek s velkými barevnými fotografiemi, doplněných menším textem a velkými barevnými titulky. Pornočasopis se tedy nedá považovat za časopis, ale má svými rysy blíže k erotické pomůcce. Chápání pornočasopisu jako erotického objektu by pak odpovídalo jeho umístění do speciálního obchodu: sexshopu. Tyto obchody ovšem podléhají regulaci, která je odlišuje od ostatních obchodů – nesmí mít otevřené výlohy, okna musí být zakryta, nejčastěji samolepkou. Závěr, který jsem z těchto zjištění učinila, říká, že mimikry časopisectví, které jsou zajišťovány především výtvarnými grafickými prostředky, pornočasopisu umožňují průnik na novinové stánky. Dává mu tím mnohem větší možnosti

působení na veřejnost. Problémem, který je třeba řešit, není přítomnost časopisu se sexuální tematikou na polici vedle ostatních časopisů včetně dětských, ale jeho forma. Je tragédie, když tak výsadní veřejné místo zabírá vizuálně i konceptuálně nekvalitní a stereotypní produkce. Když jsem se následně zajímala o to, jestli např. v devadesátých letech existovala proti standardní pornočasopisecké nabídce nějaká alternativní produkce, inspirovaná např. feministickým nebo třeba i jen esteticky alternativním názorem, nenalezla jsem až na drobné výjimky⁸⁹ téměř nic. První z mých reakcí na tato zjištění byl můj doktorandský projekt, ve kterém jsem se snažila stanovit podmínky pro vytvoření mainstreamového erotického časopisu pro ženy. Za další krok ve zkoumání možností alternativního autorského erotického časopisu pak můžeme považovat právě tento projekt zadání pro studenty Kurzu pornostudií.

⁸⁹ Onou výjimkou je časopis Obsession, revue pro tajemství noci, jehož první a jediné číslo vyšlo v roce 1996. Specialitou, kterou se Obsession vyznačoval, bylo zaměření na mysteriózní formu soft BDSM.

Rámec výzkumu

Podstata experimentu spočívá v tom, že jsem si o návrhy stránek během tří let řekla zástupcům mladé generace, pro které je fenomén pornočasopisu vzdálený. Není jim vzdálený jen proto, že pornografické časopisy mají svůj zlatý věk za sebou. Bude jim vzdálený i proto, že standardní produkce byla stereotypní. Pornočasopisy byly určeny nejvíce pro střední generaci mužů a oplývaly specifickým pokleslým grafickým designem i slovníkem. Výtvarná složka je u pornočasopisů jedním z nejvýznamnějších nositelů informace. Typické křiklavé barvy, grafický zmatek a nelad použitých fontů i řezů jsou vizuálním znakem nesoucím vzpomínku na vzestup a pád v devadesátých letech. Brala jsem to tak, že studentům zůstává velmi velké pole možností, kdy se mohou právě od standardního klišé pornočasopisu odvrátit a pokusit se o vlastní výraz. Časopisy obecně jsou výslednicí mnoha složek – grafické, výtvarné, obrazové – fotografické, malířské nebo kresbné a textové. Právě ono propojení různých složek může studenty dovést k formulaci zajímavých stanovisek. Zadáním dvoustrany pornočasopisu jsem sledovala tyto procesy: Studenti se zamyslí nad obecným vymezením pornografie.

Studenti se pozastaví nad funkčností, případně historičností tištěných pornografických médií.

Studenti se zamyslí nad vlastním vztahem k pornografii, prozkoumají vlastní ochotu pornografii konzumovat i produkovat.

Studenti zauvažují nad vztahem vlastního intimního prožitku a možnosti/nemožnosti jeho převodu do obecně sdílené formy.

Studenti se pokusí zvládnout úkol v intencích vlastních myšlenkových konceptů, výtvarných prostředků a uměleckého názoru.

Studenti rozeberou a pojednají jednotlivé složky časopisové dvoustrany – obrazový a textový obsah, grafiku, layout.

Studenti si v průběhu práce vybaví a zužitkují poznatky získané v Kurzu pornostudií.

Výzkumný soubor

Mezi lety 2015 až 2018 se mi podařilo získat práce od padesáti devíti studentů. Převážná část pochází od studentů FaVU, kde kurz probíhá pravidelně vždy v zimním semestru. Čtyři texty vypracovali studenti Fakulty umění Ostravské univerzity, kde se toto cvičení konalo jednou v roce 2018 formou hostování. Dvě práce pocházejí od studentek VUT mimo FaVU, protože předmět je nabízen na celé univerzitě jako volitelný.

Studenti odevzdávali hlavně vizuál stránek. Ten se stane také hlavním podkladem pro zprávu o celku. Nepravidelné doprovodné texty jsem použila pouze pro objasnění některých záměrů. Většina studentů zpracovala podle zadání jednu dvoustranu svého pornografického časopisu. Někteří přidali ke své dvoustraně ještě jednu stranu úvodní. Sedm studentů vytvořilo dvě dvoustrany a jedna studentka vytvořila soubor o dvanácti stranách.

Metodika výzkumu

Pro výzkum jsem použila metodologické postupy kvalitativního výzkumu. Základním postupem byla metoda instrumentální případové studie – studie pedagogického programu a z postupu výzkumu médií pak metoda obrazové analýzy. Jednotlivá metodologická doporučení jsem použila v míře přiměřené oblasti a rozsahu výzkumu. Obrazovou analýzu jsem využívala především ve formě rozboru jednotlivých složek – použita výtvarná technika, použitá textová forma. Na základě analýzy konceptuálního přístupu jsem sledovala vztah návrhu ke stávající standardní produkci veřejně dostupných pornografických časopisů a vztah návrhu k fenoménům z oblasti výtvarného umění. Při zhodnocování stránek jsem hledala odpověď na několik otázek:

A. Jaké motivy se v pracích studentů vyskytovaly?

Analýzu zahájím souhrnným přehledem prací s uvedením jejich tématu. Tento první soupis ukáže poměrně pestrou směsici témat a přístupů, kterou budu dalšími otázkami třídit. Jednotlivé práce je nutné aspoň v kostce představit, abychom mohli dále sledovat souvislost mezi jejich konceptem a prací s vizuálem a textem.

B. Jak přistoupili studenti k zadání koncepčně?

Z hlediska koncepce mě zajímaly tři podotázky:

B1. Vztahují se práce k existující pornoprodukcí?

B2. Vztahují se práce k výtvarnému umění?

B3. Jakým způsobem se do práce promítne jejich vlastní osobní vklad?

První dvě podotázky v podstatě sledují impakt výuky Kurzu pornostudií. Mohly by ověřit, zda se mi podařilo studentům otevřít nový pohled na pornografii jako na kulturní a sociální fenomén, který je hoden zamyšlení. V pořadí třetí podotázka chce zachytit proces

prerůstání školního zadání v samostatný svébytný projekt, který by mohl znamenat i obohacení vlastní studentovy tvorby.

C. Jaké vizuální postupy studenti použili?

Vizuální kultivace pornoprodukce by podle mě mohla být dominantním tématem prací. Grafická podoba pornografických časopisů je ve své pokleslé grafické formě symbolickým obrazem jejich okrajového postavení. Bulvární barevnost a typografický chaos míří na kupce, pro které je rovina estetiky mimo jejich zorné pole. Rovněž předpokládám častou práci s typickým pornografickým médiem – fotografií.

D. Jak studenti pracují s textem?

Textová složka by sice nemusela být pro studenty výtvarné školy podstatná, ale charakter textu a způsob jeho použití dokresluje použitý koncept. U textu mě nezajímá jeho literární nebo stylistická kvalita, ale spíše jeho původ, zda je odněkud přejatý, či autorský, stylizovaný, parodický, nebo hledá nový způsob výpovědi.

E. Jaké tendence lze z uvedeného souboru vyčíst?

Klasifikace motivů do abstraktnějších celků by mohla vytvořit obecnější

obraz a poskytnout informace o tom, jaké motivy a aspekty nejen z erotické produkce, ale i z vlastní představy o erotice a pornografii jsou pro současné studenty umění relevantní, zajímavé a nosné.

Analýza jednotlivých bodů

A. Jaké motivy se v pracích studentů vyskytovaly?

Stručná charakteristika jednotlivých příspěvků: vizuální srovnání obrazu sexualizovaného ženského nahého těla v kreslené a fotografované pornografii (Petr Dočkal), fiktivní interview s pornohvězdou se zaměřením na „sexy“ jazyk (Kristýna Hejlová), rozhovor se spolužačkou, bývalou aktivní umělkyní v shibaru, a pojednání o bondage (Leona Velebová), přehled designových erotických pomůcek (Vendula Kolářová) a erotická pomůcka jako abstraktní estetický tvar (Veronika Špundová), návod na sestavení herní kostky s QR kódy odkazujícími na pornostránky (Jiří Pec), soubor estetických černobílých fotografií aktu (Kamil Rujbrt, Martin Kratochvíl), parafráze layoutu klasického pornočasopisu s vloženým vlastním materiálem (Jolana Korbičková), s parodickým obsahem posunutým směrem k rybářství (Veronika Patkóšová), k erotické prezentaci vlastních koček (David Čech),

k fetiši nohy (Tomáš Zdvořáček), ke gastropornu v českém provedení (Marie Fiedlerová), obrazová a textová koláž pracující s erotickými memy (Lukáš Essender, Jakub Polách, Ekaterina Trokhina, Barbora Cicoňová), obrazový vtip spojující malbu se sexem pomocí slova „penetrace“ (Marek Tischler), práce s redundantním pseudolatinským textem a sexuálními výklady instruktážních nákrešů z katalogu IKEA, origami skládaček a cigaretových papírků (Tereza Froncová), slovník některých sexuálních parafilií (Eliška Římanová), vizuální koláž odkazující k dílu Jindřicha Štýrského, doplněná sexuálně interpretovanými dominantami v Brně – hlavou koně od Jaroslava Róny z pohledu a orlojem na náměstí Svobody v ochranném obalu (Tom Zelený), vybraná literární díla doplněná úvahou obhajující papír proti videu a kresbami překreslenými podle pornovideí (Adéla Venturová), srovnání jazyka erotické poezie a tvrdého jazyka erotických chatů (Sara Wollasch), soubory fotografií s motivem transgenderu (Tamara Conde, Veronika Šavarová, Terezie Rausová), koláž materiálů z tiskovin spojující optické iluze se sexuálními tématy (Hana Blatná), stránky vytvořené studijní kresbou (Alexandra Kopúnková) nebo kresbou graficky upravenou a spojenou s tématem disability

(Monika Rygálová), téma pansofické lásky doplněné fotografiemi přírodnin (Marie Zandálková, Ondřej Houštava), vybrané texty z bible, knihy Genesis týkající se sexuálního aktu, podbarvené kaleidoskopicky rozloženými detaily pohlaví (Daniel Nováček), stránka z pornografické seznamky rozmazaná digitálním filtrem k nečitelnosti (Kristýna Gajdošová), ironická koláž černobílých erotických fotek s barevným sloganem Nečekej zázrak! (Veronika Pochlopeňová), autentický osobní příběh o násilí ve vztahu (Lizaveta Hrydziushka), představení erotického manifestu umělců Dani d'Emilia a Daniela Caveze (Antonie Bernadová) a tvorby pornstar Brooke Candy (Jan Bražina), srovnání dvou běžných pornografických časopisů, které od sebe dělí dvacet let (David Holubec), poetické fotografie erotizující činnosti a objekty běžné potřeby (Denisa Romerová, Hana Fickerová), ve formě snáře (Laura Trenčanská), černobílé fotografie dívky v kombinaci s mechanickým ústrojím panenky (Filip Dušek), pojednání o análním sexu a pomůckách pro ženy umožňujících tento druh slasti (Hana Magdoňová), grafické návrhy na úpravu „dolních vlasů“ (Marie Lavrjuk), fotografie z osobního archivu ve vizuálně zpracovaných rámech s motivem tekutosti (Jan Staniczek), prezentace dívek Blesku jako portrétů a vtipů bez pointy (Jiří Ferenc), test, erotické

Vendula Patkóšová

vtipy a vlastní povídka s lesbickou tematikou (Kristýna Procházková), gay seznamka v Bravu (Karolína Tomanová), stránky s výtvarným motivem očí (Kateřina Šillerová), soubor výtvarně stylizovaných fotografií spojující modelku s fetišem čokolády (Martin Kuzder), návrh časopisu Passport, v jehož prvním čísle šéfredaktorka řeší úpravu své image: o radu se obrátí na ukrajinskou transgender hvězdu a následně si ušije kabát limetkové barvy (Pavla Nikitina), časopis Red o dvanácti stranách reaguje kombinací různých typů textů a autorských fotografií na prohlášení političky, že v Rusku není sex (Polina Masevnina), úvaha o vztazích fotografů k modelkám (Natalie Balková), erotická koláž, která rozstříhaná na pohlednice a zasláná přátelům ve vztahové nouzi slouží jako projev povzbuzení (Viktorie Tselich), soupis nejlepších strip klubů v Evropě a Americe (Simona Folková).

B. Jak přistoupili studenti k zadání koncepčně?

B1. Reagují práce na existující pornoprodukcí? (18 prací)

V souboru se objevilo osmnáct prací, které reagovaly na stávající nebo historickou produkci pornografických časopisů. K materiálům se studenti

vztahovali různými způsoby, které bylo možno rozdělit do čtyř kategorií.

Citace s posuny (6). Tento typ prací kopíruje grafický layout, který si představujeme jako typický pro běžné pornografické časopisy (barevný rámeček, titulek, krátký text specifického tónu a několik fotografií). Ten pak nese pozměněný obsah. Změna obsahu směřuje k ironii, k pojetí pornografie jako hobby (Patkóšová), k fetišistické záměně těla za jeho část (Zdvořáček), k parodii na nacionalistickou notu (Fiedlerová), ale dostává také něžnou a hravou podobu v práci, kdy roli pornomodelek přebírají kočky domácí. Výskyt koček a koťátek v masových médiích coby uklidňujícího, roztomilého elementu, který vyplňuje trapné pauzy, má svou vlastní mediální historii (Čech). Radikálního posunu významu lze při práci s citací vizuální formy dosáhnout také užitím trefného sloganu. Heslo *Don't expect miracle*, doprovázející černobílé standardní obrazy nahých těl, otáčí působení pornografických materiálů, které naopak dosahují svého efektu příslibem zázraků perfektních těl a nekonečné erekce (Pochlopeňová).

Kritická práce (3). Tyto texty se zabývají kontextem pornografické produkce. Náměty, které takové práce

nastolují, by bylo možné dál rozvíjet do sociologických či mediálních studií. Srovnání dvou běžně dostupných pornočasopisů – titulu *Fantastic* z roku 1999 a Českého péčka z roku 2019 – potvrdilo fenomén úpadku média, který se projevil ve zhoršující se grafické úpravě a v rezignaci na obsah u mladšího z nich (Holubec). Jednoduché a přitom výmluvné gesto sbírky výstřížků z rubriky *Dívka dne* z bulvárního deníku *Blesk* ukazuje nejen na přítomnost softpornografie v denním tisku, zároveň se snaží grafickou cestou „polidštit“ zobrazované dívky. Autor k tomu použije vizuální prostředky, jako jsou změna výřezu, zakrytí nahoty, zdůraznění tváří a jmen a také zničení mizogynních vtipů, jimiž jsou fotografie doprovázeny, zakrytím jejich pointy (Ferenc).

Zaměření na určitý fenomén pornoprodukcí (3). Takové studie buď zdůrazňují a kumulují určitý typický jev, nebo jej parodují. Pornografické elementy si autoři vybírají buď z textové roviny – rozhovor s vymyšlenou pornohvězdou, který umožňuje práci s pornojazykem (Hejlová), nebo těží z rozporu mezi textem a obrazem (Polách), ale také kumulují obrazy v takové hustotě, až vzniká nová vizuální kvalita (Dočkal).

Návrh na vylepšení (6). Návrhy v této skupině prací by v podstatě mohly být ve stávajících pornočasopisech publi-

kované. Nezabývají se totiž fenoménem kriticky ani iniciačně, ale snaží se svým příspěvkem daný formát jednoduše vylepšit. Pornografické produkci by přinesly například elegantnější estetickou úroveň (Kolářová), systematictější informace (Folková, Římanová), vyprávění vlastním jazykem (Sikorová, Procházková) nebo nový způsob interaktivity. Papírová herní kostka s QR kódy představuje cestu, jak se formou nových technologií dostat ke standardním pornografickým obsahům. Tato práce zajímavým způsobem propojuje obě média – fyzickou, papírovou formu, skrze niž se po vystřížení a slepení dostaneme k virtuálnímu obsahu, který je plný obrazů fyzických těl (Pec).

B2. Vyskytují se v pracích odkazy na výtvarné umění? (5 prací)

Na tento typ prací jsem se těšila. Bylo by přirozené, kdyby se ve vypracovaných textech výrazněji odrazil zájem studentů o dějiny umění i o současnou uměleckou tvorbu. Zároveň jsem doufala, že se v tomto bodě projeví i vliv přednášek Kurzu pornostudií, kde se snažím uměleckou tvorbu na hraně pornografie prezentovat. Prací, ve kterých by bylo možno nějaký ohlas výtvarného umění najít, jsem ale nakonec dostala jen pět – navíc část odkazů v nich považuji za ne zcela vědomé.

Citace uměleckých děl (3). Za vizuálně i konceptuálně zajímavou považuji práci, která ve své vizualitě cituje surrealistické koláže Jindřicha Štýrského ze souboru Emilie ke mně přichází ve snu (Zelený). Autor klasická díla aktualizuje a geograficky ukotvuje tím, že je doplňuje aktuálními „erotickými ikonami“ veřejného prostoru města Brna – například orlojem z náměstí Svobody a jezdeckou sochou markraběte Jošta z Moravského náměstí. Další odkaz na výtvarné umění objevíme v práci, která je referencí o pornografickém výtvarném filmu pornohvězdy Brooke Candy. V jeho vizualitě se výrazně odráží tvorba Jeffa Koonse (Bražina). Aktuální uměleckou eroticko-aktivistickou tvorbu připomíná práce, která cituje manifest umělkyně Dani d’Emilia (Bernadová).

Vzdálené odkazování na umělecká díla (2). Ve dvou pracích jsem, poněkud bez důkazů, indikovala vizuální příbuznost odkazující k dalším uměleckým dílům. Jedna práce v ilustrativním podkladu používá motiv ženských úst požívajících banán a připomene tak videa z cyklu Consumer Art Natálie LL (Hejlová). Ve druhém případě pro mě vznikla spojitost mezi prací kombinující ženské tělo s mechanickými prvky panenky (Dušek)

a díla Hanse Bellmera, které je založené na konstrukci loutky z fragmentů vycházejících ze ženského těla.

B3. Jak se v pracích projevuje vlastní, osobní vklad studentů? (13 prací)

Tento typ prací je pro mě cenný tím, že v sobě zahrnuje prvky sebereflexe, performativity a participace. Tyto práce také většinou vznikaly v delším horizontu, někdy jsou i oživením starších událostí.

Spolupráce s druhým (6). Sem zahrnuji práce, které pracují s živými modely. Vztah modelu a fotografa, kdy se autor vyjadřuje prostřednictvím těla druhého, a tudíž mezi oběma vzniká tvůrčí a zároveň mocenská vazba, je jedním z klíčových momentů pornoprodukce. Zarazilo mě proto, že u prací, které jsou založeny na souborech fotografií modelek a modelů, nejsou v žádném případě uvedena jejich jména (Rujbrt, Rausová). Vlastně v nich existuje pouze jediný případ, kdy mají modelky také jména, Bhut a Chipotle, a to v milé „nezávadné zoofilní“ pornografii (Čech). Přitom právě prolomení anonymity, přiznání, že model není pouze objekt, ale je to individuální osobnost, je jedním z prvních kroků kritického pohledu na pornografii. Anonymitu lze

pochopit v případě, kdy jsou fotografie osobního charakteru (Staniczek). Jedním z dalších způsobů „zviditelnění“ modelů a přiznání svého blízkého vztahu k nim je přítomnost autorky na fotografii (Conde). Zajímavá je pro mě také spolupráce prostřednictvím okruhu známých, specificky v rámci okruhu studentů FaVU, kdy si blízcí přátelé jednak stojí modelem (Šavarová, Conde), jednak se stávají hrdiny a hrdinkami práce (Velebová).

Práce s vlastními reáliemi (5). Do této skupiny zahrnuji práce, které obsahují určitý autobiografický prvek, ať již jde o autorčinu/autorovu přítomnost na fotografii, nebo práce s archivem, příběhem. Překvapivá pro mě byla absence autoportrétů. Předpokládala jsem, patrně ovlivněná vlastní tvorbou, že právě manipulace s vlastním tělem by mohla být pro studenty přímější cestou než spolupráce s cizím modelem. Autoportrét autorky jsem odhalila asi u dvou prací. Jedna zachycuje transgender převlékání jako oblíbenou činnost, kterou provádí autorka se svými přáteli (Šavarová). Druhý autoportrét je kreslený a autorka v něm vystupuje v roli šéfredaktorky svého pornočasopisu (Nikitina). V několika pracích lze najít další autobiografické prvky mimo fotografie. Jedná se o např. vyprávění velmi osobního příběhu (Hrydziushka) či

zveřejnění vlastní chatovací konverzace (Zandálková, Wollasch).

Komplexní akce (3). V souboru se objevily tři práce, které překračují obvyklý rámec a téma rozvíjejí do širších projektů. Jedna z nich vychází ze starší práce studentky (Tselych). Autorka vytvořila koláž z erotických fotografií a výstřižků pod vlivem úryvku z knihy Paola Coelho Veronika se rozhodla zemřít. Příběh vypráví o proměně sexuality a vnímání vlastního těla v průběhu života ženy. Autorka svou koláž následně rozdělila na pohlednice, jež rozesílala svým známým, kteří se nacházeli ve vztahových problémech. Přínosným prvkem této práce je zvláště terapeutické užití erotického obrazu. Další dvě autorky překročily rámec a v podstatě odevzdaly hotové alternativní časopisy. V prvním případě autorka pracuje s ruskými politickými reáliemi a propagandistický text o tom, že v Rusku není sex, ilustruje explicitními fotografiemi ve vlastním originálním grafickém zpracování (Masevnikova). Druhá práce v této kategorii je zajímavá ve svém holistickém přístupu. Projekt má několik rovin: zahrnuje informaci o fenoménu transgender na Ukrajině, úvahu nad rolí šéfredaktorky erotického magazínu, vlastní výtvarnou kreaci ve formě šití outfitu, v kresebně zajímavém výtvarném

Lukáš Essender

zpracování i napojení na školu formou využití 3D studia (Nikitina).

C. Jaké vizuální postupy se v pracích vyskytují?

V souhrnu užitých výtvarných postupů zcela převládá koláž, následovaná fotografií. Dominance koláže mě překvapila. Za typické „pornomédium“ bývá považována fotografie. Z častého užití koláže by se dalo usuzovat na určitý odstup, který studenti k erotickému tématu chtěli zaujmout. Koláž je svým způsobem nepřímý výrazový prostředek. Je to postup, kdy věci vytrháváme z určitých kontextů, abychom je vřadili do nových, přičemž rezidua původních konceptů se zcela nesmazávají. Prostředek koláže tedy dobře vyhovuje komentujícímu, glosujícímu, kritickému i parodickému pojetí.

Koláž kreativní (22). Mezi koláže zahrnuji všechny práce, jejichž vizuální materiál je nalezený, stažený z internetu nebo naskenovaný. Postup práce s koláží sám generuje její význam. Například kumulativním způsobem vyplněné stránky s fotografovanými a kreslenými ženskými těly vytvoří povědomí o fantazijním, ne-realistickém původu obou způsobů zobrazování ženského těla (Dočkal). V některých případech je koláž sty-

lizovaná jako původní, předdigitální způsob koláže z nalepených ústřížků na papír, aby se zdůraznil původ materiálu v každodenním běžném tisku (Pochlopeňová, Blatná, Cicoňová). Princip koláže je rovněž adekvátní u projektů, které pracují s digitální komunikací (Zandálková, Essender). V některých případech se však princip koláže zdá být jakýmsi úsporným řešením, nabízejícím se svou rychlostí a nenáročností produkce. Projekty by přitom získaly mnohem zajímavější rozměr, kdyby byly realizované „naživo“ formou vlastní fotografie, např. projekt gastroporna (Fiedlerová) nebo parodický časopis Noha (Zdvořáček).

Formální koláž (8). Zde řadím materiály, které jsou taky kolážového původu, tvoří však pouze ilustrativní pozadí k textu. Jejich vizualita není nositelkou významu. Nejvíce se tento typ vyskytuje v kombinaci s informačním textem (Kolářová, Římanová, Sikorová, Magdoňová).

Vlastní figurální fotografie (12). Škála fotografických realizací v našem souboru se pohybuje od stylizovaných fotografií ženské modelky (Rujbr, Kuzder) přes osobní deníkové fotografie, které svým žánrem připomenou něžnou a zároveň brutální intimitu erotických fotografických

deníků Nan Goldin (Staniczek) až po konceptuálně rozvinuté fotografické portréty (Dušek). Jedna z autorek se erotickou fotografií zabývá i profesionálně, čehož v projektu využila (Masevnina). Autoportréty autorek se zde vyskytují pouze dva, v obou případech je modelka plně oblečená a oblečení hraje v konceptu významnou roli: v jednom autorka prezentuje pomocí oblečení svou mužskou transverzi (Šavarová), ve druhém se prezentuje jako šéfredaktorka svého pornografického časopisu ve vlastnoručně ušitém limetkovém kabátě (Nikitina). Ojedinělý případ zvířecí figurální fotografie jsem již zmiňovala dříve (Čech). V jednom případě jsou použity profesionální fotografie z archivu umělkyně, se kterou je veden rozhovor (Velebová).

Jiné vlastní fotografie (3). Fotografické médium v několika pracích nese nefigurální obsah. Jsou to především práce poetického charakteru, které erotizují objekty nebo nese sexuální aktivity, jako je např. hra na hudební nástroj (Trenčanská, Romerová, Fickerová).

Vlastní kresba, malba (8). Využití „ručních“ výtvarných technik je vítaným bonusem, který pro svou autentičnost a náročnost nemá v komerční pornografii své místo. Forma porno-

grafického časopisu jako uměleckého originálu by mohla tento výtvor vyjmout ze sféry laciné produkce. V tomto bodě jsem si uvědomila limit svého zadání. Požadavek odevzdání práce v digitálním formátu zrušil možnost vytvoření originálu, takže i ta díla, která vznikla ručně, jsou kvůli digitalizaci reprodukovatelná. Komplexně výtvarně pojatých stránek, kde by vizualita mohla generovat nový způsob smyslové vzrušivosti, bylo jen několik (Pejchová, Špundová). U některých byla kresba nutná k vyřčení pointy (Tischler). K žánru patří také využití „studijní kresby“. Právě kresebné akty patří spolu s estetickými černobílými fotografiemi aktu ke standardní výbavě erotického umění (Kopunková, Procházková). Grafický filtr programu Photoshop se u jednoho projektu stal konceptuálním nástrojem. Distorze a znečištění zde symbolizují redundantnost a nekomunikativnost porna (Gajdošová). Novátorské využití kresby lze najít v návrhu časopisu Passport, kdy je kresebně pojednána i typografie a figurální kresby mají obrysový charakter vycházející z fotografií (Nikitina).

Grafická práce, práce s typografií (7). Vylepšení grafické kvality je jednou z reakcí, jaké jsem od studentů výtvarné školy s podílem designu

očekávala. Některé z návrhů předávaly zprávu, že s obsahem pornografie až takový problém není, stačí jej „polidštit“ prostřednictvím vylepšení formální stránky (Kolářová, Froncová). Ale až na jednu výjimku (Špundová) popravdě řečeno se zde žádné skutečné návrhy, které by věc řešily z pohledu grafického designéra, nevyskytují. Hrátky s typografií směřují více k ručnímu až výtvarně posunutému písmu, které spíše než mainstreamové časopisy připomíná ziny a samizdatová periodika.

Objektová tvorba (2). Návrhy obsahují kromě možné akce s pohlednicemi (Tselych) jediný případ, kdy projekt vykročí z plochy stránky směrem do trojrozměrného objektu ve formě hrací kostky s QR kódy (Pec).

D. Jaké formy textu se v pracích vyskytují?

Text není vlastním výrazovým prostředkem většiny studentů, proto většinou kopíruje obsah daný konceptem nebo vizuálním nápadem.

Práce bez textu (10). Přestože jsou studenti svým zaměřením orientováni směrem k vizualitě, textu se ve svých stránkách zcela vyhnulo pouze deset.

Práce s přejatým popisným textem (4). Přejaté popisné texty jsou větší-

nou spojené se snahou pornočasopis pouze graficky vylepšit, zvýšit jeho přístupnost pomocí náročnější esteticke úrovně. V jednom případě je textem reklamní popis erotických pomůcek (Kolářová), ve druhém výčet strip klubů (Folková), ve třetím seznam a popis některých sexuálních parafilí (Římanová).

Práce s přejatým textem jiného autora (5). Dalším typem textových ready made jsou přejaté autorské texty. Autoři ve třech případech použili literární díla, básně a kratší prózy, v jednom případě šlo o umělecký manifest a v jednom případě byla zdrojem textu bible (Nováček). Z literátů studenti vybírali úryvky děl Alana Ginsberga (Rausová), Karla Hynka Máchy, J. H. Krchovského, Jana Wolkerse (Venturová).

Práce s nalezeným textem (6). Do této skupiny řadím práce, které pracují s texty jako se samostatnými fenomény či kulturními útvary. Jde nejvíce o texty inzerátů, memy nebo úryvky z chatů a internetové komunikace. Podstata sdělení často vznikne jejich kontrastním nebo posunutým spojením s nečekaným obrazem (Essender, Polách, Wollasch).

Práce s netextem (2). V souboru jsou dvě práce, které s textem pracují v symbolické rovině. Jedna z nich je na

textu založena, ale jedná se o pseudo-latinský text lorem ipsum, který se standardně používá jako slepý text (Froncová). Ve druhém případě jsou celé stránky, jejichž předloha pochází z erotického inzerčního magazínu, rozmazané ve Photoshopu filtrem k nečitelnosti (Gajdošová). Obě práce chápu jako komentář ke zbytečnosti konkrétního obsahu v pornografii.

Vlastní text – titulek (9). Minimální formu vlastního textového vkladu, tedy titulek, zvolilo devět studentů. Titulek nejčastěji uvozuje jejich na vizuálním obsahu postavenou práci, ale ve dvou případech je sám jádrem nápadu (Tischler, Pochlopeňová).

Vlastní text – parodie „pornotextu“ (6). Očekávatelným, a přesto osvěžujícím přístupem je parodování pornografických textů. Parodické texty jako součást layoutu stránky vytvořilo pět studentů, jedna studentka napsala fiktivní hypertrofovaný rozhovor s pornohvězdou (Hejlová).

Vlastní text – komentář (8). Do této skupiny zařazují typy autorských textů studentů, které stylizovaně vysvětlují koncept nebo pojednávají o tématu formou kratší eseye (Magdoňová, Bražina, Valchařová, Balková).

Vlastní text – tvůrčí (6). Literární tvorba studentů zahrnuje básně, poetické texty, povídky a reálné příběhy (Sikorová, Procházková, Wollasch, Houšťava, Hrydziushka). Neposuzují jejich literární kvalitu, za platný považují fakt, že podle jejich autorů mají mít své místo v pornografickém časopise i klasické literární formy.

Vlastní text – jiné časopisové formy (4). Časopisy obecně obsahují vedle rozhovorů, komentářů a menších beletristických útvarů mnoho dalších typů textů. Autorka jedné práce použila specifickou formu interaktivního textu – dotazník s otázkou „Je pro mě kariéra v pornoprůmyslu vhodná?“. Druhou netradiční použitou literární formou je snář (Trenčanská).

Cizojazyčné texty (8). Většinu prací studenti napsali v českém jazyce, pouze osm bylo cizojazyčných, z toho sedm pracovalo s angličtinou a jeden s ruštinou (Masevnina). Ruština je odůvodněná obsahem dané práce, angličtina se vyskytuje logicky v pracích, které pracují s mediálním textem, memy a záznamy chatů, nebo je použita jako cool výrazivo sloganů.

E. Jaké tendence lze z uvedeného souboru vyčíst?

Na první pohled jsem v nesourodé a pestré směsici jednotlivých prací s určitou dávkou abstrakce odhalila čtyři dominantní rysy a snad i čtyři možnosti pro pornografickou utopii:

Rozšíření erotického vnímání (24).

Zájem studentů často směřuje k rozšiřování erotických prožitků. Nezajímá je zpodobňování jednoduchých sexuálních vztahů mezi jedním mužem (nebo více muži) a jednou ženou (nebo více ženami). Z „klasických“ sexuálních aktivit jsou zde nejčastěji zobrazovány formy z okruhu BDSM. Někdy je BDSM přítomné doslova, jindy ve formě fetiše. Parafilie – láska k něčemu paralelnímu, alternativní potěšení – by mohl být ústřední termín. V erotické kreativitě se studenti vydávají cestou hledání možných dalších, často netělesných erotických zážitků, ať již je to poetická erotizace předmětů denní potřeby, hra na hudební nástroj, nebo vnímání erotického působení pohledu očí. Ať již nám studenti své téma podali suchým, encyklopedickým způsobem, prostřednictvím grafických postupů, citlivou prací se zvířátky, ironií či efektními fotkami, v pozadí je cítit zájem o zkoumání hraničních jevů, o rozšíření smyslových zážitků a mentálních představ. Jedná se o pozitivně „nenormální“ projevy sexuality. Jsou nenormální pouze v perspektivě, ve které budeme za normální považovat standardní

pornografickou produkci z novinových stánků a sexshopů.

Transgender a gender (4). Snahu

o překročení standardů vidím i ve skupině transgenderových projevů. V návrzích se objevují většinou ženy převlečené za muže, ale také jeden muž převlečený za ženu. Tyto práce ukazují touhu a potřebu studentek a studentů překročit dualistické vidění. Přestože považují tento typ porozumění a přemýšlení za téměř nutný pro život v současné společnosti a jsem za tyto projevy ráda, při hlubším zamyšlení je pro mě ovšem spojení transtémat s pornografií z určité perspektivy problematické. Obávám se možného zkratkovitého propojení transidentity s pornografickou transgresí, které by nás dovedlo zpět do období, kdy translidé nacházeli uplatnění pouze jako sexualizované bytosti v pornoprůmyslu. Práce s transidentitou by měla spíše než jako zdroj slasti z přestoupení norem fungovat jako nástroj společenské kritiky.

Estetizace (6). Vedle konzervativnějších prací, u kterých se jedná o částečnou estetizaci stávající pornoprodukce, existuje pár děl, která pochopila sílu emancipace vizuální stránky. Naznačují tak možnou cestu pornografického designu, využívající vizuální stránku jako prostředek k přímé smyslové a erotické extázi. Grafická podoba jako afrodi-

Veronika Špundová

ziakum pro zrakový smysl.

Hledání jazyka sexu (9). To, co mladé lidi zajímá, je analýza jazyka sexu a pochopení různých způsobů komunikace. I při zadání „papírové“ formy práce se mnoho autorů obrátilo směrem k internetu. Kromě několika prací, které internet použily jako zdroj porno obrazů, se zde objevuje vztah k síti coby cesty k lásce a jako k prostředku erotické komunikace, která ale, jak už to u sítě bývá, nakonec zůstane komunikací bez vyvrcholení. Sama komunikace se stává další slastí, více jazykovou než fyzickou. Kromě erotického jazyka internetových chatů studenti objevili i erotický jazyk gest nebo erotický jazyk věcí. Všimli si toho, že erotično je dáno způsobem interpretace a otitulování. Tyto poznatky jsou již zárodky masmediální a „pornografické“ gramotnosti.

Závěr experimentu

Nejsem si jistá, zdali by erotický časopis Červenající se papír uspěl na novinových stáncích. Vypadá různorodě a v celku neprofesionálně. Nesmíme však zapomínat, že návrhy jednotlivých stran jsou vlastně zástupci koncepčních celků. Studenti dle zadání vytvořili pouze vzorek, a pokud by měli možnosti a čas, jistě by svůj návrh rozvedli do celého čísla, pak do celého

ročníku atd. V závěrečném shrnutí experimentu musím konstatovat poměrně velký rozestup mezi mou výchozí představou – hypotézou a výsledkem, který vzešel ze závěrečné syntézy přístupů studentů. Má očekávání mířila k tvorbě, která bude extravagantní, výrazná, bude sázet na efekt, působivost a atraktivnost. K tématu pornografie obecně patří exhibice až exhibicionismus, hraní her, přetvářka a iluze. Práce studentů nebyly v tomto smyslu standardní, byly pozitivním způsobem „divné“. Ale jejich hranice jsou jinde, než jsem ze své historické perspektivy předpokládala. Obecný pocit směřuje k intimitě, k tlumenosti, k introverzi, k hledání alternativ za hranicí viditelného a na rozhraní mezi realitou a virtualitou, realitou a snem. Není to však sen o sexuálních nadschopnostech, ale o něžném soužití s věcmi. Pokud bych si dovolila něco z pedagogické pýchy, mohla bych v tom vidět i částečně vliv přednášek Kurzu pornostudií, které míří především ke zdůrazňování podpovrchových kritických a společensky zajímavých rovin pornografické a erotické produkce. Uspokojují mě i projekty, ve kterých studenti zadání pochopili jako příležitost k malé mediální kritice. Jako smutné překvapení musím naopak připomenout fakt, že velmi málo studentů chápalo tento úkol jako součást uměleckého světa a málo se o něj opírali.

Z pohledu na výsledek, z reakcí studentů na zadání, kdy téma zpracovali všichni oslovení studenti a pouze jeden z nich nesouhlasil s publikací své velmi zajímavé, ale také velmi soukromé práce, mohu konstatovat, že zadání dvoustrany vlastního pornografického časopisu splnilo svůj účel.

FENOMÉN EROTICKÉHO ČASOPISU V PRACÍCH STUDENTŮ KURZU PORNOSTUDIÍ FAVU VUT V BRNĚ

LENKA KLODOVÁ
ANTONIE BERNADOVÁ
BARBORA CICOŇOVÁ
DAVID ČECH
DENISA ROMEROVÁ
FILIP DUŠEK
HANA BLATNÁ
HANA FICKEROVÁ
JAKUB POLÁCH
JAN BRAŽINA
JAN STANICZEK
JIŘÍ FERENC
JIŘÍ PEC
KAMIL RUJBR
KATEŘINA ŠILLEROVÁ
KRISTÝNA GAJDOŠOVÁ
LAURA TRENČANSKÁ
LEONA VELEBOVÁ
LIZAVETA HRYDZIUSHKA
LUKÁŠ ESSENDER
MAREK TISCHLER
MARIE LAVRJUK
MARIE ZANDÁLKOVÁ
MARTIN KUZDER
MARTIN HURYCH
MONIKA RYGALOVÁ
NATÁLIE PEJCHOVÁ
ONDŘEJ HOUŠŤAVA
PAVLA NIKITINA
POLINA MASEVNINA
SARA WOLLASCH
TAMARA CONDE
TEREZA FRONCOVÁ
TEREZIE RAUSOVÁ
TOM ZELENÝ
TOMÁŠ ZDVOŘÁČEK
VENDULA PATKÓŠOVÁ
VERONIKA SAVAROVÁ
VERONIKA ŠPUNDOVÁ
VIKTORIA POCHLOPEŇOVÁ
VIKTORIA TSELYCH

Závěr publikace

Obrovské možnosti, které se skrývají v teoretickém a uměleckovýzkumném bádání o pornografii, se mi otevřely po dokončení doktorátu s tématem pornografického časopisu pro ženy. Velký mediální zájem o dílo i o mé útržkovité teoretické znalosti, které jsem v té době čerpala více ze zahraniční literatury než z autentického pozorování, mě velmi překvapily. Byla mi tiskem položena například otázka: Jaký mají Češi vztah k sexualitě? Tváří v tvář monumentalitě této otázky jsem si uvědomila, že je tady velká potřeba se o sexualitě bavit (kterou popisoval ostatně i Michel Foucault) a zároveň přetrvává obecně pocit, že jde buď o něco takzvaně přirozeného, nebo že jde o něco tajemného až tabuizovaného. Podobně k problematice přistoupili i kurátoři a umělci na mnohých výstavách výtvarného umění s tématem erotiky a sexu, kterých jsem se sama od roku 2000 účastnila. Sexualita, erotika a porno byly dotazovány jako by z dálky, bylo na ně lákáno jako na velký příslib, a když se nevyplnil, zdůraznila se alespoň „rozmanitost přístupů“.

Kouzlo nově utvořené tradice feministických, mediálních a sociologických studií v duchu pornostudií spočívá naopak v tom, že se rozpustí barevná mlha, která téma obestírá. Badatel si, stejně jako Linda Williams, třeba i přizná, že ho některé pornografické výtvořky vzrušují. Toto vlastní vzrušení v něm ale nevyvolá morální pohoršení, ani ho nezastaví v cestě za poznáním prostřednictvím rozboru fenoménu a jeho vazeb včetně vazby k sobě samému. Hlavním neštěstím pornografie je tendence všechny její součásti a jevy s ní spojené zobecňovat pod jeden přívlastek. Přívlastek obscénní má na jednu stranu tak zatemňující a na druhou stranu tak oslnivou záři, že přes ni nelze vidět jednotlivosti, jednotlivé charakteristiky, informace a osudy. Podobná generalizace bývá základem každé nespravedlnosti a nerovnosti. O sexualitě, erotice a pornografii se špatně komunikuje, protože se okamžitě kladou velké dualistické otázky. Myslím si, že pro porozumění je mnohem lepší postupovat pomalu,

ptát se na konkrétní věci spíše než na zásady, odbíhat pro příklady do jiných oborů a nezapomínat na historii. Udělat ze zájmu o pornografii akademický předmět je podle mě nejlepší cesta, jak pomaloučku odstraňovat toto téma z mezilidské komunikace jako překážku. Umístění zájmu do akademického prostředí zaručí určitou pomalost a důkladnost postupu. V případě kurzu je také zajištěna zpětná vazba a kontrola už i prostřednictvím toho faktu, že pokud by se jednalo o něco s reálným životem nesouvisejícího, mladí lidé by o to jistě neprojevili zájem a nechodili by trpělivě na přednášky.

Počátečním problémem pornostudií v Česku bylo, že celá idea vznikla na Západě v úzkém propojení s feminismem. V současné době však již existují významné práce, které z perspektivy pornostudií analyzují specifické české realie. Je podrobně a jako evropský unikát analyzovaný např. vývoj české sexuologie po druhé světové válce a některé další fenomény. Přesto ještě mnohé záhady čekají na oživení. Zůstává např. otázka, jak je možné, že v Československé socialistické republice neexistovala undergroundová pornografická produkce, což zemi odlišovalo i od ostatních států komunistického bloku. Jak mohla takovou dobu existovat společnost bez jakékoliv pornografie? Předpokládáme existenci nějakých kompenzací tohoto

nedostatku. Jaké asi byly? Rovněž není z feministické perspektivy rozebráno erotické umění, které tvořilo značnou část umělecké produkce i v dobách socialistického realismu.

Historie české pornografie neustále vzniká. Máme před sebou velký úkol pocho-
pit a popsat, jakou roli hrála pornografie a sexualita v příběhu transformace po roce 1989. Sama se vlastně posouvám do pozice historičky, vzhledem k tomu, že moje tvorba a zájem o zobrazování lidské sexuality koření v devadesátých letech. Ta byla dobou, kdy se střetávaly nejen myšlenkové představy o tom, co je to svoboda, co je to erotika, ale kdy došlo i ke střetu dvou technologických světů, ve kterém odumíraly staré fyzické formy a začínaly se objevovat formy virtuální. Svou vlastní historii vzestupů a úpadků již ostatně má i akademická výuka témat spojených s pornografií. Založení předmětu nebo otevření podobného tématu na akademické půdě je vždy na počátku spojeno s gestem určitého přestoupení – transgrese. Je to situace neobvyklá, která vyvolává ve struktuře školy obvykle obrannou reakci. Po určitou dobu, může to být i pár let, po které vyučující prokazuje vytrvalost a trpělivost, než si všichni na předmět zvyknou a akceptují jej, budou lekce pornostudií působit do určité míry jako symbol. Budou symbolizovat svobodu bádání na svobodné akademické půdě.

English summary

English summary

The Blushing Paper

The main subject of the study *The Blushing Paper* is derived from the course of Porn Studies which I have been teaching at the Faculty of Arts of VUT in Brno since 2008. The important thing here is the phenomena of pornography, the development of its forms, the relationship between pornography and ethical standards, the origination and form of its censorship, the medical discourse of normality and deviation, followed by the introduction of the role of pornography in gender emancipation movement and other minority movements as well as many other questions. Ideologically I start from the feminist perspective supplemented by the concept of sexuality according to Michel Foucault.

I founded the course of Porn Studies at FaVU as a theoretical course of the Studio of Body Design that I have been leading at the FaVU. The main goal of this course is to bring up the problematic of the presentation of human sexuality and interpersonal relationships in the visual arts.

The core of this publication is at the same time an outcome of an experimental research initiated in the years of 2015-2018.

A project of a porn magazine consisting of

disparate double-pages created by the students as their final paper of the course. The experiment reports the visual opinion of young people to the already fading format of pornographic production – the printed magazine. The assignment allows also possibility for more general thinking.

The problem I have pursued in detail right at the beginning of the study is the question of the origin, the possibilities and the way of teaching Porn Studies. This study is written to defend the course of Porn Studies as a classical academic subject, and to demonstrate its use in the form of a summary and analysis of the students' course exams. The publication starts with the historical ideological framework in which I point to the origination of this academic subject in the context of the Western feminist discourse. Michel Foucault was the first to describe the basic way of „getting” the truth out of sex as *scientia sexualis* while finding this resolution by rational questioning and confessions. Thus, the observed phenomenon dissolves into many professional discourses, the sexuality is being researched, confessed about and described in many perspectives – the religious, medical, criminal, pedagogical and many others.

Porn Studies as an academic subject try to back-register these singular discourses as a whole and to cover these in their inter-relations.

Porn Studies are a unique product of the changes in society at the end of the 1960s. In the so-called porn-chic era, the atmosphere of the society-wide liberalization and especially many pornographic movies tried to break free from the criminal periphery and penetrate into the “mainstream” and thus establish the pornography as legal fun for adults. After a brief success of a few porn movies there was a wave of dislike on the part of the conservative authorities in the society, however, as the culturologist Brian McNair says, the interest in pornography hasn’t disappeared from the society. It dispersed into many various discourses and, for the first time, science in many fields started being interested in pornographic topics. The influence can be seen in the 1990s in popular music, in the movie scene, in fashion but it also becomes subject of expert study.

While establishing porn as a subject of research study, many strong pro- and anti-pornographic feminist campaigns – provoked by the porn-chic era – helped to make this a field of research. The emotional and not quite factual argumentation of the representatives of the Feminists Against Pornography movement which was simply expressed by the slogan “Por-

nography is the theory and rape is the practice”, became one of the impulses for Linda Williams motivation to scientifically and objectively study the subject of pornography. Linda Williams’ work called *Hard Core: Power, Pleasure and Frenzy of Visible* is considered the first work in the genre of Porn Studies. Williams also started first academic courses of Porn Studies. At present this academic subject is so established in the west that in 2013 researchers Feona Attwood and Clarissa Smith founded the scientific journal “Porn Studies”.

Porn Studies were founded in the 1980s in the West along with the boom of feminist movements: their Czech history has different ways of development. In our country this was influenced by the forty-year socialist experiment during which the society lacked any distinctive feminist view of presenting the sexuality in porn and, in the first place, was not confronted with porn-production at all. That is why I mention a few important events and personalities which we could consider a “pre-history” of Czech Porn Studies. Mainly we speak about Jindřich Štýrský and the circle of authors of his unique publication – the collection of *Erotická revue* (“The Erotic Revue”) which he published between 1930 and 1933. Another category are collectors of folk creations Jaroslav Obrátil and Jan Jeník from Bratřice who in the time of Czech National Revival refused to aestheticize and ideologically purify the material

and aimed at the marginalized erotic and scatological part of folk creativity. From the socialist era I mention authors who became the voice of minority groups whose activities were connected to the politics of the body. For example Libuše Jarcovjáčková recorded the atmosphere of gay and lesbian club scene, Karel Novák captured the semi-legal nudist camps.

Porn Studies could start their development only after 1989. The time of transformation was followed by a boom of the Czech porn-industry, including its negative phenomena, e.g. deluging the public space of Czech cities by sexist pictures or street prostitution. Thus, there was being fulfilled one of the prerequisites for development of Porn Studies that couldn't be accomplished during the time of building socialism – the public is confronted with the phenomenon of pornography. Artists got interested in the topic and along with them the researchers. I noticed that in the time span of 2004 to 2015 the culture space was swept by a wave of exhibitions on the topic of erotica and pornography. Similar interest could be seen in cultural and lifestyle magazines. I examined the catalogues and curatorial texts of these “erotic” exhibitions and I also took part in some of them. I wanted to know how these topics of pornography were approached and whether these exhibitions followed the sense of Porn Studies. In the curatorial texts I found a prevalent trend in erotics and pornography as a topic that can

be easily made visible and I actually preferred to show the width of the authorial approaches than use the topic of porn for research. If some exhibitions had an exploratory approach, it was mostly on historic topics. Quite paradoxically I considered big commercial exhibitions like erotic fairs and exhibitions of naked men and women “Voyaer” as closer to the understanding of Porn Studies. Such exhibitions, on the other hand, lack any critical evaluation.

The chapter “Porn experts” deals with the fact that the topic of erotica attracts not only scientists, for whom this phenomenon is just a section of their interest, but also scholars who are trying to create a monumental, even renaissance works on this topic. I have to be critical in distinguishing of the traditional approach to the erotic art that is often being simplified to “the beauty of the nude”, from exploratory approach in the sense of Porn Studies which tries to consider the phenomena of pornography and erotica in the whole picture. There is a specific thing in the Czech Republic which is a high social prestige of a generation of sexologists who started their expert work in the time of the communist regime and after the revolution they became active promoters of Czech pornographic production. Porn Studies as an academic subject have been established in Czech universities from the beginning of the millennium mainly in subjects of study connected to gender and feminist agenda, which is at so-

ciological faculties in Prague and Brno.

The Porn Studies course at FaVU is therefore the only course that connects the subject of Porn Studies with visual art and is created for future artists. Its purpose is not only giving information that will project the depicting of erotic topics in the context of social, political, historical and technological relationships, but also an effort to open a discussion and try help the students to work on this sensitive level. That is why I use the final exam work in the Porn Studies course. The students design a page of a pornographic magazine and they really like this type of final exam, which in my eyes integrates more elements of knowledge I wanted to share with the students. At the same time this is a good material for me to study the young generation's relationship towards the phenomena of printed porn magazine, i.e. a phenomenon that is today – thanks to the Internet – disappearing.

The analysed file includes 59 student final exam works. Mostly these are from the FaVU students, four are from the students of the University of Ostrava where the course was hosted in 2018. I analysed the results in five sectors. First, I gathered all the motives that were mentioned in their work. Further I watched the conception of the approach of the student, if they comment on the existing form of porn-production, if they are in connection to visual art and if they put some authorial contribution to the work which would enable to change this school assignment into a distinctive work

of art. The next question monitored visual approaches and the last one the work with the text. In the summary I tried to name the prevailing tendencies.

I will mention only a few of my observations from the manifold collection of pages of the “mock” porn magazine. I was surprised that the most used art method wasn't the photography – as I expected – but a collage. Part of the works touched the existing porn-production anecdotally or parodically but again in less amount than I expected. The students barely included stimuli from the visual art in their projects. Finally, I found four possible tendencies in the collection, four possible strategies for the future pornographic utopia: a great many of the projects were directed at understanding erotica as a relationship between a man and a woman. Very often one could see elements of paraphilia, the love or relationship to something else, the motives of eroticization of non-bodily objects, alternative pleasure. The students went beyond gender, often in photographic self-portraits. Another possible strategy is anesthetization, either in the form of improving of the art form of the pages or – in a few more interesting projects – one can discover the erotic charge included right in the sensual visibility. The last strong movement is the interest in communication, into the depicting of eroticism of popular chats, tweets and other new forms of erotic language.

Literatura

Zdenka Badovinac (ed.), *Body and the East. From the 1960s to the Present*, Ljubljana 1999.

Claire Bishop, *Artificial Hells*, London 2012.

Lenka Borovičková, *Nahota, sexualita a pornografie jako kurátorský projekt* (diplomová práce), FF MU, Brno 2012.

Bohuslav Brouk, *Lidská duše a sex*, Praha 1992.

Robert Břeň, *Rukověť sběratele erotického umění*, Olomouc 2001.

Fifty-fifty (kat. výst.), Praha 2008.

Michel Foucault, *Dějiny sexuality I–III*, Praha 1999.

Roman Franc (ed.), Karel Novák – *Přirozeně*, Praha 2015.

Susan Griffin, *Pornography and Silence*, London 1982.

Mika Hannula – Juha Suoranta – Tere Vadén, *Artistic Research Methodology*, New York 2014.

Hana Havelková – Libora Oates-Indruchová (eds.), *Vyvlastněný hlas. Proměny genderové kultury české společnosti 1948–1989*, Praha 2015.

Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*, Praha 2016.

Kamil Janiš, *Z dějin sexu a erotiky*, Trutnov 2004.

Kamil Janiš, *Toulky historií erotiky a sexu*, Ústí nad Orlicí 2013.

Walter Kendrick, *The Secret Museum: Pornography in Modern Culture*, Berkeley 1996.

Lenka Klodová, *Zásady pro vytvoření pornografického časopisu pro ženy* (disertační práce), VŠUP, Praha 2005.

Radim Kopáč – Josef Schwarz, *Zůstaňtež tudíž tajemstvím... Známa i neznáma erotika (a skatologie) v české literatuře 1809–2009*, Praha 2010.

Pavel Kozák, *Sexuárium ve středu města*, Praha 2003.

Kateřina Lišková, *Hodné holky se dívají jinak: feminismus a pornografie*, Praha 2010.

Kateřina Lišková, *Sexual Liberation, Socialist Style: Communist Czechoslovakia and the Science of Desire, 1945–1989*, Cambridge 2018.

Jaroslav Malina (ed.), *Kruh prstenu*, Brno 2003.

Jaroslav Malina (ed.), *Kruh prstenu 1*, Brno 2007.

Brian McNair, *Striptease culture*, London 2002.

Angelica Muthesius (ed.), *Jeff Koons*, Cologne 1992.

Lynda Nead, *The Female Nude: Art, Obscenity and Sexuality*, London 1992.

Někdy v sukni (kat. výst.), Moravská galerie v Brně,
Galerie hlavního města Prahy 2014.

Bojana Pejič (ed.), Gender Check: a Reader,
Köln 2010.

Vladimír Poštulka, Dějiny pornografie v datech,
Praha 2007.

Beatriz Preciado, Pornotopia. An Essay on Playboy's
Architecture and Biopolitics, New York 2014.

Lynne Segal – Mary McIntosh, Sex Exposed,
New Brunswick 1993.

Sex extrémně líbezný (kat. výst.), Galerie XXL,
Louny 2010.

Sexismus? (kat. výst.), Galerie Václava Špály,
Praha 2008.

Annie Sprinkle, Spectacular Sex, New York 2005.

Annie Sprinkle, Post Porn Modernist,
Amsterdam 1991.

Lenka Stolárová – Vít Vlnas (eds.), Láska – touha –
vášeň. Milostné náměty v umění 15.–19. století
(kat. výst.), Praha 2008.

Jindřich Štýrský (ed.), Erotická revue I–III,
Praha 2001.

Isabel Tangová, Pornografie – tajné dějiny civilizace,
Praha 2003.

Toyen, Jednadvacet, Praha 2002.

Matěj Vaněček, Vliv pornografie na rozvoj nových
technologií (diplomová práce), Ústav informačních stu-
dií a knihovnictví, Filozofická fakulta UK, Praha 2012.

Linda Williams, Hard Core. Power, pleasure
and the „Frenzy of the Visible“, Berkeley 1999.

Linda Williams (ed.), Porn Studies, London 2004.

Naomi Wolf, Mýtus krásy, Bratislava 2000.

Lenka Klodová a kolektiv studujících

Červenající se papír: fenomén erotického
časopisu v pracích studentů
Kurzu pornostudií FaVU VUT v Brně

Brno 2017

Obálka, grafická úprava, ilustrace a sazba Jana Hrádková a Svatopluk Ručka
Jazyková redakce Kateřina Štěpančíková

Vydala Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně
Údolní 244/53, 602 00 Brno,
tel. (+420) 541 14 6850, roku 2020.
První vydání. Počet stran 95

ISBN: 978-80-214-5588-7

RADICALLY

TENDER

Foto: Tereza Licha

radical tenderness is to be critical and loving, at the same time

radical tenderness is to understand
how to use strength as a caress

radical tenderness is to know how to
accompany one another, among
friends and lovers, at different dis-
tances and speeds

radical tenderness is to allow your-
self to be seen; to allow yourself to
be taken

radical tenderness is to not collapse
in the face of our contradictions

radical tenderness is to not allow our
existential demons to become per-
manent cynicism

it is to not always be the same, las
mismas, los mismos, les mismas

radical tenderness is to share
dreams, wildness

radical tenderness is to believe in
the architecture of affects

radical tenderness is to share
dreams, wildness

radical tenderness is to channel irre-
sistible energies and convert them
into untamable embodiments

is to find one another from the mus-
cles closest to the bone

is to believe in the political effect of
internal movements

radical tenderness is to not insist on
being the centre of attention

is to have peripheral vision; to be-
lieve in what cannot be seen

radical tenderness is to turn a trem-
or into a dance and a sigh into a
mantra

radical tenderness is to embrace fra-
gility

radical tenderness is something
that is not necessary

to define

A living manifesto written by Dani d'Emilia and Daniel B. Chávez

Radical
Tenderness

When Grandma gives
you food to take home.

When a coworker invites you to
their wedding

When the whole squad see an ice
cream truck during summer

Catching snowflakes on your tongue

VZRUŠUJE MĚ
MINULOST, VZRUŠUJÍ
MĚ MUŽI, VZRUŠUJÍ
MĚ ŽENY, VZRUŠUJE
MĚ KVĚTENA, VZRUŠUJE
MĚ PŘÍRODA, MÁM
VZTAH K ZEMI, SLUNCI
I DEŠTI, VZRUŠUJE
MĚ PRÁCE, VZRUŠUJE
MĚ, ŽE NEMUSÍM NIC
CO NECHCI, VZRUŠUJE
MĚ, ŽE JSEM ČLOVĚK,
VZRUŠUJE MĚ LIDSTVÍ,
ZAŽILA JSEM NEMOC,
VZRUŠUJE MĚ,
ŽE MOHU ZA SEBE
BOJOVAT, VZRUŠUJE
MĚ, ŽE ŽIJEME NA
PLANETĚ, VZRUŠUJE MĚ
PŘÁTELSTVÍ, VZRUŠUJÍ
MĚ HRANICE LIDSKOSTI,
VZRUŠUJE MĚ TEP, CESTA
A DECH!

BDSM označuje široké spektrum erotických technik, které se spolu partneři dobrovolně rozhodli praktikovat ve vzájemném submisivně-dominantním vztahu. Patří zde praktiky postavené na podřízenosti, nadřazenosti, ponižení, omezování pohybu a smyslů, různé úrovně fyzického násilí až sadismu. Hlavní ideou a cílem těchto technik je společné zvýšení sexuálního prožitku. Všechny techniky jsou prováděny po vzájemné domluvě tak, aby vyhovovaly oběma stranám.

bondage

Bondage neboli také erotické svázání či znehybnění je jednou z velmi rošířených technik **BDSM**. Jejím cílem je zvýšení prožitku ze sexu, zejména díky omezování pohybu i smyslů a prožitku z ponižení na straně jedné a dominance na straně druhé. Hlavním smyslem svazování je zejména psychicky příjemný požitek na obou stranách. A ač je to technika často používána při sado-maso praktikách, samotná bolest zde není nutná, vždy záleží na partnerech, co jim vyhovuje. Stejně tak i mnoho lidí se zabývá touto technikou z estetického hlediska, nemusí jít tedy vždy o praktiku spojenou se sexem. Například styl vázání shibari vychází z technik staletí starého bojového umění samurajů, je procesem, kde vše souvisí se vším a pro zasvěcené se stává životním stylem.

Text : Leona Velebová
Foto : Archiv Pavly Firicové,
Fotodokumentace z vystoupení

shibari

Shibari druh japonského umění z přelomu 19. a 20. století. Jedná se o jeden z mnoha druhů bondage. Je propojeno s erotikou, trestáním a tlakovou masáží. V této technice se pracuje především s estetikou vázání a energií člověka, kterou značně ovlivňuje.

ROZHOVOR S PAVLOU FIRICOVOU

RÁDA PRACUJI S BOLESTÍ

Čemu všemu se věnuješ?

Studuji v Ateliéru Malířství 3 na FaVU, ve volném čase se věnuji Shibari a tantře, která mne provází na duchovní cestě. Tyto záliby se příjemně prolínají a jsou pro mne inspirací a životním stylem.

Jak dlouho se zabýváš bondáží ? Kdy si objevila shibari ?

Shibari se zabývám asi tři roky, před tím jsem zkoumala spíše samotné znehybnění či bolest a důvody proč mne toto fascinuje.

Proč sis zrovna vybrala druh shibari ? V čem je odlišný od jiných druhů bondáže ?

Bondáže je spousta druhů, jde o znehybnění, které může mít mnoho variant. Lze tak nazvat už jen svázání nebo spoutání rukou či nohou, ať už pomocí provazu, pout či různých pásek nebo folií. Shibari jsem si vybrala, protože mne jeho síla pohltila od prvního okamžiku. Miluji přírodní provazy, jenž se převážně k tomuto druhu vázání používají. Baví mne estetika, kdy je v tomto případě kladen důraz na vzhled vázání i svazovaného a práce s energií. Samozřejmě také proto, že ráda pracuji s bolestí a shibari mi tuto možnost nabízí pro mne přijatelnou formou, kdy k samotnému aktu přistupuji s úctou k tomuto starodávnému umění. Klasická bondáž je navíc většinou využívána jako doplněk k sexu, shibari má pro mne v sobě větší hloubku. Když jsem se věnovala shibari s mým riggrem, měli jsme čistě přátelský vztah a sex byl od tohoto aktu úplně oddělen. To mi dovolilo více vnímat, jak na člověka vázání působí.

Jak se postupuje při prvním svazování, může dojít hned na poprvé k zavěšení?

První vázání většinou u lidí probíhá nejdřív na zemi, aby se seznámil s provazy, přirozený postup je potom částečný a později úplný závěs, při čemž musí být člověk dobře a bezpečně svázaný. Pro mne je zavěšování oblíbenou součástí svazování. Svazování na zemi však poskytuje také velmi silné zážitky.

Pavla Firicová, Pohyb, 110 x 70 cm, akryl na papíře, 2015

Kdy se odehrálo tvé první svazování?

Moje první svazování na profesionální úrovni, před třemi roky.

Jaký to byl pocit poprvé ?

Poprvé mne svazoval rigger zabývající se fusion bondage, tedy spíše ozdobná forma vázání, většinou se k ní využívají syntetické, různě barevné provazy. Byla jsem nadšená ale něco mi k tomu chybělo, toužila jsem po něčem intenzivnějším..

Co při svazování zažíváš ?

Je toho spousta, záleží na mém rozpoložení a stylu vázání a v neposlední řadě na tom kdo a s jakým záměrem mne svazuje. Je to chvíle, kdy se někdo naplno věnuje jenom tobě a dá do toho všechno. Vázající za tebe přebírá veškerou zodpovědnost, můžeš tedy zavřít oči a užívat si s naprostou čistotou samotný akt. Já ráda pracuji s bolestí, překonávám ji, nebo přijímám. Během vázání se také může objevit mnoho emocí, pocitů, někdy dochází i k odstranění bloků, procítění potlačených emocí. Je to něco jako aktivní meditace. Silné je pak i rozvazování, na které by měl být kladen stejný důraz jako na svazování a po němž vázající, tedy rigger dává svazovanému aftercare, je to pro mne chvíle, pro srovnání energií a poděkování riggerovi.

Tvůj nejsilnější zážitek při zavěšení ?

Nejsilnější zážitek na fyzické úrovni je bezpochyb bolest, ta chvíle kdy padám z bolesti do bezvědomí ale vím, že jsem v bezpečí a že má vše rigger pod kontrolou. Na duchovní úrovni byl zatím nejsilnější okamžik, když jsem měla možnost nahlédnout do astrálního světa.

Může člověk zažít orgasmus při vázání ?

Může, pokud je tomu svazující otevřen, může ho rigger přímo stimulovat k vyvrcholení. Já do svazování toto nezahrnuji. Avšak i tak mohu dosáhnout orgasmu, protože mne vzrušuje bolest. Orgasmus vyvolaný bolestí může být i celotělový a velmi intenzivní, je to podmíněno dechem a provazy, které energií v těle můžou na jedné straně potlačit a nebo podpořit.

Stal se ti někdy nějaký úraz při svazování ?

Ano, při týdenním pobytu na workshopech v Berlíně jsem měla nervové zranění. Nemohla jsem ovládat levou ruku od zápěstí po prsty. Naštěstí zranění odeznělo a nezanechalo žádné trvalé následky.

Jak dlouho trvá jedno vázání ? Kolik pozic se vystřídá ?

Může trvat půl hodiny ale i hodinu a více. Stejně tak i u počtu pozic záleží na riggerovi, modelce a stylu vázání, pozice se mohou měnit neustále, během celého vázání.

Jaký druh provazu se používá ?

Nejčastěji přírodní, speciálně upravené jutové či konočné provazy.

Jsi zároveň malířka, jak se to odráží ve tvé tvorbě ?

Malbě se nyní věnuji minimálně, snažím se spíše najít jiné výrazové prostředky pro tvorbu, v které je pro mne Shibari inspirací. Zároveň je to pro mne velmi silné téma, které mnohdy není snadné uchopit, ale ráda překonávám hranice. Dříve jsem zpracovávala téma spíše z estetického hlediska, nyní na něj pohlížím spíše z konceptuální roviny, zkoumám a snažím se jej převádět do tvorby z několika různých pohledů...

Foto : Archiv Pavly Firicové

CATSgoneWILD

BHUT & CHIPOTLE

PHOTOS BY DAVID CECHE

It seems like Bhut ate all the pizza. Bad kitten. What could that little kitty offer to you as an apology? Let's figure something out... Now she's lying all stripped on the pizza box waiting for your command. 'Bring Chipotle and a rope!' you shout. In a moment, the kitties are whirling in wild passion just to please you. What a fun! When the play is over, the cats have to clean themselves with their tongues. Now these beautiful animals deserve to be fed.

How to play:

prstoklad tónu D na trubku in B →

I Love You

The rapper's collaboration with Pornhub was pitched as 'Deep Throat meets The Holy Mountain'

Brooke Candy *1989

Je rapperka, zpěvačka, skladatelka, režisérka a stylistka narozena v americe. V roce 2018 se spojila se známým porno webem Pornhub a vytvořila 40ti minutový film, I Love You, ve kterém spojila tři různé druhy porna. Film je rozdělen na akty (I. , II. , III.) - lesbické, gay a trans části spojené do jednoho filmu který pojí téměř přehnané stylizované stylingy od ochlupení herců a hereček až po hudebníky hrající v pozadí na hudební nástroje.

Film je inspirován klasikama jako je *Svatá hora* a *Cremaster Cycle* od Matthew Barney.

"Creating this film and having the opportunity to present my own sexuality for Pornhub was a dream come true."

Brooke Candy

Art director and producer Claire Barrow wrote on Instagram that the film was "one of the best things I've ever had

Na filmu spolupracovala s Londýnskou designerkou Claire Barrow která byla v pozici

art-director. Grafickou identitu pak zpracovalo designerské duo Hard ve spolupráci s Toby Evans.

Brooke Candy je umělkyně která posouvá hranice hudby a filmu svou hyper-sexuální flow. Film I Love You čerpá z její osobnosti a oslavuje rozmanitost a sexuální osvobození.

the pleasure of working on", adding that she "learnt a lot about the industry, and also about sex"

"I wanted to create something which felt like a fantasy dream, and in doing so, I took references from amazing creators such as Bruce La Bruce and Matthew Barney, plus some iconic pornography like Deep Throat which are viscerally sexy and are drenched in sensuality, something I believe is lacking in the industry."

1990年	1991年	1992年	1993年	1994年	1995年	1996年	1997年	1998年	1999年	2000年	2001年	2002年	2003年	2004年	2005年	2006年	2007年	2008年	2009年	2010年	2011年	2012年	2013年	2014年	2015年	2016年	2017年	2018年	2019年	2020年	2021年	2022年	2023年	2024年	2025年	2026年	2027年	2028年	2029年	2030年	2031年	2032年	2033年	2034年	2035年	2036年	2037年	2038年	2039年	2040年	2041年	2042年	2043年	2044年	2045年	2046年	2047年	2048年	2049年	2050年	2051年	2052年	2053年	2054年	2055年	2056年	2057年	2058年	2059年	2060年	2061年	2062年	2063年	2064年	2065年	2066年	2067年	2068年	2069年	2070年	2071年	2072年	2073年	2074年	2075年	2076年	2077年	2078年	2079年	2080年	2081年	2082年	2083年	2084年	2085年	2086年	2087年	2088年	2089年	2090年	2091年	2092年	2093年	2094年	2095年	2096年	2097年	2098年	2099年	2100年	2101年	2102年	2103年	2104年	2105年	2106年	2107年	2108年	2109年	2110年	2111年	2112年	2113年	2114年	2115年	2116年	2117年	2118年	2119年	2120年	2121年	2122年	2123年	2124年	2125年	2126年	2127年	2128年	2129年	2130年	2131年	2132年	2133年	2134年	2135年	2136年	2137年	2138年	2139年	2140年	2141年	2142年	2143年	2144年	2145年	2146年	2147年	2148年	2149年	2150年	2151年	2152年	2153年	2154年	2155年	2156年	2157年	2158年	2159年	2160年	2161年	2162年	2163年	2164年	2165年	2166年	2167年	2168年	2169年	2170年	2171年	2172年	2173年	2174年	2175年	2176年	2177年	2178年	2179年	2180年	2181年	2182年	2183年	2184年	2185年	2186年	2187年	2188年	2189年	2190年	2191年	2192年	2193年	2194年	2195年	2196年	2197年	2198年	2199年	2200年	2201年	2202年	2203年	2204年	2205年	2206年	2207年	2208年	2209年	2210年	2211年	2212年	2213年	2214年	2215年	2216年	2217年	2218年	2219年	2220年	2221年	2222年	2223年	2224年	2225年	2226年	2227年	2228年	2229年	2230年	2231年	2232年	2233年	2234年	2235年	2236年	2237年	2238年	2239年	2240年	2241年	2242年	2243年	2244年	2245年	2246年	2247年	2248年	2249年	2250年	2251年	2252年	2253年	2254年	2255年	2256年	2257年	2258年	2259年	2260年	2261年	2262年	2263年	2264年	2265年	2266年	2267年	2268年	2269年	2270年	2271年	2272年	2273年	2274年	2275年	2276年	2277年	2278年	2279年	2280年	2281年	2282年	2283年	2284年	2285年	2286年	2287年	2288年	2289年	2290年	2291年	2292年	2293年	2294年	2295年	2296年	2297年	2298年	2299年	2300年	2301年	2302年	2303年	2304年	2305年	2306年	2307年	2308年	2309年	2310年	2311年	2312年	2313年	2314年	2315年	2316年	2317年	2318年	2319年	2320年	2321年	2322年	2323年	2324年	2325年	2326年	2327年	2328年	2329年	2330年	2331年	2332年	2333年	2334年	2335年	2336年	2337年	2338年	2339年	2340年	2341年	2342年	2343年	2344年	2345年	2346年	2347年	2348年	2349年	2350年	2351年	2352年	2353年	2354年	2355年	2356年	2357年	2358年	2359年	2360年	2361
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------

940174-130

Agony, Ecstasy and Existence

16. மதுரை மருத்துவக் கல்லூரி, மதுரை, தமிழ்நாடு, இந்தியா

[illegible]

1466 Saito et al.

Abstract

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ अथ श्रीकृष्णार्चनम् ॥
 श्रीकृष्णाय नमः ॥

[illegible]

১৯৩৬ সালের ১৫ জানুয়ারি তারিখের
 ১৯৩৬ সালের ১৫ জানুয়ারি তারিখের
 ১৯৩৬ সালের ১৫ জানুয়ারি তারিখের

[illegible]

2014年12月15日

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့
 ရန်ကုန်မြို့၊ ဘုရားမင်းလမ်း၊ အမှတ် ၁၀၀

1. What is the purpose of the study?
 2. What are the research objectives?
 3. What is the research methodology?
 4. What are the results of the study?
 5. What are the conclusions of the study?
 6. What are the limitations of the study?
 7. What are the future research directions?
 8. What are the contributions of the study?
 9. What are the implications of the study?
 10. What are the key findings of the study?

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[illegible]

woman x doll

touha/moc/zodpovědnost/svoboda/...

Filip Dušek

Skryté postavy

Vidíte jen ozdobné sloupky? Podívejte se lépe! Obrisy sloupků vytvářejí ve volném prostoru iluzi lidských postav. Tato pokročilá variace na jednu z nejznámějších optických iluzí je vystavena v Singapurském vědeckém centru.

Iluze, triky, manipulace
- není všechno pravda, covidíte!

Iluze, triky,
manipulace
- není všechno
pravda, co vidíte!

Penis, který se smršťuje

Nepřijde vám, že se obrázek smršťuje? Nám také! Jde o klasickou grafickou iluzi vytvořenou patřičným stínováním. U množství shodně stínovaných prvků totiž vždy dochází k iluzi pohybu.

Co je iluze a co pravda? Co se zdá nemožné, lze často vysvětlit snadno. A co se zdá jasné, může skrývat zapeklitý trik...

Iluze, triky, manipulace

Dívka, nebo chlapec?

Vidíte snímek dívky a chlapce? Pak právě podléháte iluzi. Ve skutečnosti jde o jeden a ten samý neutrální obličej. Za to, že jeden vnímáme žensky a druhý mužsky, může pouhý kontrast. Přidání kontrastu činí tvář dívčí, ubrání kontrastu ji činí chlapeckou. Přišel na to před časem harvardský student **RICHARD RUSSELL** ve své práci „Pohlavní rozdíl v obličejové pigmentaci a jeho zvětčování v kosmetice“. Za svou iluzi získal třetí cenu v soutěži o nejlepší iluzi roku 2009.

Kanizsův trojúhelník
Jde o optickou iluzi, již poprvé popsal italský psycholog **GAETANO KANIZSA** roku 1955. Na obrázku můžete vnímat velký rovnostranný trojúhelník, ve skutečnosti tam však žádný není. Tento efekt je znám jako subjektivní nebo iluzivní tvar. Navíc se neexistující bílý trojúhelník zdá světlejší než pozadí, přestože ve skutečnosti má úplně stejnou světlost. Příčinou těchto iluzí je skutečnost, že naše vnímání je formováno učením a přizpůsobením. Aby mozek pracoval dost efektivně, zvykne si očekávat jemu známé tvary, bohužel však i tam, kde nejsou. Když vědci ukazovali variace této iluze příslušníkům divoce žijících kmenů netknutých civilizací, žádný bílý trojúhelník na obrázku neviděli.

HANA BLATNÁ

SRDEČNÍ ZÁLEŽITOST

Studenti **KOHSKE TAKAHASHI**, **RYOSUKE MIIMI** a **KATSUMI WATANABE** z Tokijské univerzity v Japonsku jsou společně podepsaní pod touto povedenou iluzí, která se dostala do finále sou-

těže o nejlepší iluzi roku 2010. Pohybuje očima po nehybných rudých zadcích modrém pozadí. To rozmazané se chvěje, zatímco to ostře ohraničené je v klidu!

Iluze, triky,
manipulace
- není všechno
pravda, co vidíte!

Hrátky z dovolené

Zdá se vám na této fotografii něco divného? Něco zmateného? Je něco v nepořádku s prostorem? Ano, nejmenovaná dívka v popředí si na dovolené zahrála na optickou iluzi, jakou můžete na dovolené a ve volném čase zkoušet i vy. Její ruka ve skutečnosti neobepíná jednu z leknoucích se kouli na sovětu, ale visí ve vzduchu. Koule se nachází až několik desítek centimetrů za ní. Protože fotografie nezachytí prostorové vzdálenosti, vypadá to, jako by ruka dívky na kouli spočívala. Jenže – to by musela mít pěkně dlouhou ruku!

DÍVKA DNE: SOFIE

Horoskop na příští týden: Všichni vás budou chválit, nosit na rukou a zahrnovat květinami. P. S.: Pohřeb

DÍVKA DNE: NATÁLIE

DÍVKA DNE: BEÁTA

Žena vyhazuje na smetiště novou válečku a říká kamarádce: „Včera jsem

DÍVKA DNE: DOMINIKA

DÍVKA DNE: NICOL

DÍVKA DNE: RADKA

Kdy nastane skutečná rovnoprávnost mezi mužem a ženou? Až se staré, tlusté a plešaté ženy budou považovat za atraktivní.

DÍVKA DNE: STELA

Syn dostane pod stromček obří krabici. Rozbalí ji a smutně zjistí, že je prázdná. Otec mu vysvětluje: „Ta krabice není prázdná. Máš v ní vzduch, který se hodí do těch potápěčských bomb, cos dostal vloni.“

DÍVKA DNE: ERIKA

Kamarád kamarádovi: „Na dědičnost se nedá spoléhat. Myslím, že moje žena bude

DÍVKA DNE: ZUZANA

„Pane doktore, modrá mi varle.“ „Máte rozsáhlý hematom, musím ho

DÍVKA DNE: DARA

Klučík stojí u stromčku: „Ty všechny dárky mi přinesl Ježíšek?“ „Pochopitelně, kdo jiný?“ usmívají se rodiče. „Aha, to znamená, že vy jste

DÍVKA DNE: LENKA

DÍVKA DNE: ŠTĚPÁNKA

DÍVKA DNE: OLGA

Co je to impotence? Stav, kdy je přitažlivost zemská silnější než přitažlivost ženská...

DÍVKA DNE: SANDRA

DÍVKA DNE: RADKA

„Manželka měla ráno bouračku.“

DÍVKA DNE: JOSEFÍNA

Ředitel hovoří o plnění plánu a obrátí se na své zaměstnance: „Řekne mi někdo, co budeme mít, když budeme všichni pracovat

DÍVKA DNE: MONIKA

Když muž mlčí, přemýšlí. Když mlčí žena, je pořádně naštvaná.

DÍVKA DNE: KARLA

Dotaz ideálního muže: „Co je to pivo?“

DÍVKA DNE: IVA

Pepa řeší v hospodě s kamarády Vánoce: „Mám doma obálku, do které

DÍVKA DNE: NORA

„Tak jsem dostal pod stromček sexy nafukovací pannu!“ „Jaká je?“ vyzvídá

DÍVKA DNE: SIMONA

„Pane doktore, mám problém. Pokaždé, když manžel vyvrcholí, nelidsky zařve.“ „Ale madam, to je docela normální.“ „No jo, ale mě to vždycky probudí.“

DÍVKA DNE: EMA

Erotický snář

Držet (včetně toho, kdy natahujeme ruku, ale nenalezneme nic, co bychom mohli uchopit:
Držet penis, masturbace.

Otvory v domě (okna, dveře, apod.) - mohou odpovídat otvorům v těle.

Mléko - sperma.

Ruce - falus.

Končetiny Kterýkoli úd: Mužský pohlavní úd, falus.

Hlad nebo žízeň: Sexuální touha.

Zbraně - Mužská sexualita a všechny asociace mužnosti.

Trouba - děloha.

Pistole - tvarem i funkčností připomíná penis.

Kulaté ovoce (například jablko): Poprsí.

Potrava - Sexuální uspokojení.

Zápalky - penis.

Balkón - matčiny prsa.

Šít, záplatovat, pulzovat: Masturbovat.

Provazy - pupeční šňůra:
připoutání k matce.
Penis.

Schody - stoupat po schodech: Série rytmických pohybů
s postupně docházejícím dechem, proto soulož,
také díky tomu, že pravděpodobně proběhne v ložnici nahoře nad schody.

Nářadí - mužský orgán: “nástroj”.

Psací pero - Penis.

Meč - erekce, která také proniká tělem.

Šití - pohlavní styk, kvůli způsobu, jakým jehla proniká materiálem.
Masturbace, protože pohyb je podobný.

REDCUBE

Technics

"07.02.2017 VLADIMIR PUTIN SIGNED A
LAW ABOUT DECRIMINALIZATION OF
DOMESTIC ABUSE".

This is the starting point of my story. I am not from Russia. I am from Belarus and unfortunately it doesn't matter because everything in our countries, including the mentality, is the same. The only difference is that the law about decriminalization of domestic violence has been in place from the beginning of our statehood. Not sexy right?

There are 4 types of domestic violence: physical, sexual, emotional, economic. I didn't experience any of them during my life in Belarus and I think this was only because I didn't have a boyfriend at that time. It was my choice to stay a virgin till I was 19 years of age. That's why I actually don't even care about the law, like: I know nothing. Right up until it happened to me here, in Czechia, where I am the immigrant.

Sociological studies in Belarus show that psychological violence in the family are subjected to 4 out of 5 women, physical violence - every fourth, economic - 22.4%, sexual - 13%. Among the causes of domestic violence - a high level of alcohol consumption, patriarchal stereotypes, the low legal culture of citizens, lack of legislative framework, which is to counteract domestic violence. In poor and middle-income countries domestic violence are more common, and the society is more prone to aggressive and sexist stereotypes to justify domestic violence". It seemed to me that in Czechia, a country in the heart of Europe, it will never overtake me. That's why I have read the statistic, sympathized with poor women in CIS and forgot about this. 2 weeks later I met a guy. Not an ordinary one: it was a man who changed my life, opened my eyes to the world, took me out of my conservative views and etc. He was really smart, very progressive about all this modern stuff like: art, music, LGBT/gender/race issues; he taught me to be open-minded. It was my first serious relationship and my second sexual partner, whom I began to live a full sex life. That was the most amazing experience that I could have had: the guy, who wanted and loved me for who I am. I felt beautiful, desired, sexy - therefore I decided to not hide my sexual fantasies and my propensity to sexual roleplay. I like a light form of BDSM, games, where my partner is dominating me and can use physical force - slap, weak strangulation, sometimes in public. Nothing special, maybe that was exactly what triggered him to apply force against me. The first time it happened when we were together for almost a year. It was after some party at 5:00 a.m.

We argued, and then I got slapped so hard on the face that I fell from the bed. A moment of silence. We were shocked. Words of apology, and an oath that he won't make it again. I got a mark from the fall and we continued to live as usual. 2 months later it happened again and then again but this time it was not so strong and aggressive, though it made him understand these rules. From this moment on, physical violence became real to me and the worst part was that I had to put up with this for a number of reasons: I had problems with my visa, so my only reason I stayed in Czechia was because we were dating and lived together; he was the closest person to me. I loved him very much. All the more, it wasn't true beating I thought. But I felt uncomfortable, which is why I decided to ask my mom for advice. And sadly, she said that

THINGS HAPPEN IN LIFE.

And then I realized why victims do not report to the police, why they stay with their offenders, how the authorities take away the possibility of justice for those who dare, how helpless I am here in a foreign country and how hopeless is the situation at all.

The only way to avoid this in life is to cut ties with the abuser because over time the cases only become more frequent, dangerous and abusive. We didn't break up solely for this reason, but there were more factors. Spoiler: we got back together again and a week later he doused me with alcohol and threw a glass at me, because during the dialogue (or should I say his monologue) he got mad, because I had my own opinion on something. Anyway, lesson learned - 9/10 I'll never share my fantasies and tastes with my next partner. It's safer to keep it secret as then he won't even think to treat me like

object,

tolerates with
violence

/apart
from bed/.

a treat
n
inanimate
which

**Přirozená
kráska se
už nemůže
dočkat!**

Ženy co si hrají na jezinky už jsou dávno pasé.

Správná žena by měla o svůj zevnějšek pro vás vždy pečlivě dbát a být důkladně upravená. Inspirujte svoji krásavici jedním z těchto hravých nápadů, kterým vás může v ložnici překvapit. Vyberte si která bude dnes v noci na menu!

Nic se nerovná přirozeně svůdné ženě, která je vždy připravená a ochotná si hrát. To je pro správného chlapa!

Lockerup since it has no purpose.
A bottom should have only one sex organ
and that's his boy pussy.

LUKÁŠ ESSENDER

FACE DOWN ASS UP

Gang rape Me
I'm a Fukin faggot
Fukin wreck me up

It's important to me that my Sir
always cums inside me,
or I'll feel like my pussy isn't worthy
of his seed. It's important that
he also keeps drilling me even
after he's finished to insure that
his seed has been worked
into every crevasse of my pussy
and that he's made the biggest
mess of my cunt that he can.

waiting on his knees like a good cock sucker

I don't want to wake him.
He fell asleep shortly after
I pulled out and hasn't moved.
If I wait a little longer,
I can still use my cum
as lube for a second round.
He loves when that's the first thing
he feels after being released.

CHOCOLATE

FEEL IT

YUMMY

DON'T EXPECT A MIRACLE

penetration
for love

RYBÁŘSKÉ OKÉNKO

ČAS NAHODIT UDICE!

Kdo by neměl rád rybaření? Pohoda u vody, klid v přírodě. A co teprve, když se na háček chytne nějaká dravá štika. O sexu v přírodě ani nemluvě. Každý přece miluje sexy rybářky a kapitální úlovky! Rybaření se vlastně v mnohém podobá sexu. Úspěch záleží na tom, jak dobře to umíte s udicí.....

FISHING LINE FETISH – O CO VLASTNĚ JDE?

Občas si některý rybář přenesse svůj koníček i domů – takovéto zálibě se říká fishing line fetish, v doslovném překladu „fetiš rybářského vlasce“. Jedná se o techniku bondage (svazování). Svazování rybářským vlascem může být velmi bolestivé, takže na rozdíl od klasické bondage se řadí spíše k SM.

NEW PASSWORD

N..... P....

January 2019

New Password is a new erotic magazine for artists.

The muse of this issue of the magazine is Ukrainian transvestite diva Monroe. Details on p. 3

New strip club "What's New Pussycat" is looking for scenographers and fashion designers for a permanent position
Details on p. 15

Reviews of the "Skopofolie" exhibition of academic paintings
Details on p. 17

January 2019 contest winners of "Evening drawing with a porn star"
Details on p. 20

The sculptor Pavla Nikitina went to Ukraine asking for advice from transvestite diva Monroe
Details on p. 3

According to the opinion of Monroe,
the editor of an erotic magazine
should look like this

“Na schůzku jsem došla s konkrétní otázkou.
Řekla jsem, že dělám erotický časopis
a vůbec sebe necítím na redaktorku toho časopisu.
Jak tedy mám vypadat,
abych mohla dělat reklamu mému časopisu svým stylem?”

Umění být bílou vránou

Musela jsem hledat múzu pro vytvoření erotického časopisu pro zápočet z předmětu pornostudií, FaVU VUT v Brně.

Po dlouhém uvážování jsem dostala nápad. Inspirovala mě Bridge Markland, konkrétně její video performance The Most Beautiful Woman in the World.

Chtěla jsem semestrální úkol z předmětu pornostudii využít v rámci vlastního experimentu a životního zážitku.

Pochopila jsem, že jestli musím dělat erotický časopis, tak tím pádem ze mě se stává redaktorka toho časopisu. Kdyby mě někdo viděl na sochařském ateliéru na FaVU VUT v Brně, neuvěřil by tomu, že bych mohla být redaktorkou erotického časopisu. A protože jsem spokojená s tím jak vypadám nešla jsem prosit o radu a pomoc s přetvářením / proměnou do redaktorky erotického časopisu u ženy ale u transvestita. Potřebovala jsem kuráž.

Obdivuji transvestity z dětství. Bylo mi třináct, chtěla jsem vidět travesti show naživo. Můj strýc Konstantyn Doroshenko mě vzal tendy do kyjevského gay klubu Pomada. Od té doby pro mě je stále moc a víc zajímavý fenomén travesti.

Věděla jsem, že teď je na čase seznámit se osobně se známou na Ukrajině travesti divou Monroe. Můj strýc Konstantyn seznámil mě s Monroe a domluvil nám schůzku. Na schůzku jsem došla s konkrétní otázkou. Řekla jsem, že dělám erotický časopis a vůbec sebe necítím na redaktorku toho časopisu. Jak tedy mám vypadat, abych mohla dělat reklamu mému časopisu svým stylem? Nikdy bych tuto otázku nepoložila ženě ani normálnímu chlapovi. Moje volba travesti - chlap a žena v jedné podobě. Oni studují ženy a jsou profesionálové v tom oboru. Podle mě takové osobnosti konzervují v sobě opravdovou sexualitu, hodnotu erotiky, magii flirtu a naivní, hravý šarm z černého seznamu. Mají tedy své ideály a hodnoty. A jejich humor to ještě více zdůrazňuje.

Monroe mi pomohla s mým úkolem a taky mi dala spoustu rad do života. Například Monroe věděla, že šiju a najednou z ničeho nic mi řekla, že jestli si ušiju kabát barvy limetky ten změní můj život. Barva limetky podle mě je výzva stejně jako pro diváka erotický časopis. Monochromní barvy nestačí pro ženu, aby se ženou cítila. Řekla mi, že pracuji v žánru statickém. Jsem sochařka, sochy jsou statické a já taky vypadám statický.

Přednášky pornostudii jsou bezva. Bohužel ale já ještě nemám odvalu pracovat s erotikou otevřeně, proto bych měla začít u sebe. Já si myslím, že moje proměna do redaktorky erotického časopisu pomoci rady od transvestita je dobrý způsob jak začít.

Pavla Nikitina, redaktorka časopisu New Password

Pavla Nikitina

is a contemporary Ukrainian/ Czech sculptor

Kostyantyn Doroshenko

is a Ukraine Art critic, contemporary art curator, media manager, radio host.

Monroe / @neugomonnajaMonro

is a Ukrainian drag queen, talk show host, actor, singer

“Erotický časopis by měl být výzvou. A to neznaméná, že na obálce musejí být nahá těla nebo jejich části. Obálka erotického časopisu musí diváka zaujmout a donutit ho si ten časopis vzít do ruky. Ted erotické a pornografické časopisy vypadají naprosto stejně, ten můj by mezi nimi byl bílou vránou. Stejně jako teď já na ulicích Brna v kabátě barvy limetky,”

Protože pracuji ve 3D studio na FaVU VUT v Brně
Nabídla jsem Monroe možnost udělat její 3D sken

Tento sken je přístupný na internetu

<https://skfb.ly/6Gxnt>

here was no horror

just plesure of being hold real tight

i felt our body

disorganising losing its integrity and structure

X

my bones became so heavy that i could bearyly move my limbs my skin lost its tender structure

something is cracking

thy torso pierces the roots to the inner hollow places

X

X

they found them few
days later patinetly
breathing, silently laying
on top of each other.
they looked like a small
mountain ridge eroded
by several strong roots of
growing tree

RED

MAGAZINE EROTIQUE

N.1

POLINA MASEVNINA

COME TO CUM

RED ISSUE 1

COME TO CUM

"В СССР секса нет и мы категорически против этого."- говорили они и были правы. Секса не было. В СССР был стыд. Еще была боль, нелегальные аборт и, может быть, любовь. В России секса тоже нет. В России есть демографическая политика, нравственность и браки по залету.

«There's no sex in USSR and we're strongly against it»- they told and were absolutely right. There was no sex. There was shame. Also there was pain, illegal abortions and, probably, love. There's no sex in Russia as well. In Russia, there is a demographic policy, morality and shotgun weddings.

DON'T CUM IN RUSSIA

**COME TO RUSSIA CUM ON ME
CUM CUM CUM CUM CUM CUM**

**PLEASURE IS SO GAY!
NO SEX FOR ORGASM
SEX IS FOR A NEW LIFE**

COURA

**RUSSIAN
PUSSY IS
F O R
RUSSIAN
DICKS
O N L Y**

**I WONT SUCK YOUR FUCKING EUROPEAN DICK
XENOFOBIAБЛЯТЬ**

COME TO

CUM

LOREM IPSUM
DOLOR SIT AMET,
CONSECTETUR
ADIPISCING ELIT.
MAURIS ID
PHARETRA DIAM.
INTEGER VELIT
FELIS, FAUCIBUS
VARIUS SEM SIT.

ART DESIGN STUDIO MANUAL

LOrem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Etiam feugiat turpis ac nunc pulvinar, in viverra diam finibus. Nullam bibendum et dui id gravida. Proin in augue lobortis ligula scelerisque fermentum non nec elit. Duis eget sem ultricies, vehicula orci nec, sagittis elit. Nullam et est cursus turpis vestibulum interdum. Suspendisse in urna quis eros interdum iaculis eget et odio. Nam ac euismod risus. Suspendisse in lacus nisl. Etiam dignissim massa purus, ac porta arcu pellentesque nec. Suspendisse et orci ultricies lorem lobortis semper. Nullam vitae risus dapibus, consectetur leo suscipit, scelerisque quam. Pellentesque imperdiet laoreet libero, et blandit quam. Curabitur sit amet elit ut libero varius vulputate ac ac eros. Vivamus ultrices nunc eu porttitor mattis. Praesent ut neque sit amet orci facilisis ullamcorper. Nulla sed leo ipsum. Nunc aliquet ante euismod quam dapibus, vitae elementum felis vestibulum. Vivamus ac iaculis turpis. Donec in augue orci. Suspendisse fringilla ligula libero, sodales placerat orci ullamcorper quis. Vestibulum nec fermentum neque.

ORIGAMI

Etiam consequat turpis id lectus semper, vel varius nisl semper. Aenean et turpis massa. Nulla ac condimentum ante. Praesent eu posuere dolor. Cras tincidunt diam vitae bibendum eleifend. Nulla et posuere mauris. Nullam ornare leo mi, nec pharetra orci sagittis

PLAN

Etiam consequat turpis id lectus semper, vel varius nisl semper. Aenean et turpis massa. Nulla ac condimentum ante. Praesent eu posuere dolor. Cras tincidunt diam vitae bibendum eleifend. Nulla et posuere mauris. Nullam ornare leo mi, nec pharetra orci sagittis

IKEA

Etiam consequat turpis id lectus semper, vel varius nisl semper. Aenean et turpis massa. Nulla ac condimentum ante. Praesent eu posuere dolor. Cras tincidunt diam vitae bibendum eleifend. Nulla et posuere mauris. Nullam ornare leo mi, nec pharetra orci sagittis

MASCOTTE

Etiam consequat turpis id lectus semper, vel varius nisl semper. Aenean et turpis massa. Nulla ac condimentum ante. Praesent eu posuere dolor. Cras tincidunt diam vitae bibendum eleifend. Nulla et posuere mauris. Nullam ornare leo mi, nec pharetra orci sagittis

Něžně poseptam ti do ucha
 Největší krásou na světě je
 láska
 Chtěl bych hladit tvé tmavé
 vlasy
 Zažehnat tvé chmurné hlasy
 Rád bych tě poznal a políbil
 Ve městě básníků
 Snad bych se i zalíbil
 Ne neztrácej naději má milá
 Velká škoda by tě byla
 Líbám tvé krásné tělo
 Mé skromné já by tě moc
 chtělo
 Něžně poseptam ti do ucha
 Pro lásku stojí za to žít
 Své sny a touhy stále mít

hledáme jis-
 kru,
 plamínek co
 srdce oživý,
 pohled jenž
 proniká až k
 srdci,
 dotek co vše
 nezničí,
 pohlazení co
 nás vzruší,
 polibek na
 šíjí,
 slovo co duši
 zahřívá,
 hledáme vzru-
 šení,
 číst básně při
 svíčkách,
 pěna z koupele
 náš šat,

Přátelství hledá, možná lásku.
 V srdci svém touhu možná má.
 Kdo je to stvoření na obrázku ?
 Kdo je ta krásná neznámá?
 Hledíc na tělo oné ženy,
 rozkvetlé růží zahrady,
 chtěl bych být vědec pověřený,
 řešením této záhady

Cauky kotatko co takhle nezavazny sexik nebo
 vymena fotek 🤔

18:27

ledám tu rozumnou, ale trochu zvrhlou
 řád těla namazaná olejem, když po sob
 kloužou, přivazování k posteli se
 anýma očima, sex na veřejnosti, prstěn
 posezení.. jste taková?

Ahojky rad pomazili stebou

Kolik chces za hodku 00:50

O trojku Asi nemas zajem vid 02:10

Strhující pohled do tajemného světa lidské sexuality. Na některých samicích druhu Homo Sapiens bylo sponzorováno neobvykle chování. Tyto jedinci přesahují stereotypní, projeví sexuality typické pro ženské pohlaví. Při páření přebírají roli i typickou pro samce. Udávají kurz a směr, kterým se odbírají sexuální hrátky. Mají praktiky, co vyvolávají bolest a potěšení zároveň. Muži se jich obávají protože se bojí že přitom přijdou o svoji mužnost, přesto že tajně o tom touží, také ženy tajně o nich touží.

Každá žena si alespoň jednou pomysli nad situaci kdy bude mít sexuálního partnera v cele moci. Každý tajně sni, že si vyzkouší obě role, není to jenom pro extrémně mužné ženy, je to přirozené. K uspokojení těchto fantazii nám slouží obrovsky sortiment sexuálních pomůcek.

Asfodel

Ó drahá sladká růžová
nedosažitelná touho
...jak je to smutné, že nejde
změnit šílený
vypěstovaný asfodel,
viditelnou skutečnost...

a polekané okvětní plátky
kůže - jak je to inspirované
takhle polehávat v obývacím
pokoji, opilý, nahý
a zasněný, s nerozsvícenou
elektrikou...
pořád a pořád pojídat kořen
asfodelu,
šedý osud...

válet se při plození
na květovaném kanapi
jak na břehu v Ardeny -
mou jedinou růží dnes večer je radost
z mé vlastní nahoty .

Allen Ginsberg

SOFT

PLAY

TEREZIE RAUSOVÁ

HIS

HARD

GENTLE

INSIDE

HER

WET

CUM

NOHA

1/2019

uvnitř ponožka zdarma
www.noha.cz

LENKA

Došlápnu si na tebe!

MONIKA

Mám ráda palce,
ale malíčkem nepohrdnu.

ERIKA

Vyzouvám se rychle!

80kč

Mládeži do 18 let neprodejné!

Sylphar Remescar

metličkové žíly je inovativní krém určený k ošetření povrchových zabarvení a viditelných a strukturálních nedokonalostí kůže a k prevenci jejich vzniku (metličkové žilky). Principem účinku je vytvoření dlouhotrvajícího prodyšného filmu nad postiženou kůží a kolem ní, čímž dochází ke zlepšení vzhledu pokožky.

Masážní pomůcka Foot Roller

Masážní pomůcka Foot Roller poskytuje úlevu od bolestí nohouspojených jak s obvyklou činností, tak nadměrnou aktivitou.

Bata BLOG
DEJTE
ČERVENÉ
ZELENOU

🕒 8-20 hod.

📞 728 813 952

ČIŠTĚNÍ KOBERCŮ
— DČISTA —

⚡ RYCHLE ✅ SPOLEHLIVĚ 💰 LEVNĚ

📍 BRNO, BLANSKO, TIŠNOV, RAJHRAD, ROSICE a BRNA A OKOLÍ

**DOPRAVA PO BRNĚ
Z D A R M A !**

Vážení čtenáři NOHY,

Je tu opět nové číslo vašeho oblíbeného časopisu! Ten kdo se rád dívá bude koukat. Připravil jsem pro vás nejen spoustu voyerských fotek, ale také materiál pro opravdové fajnšmekry. Spolu poodhalíme roušku tajemství opředenou foot masage z filmu Pulp fiction. Seznámím vás s nohami, které mají pěkně našlápnuto. Tvrdé náтуры jsi kopnou do vosího hnízda a s Robertem Trautmberkem vyrazíme do akce. Nabídnou vám exkurzi přímo do vašich botníků a ukážeme si jak zkrotit i ty nejdivočejší kuří oka. To a ještě více ve vaší NOZE. Mnoho vzrušujících zážitků v novém roce vám přeje šéfredaktor Tomáš Zdvořáček – zůstaňte zkažení.

OBSAH

- 4 Barvím si nehty na červeno. To jsem pak celá nadržená. Jen si to představím, už si nadělám do kalhotek.
- 7 Už pár kluků mi řeklo že jsem našláplá. A ti byli tak nudní, že jsem se po nich párkrát prošla a poslala je k vodě, abych si našla někoho temperamentnějšího jako jsem já.
- 13 Mastím si nohy už od svých 15ti let. Teda zkoušel jsem to o trochu dříve, ale chvilku mi trvalo, než jsem našel ten správný krém.
- 17 Masáž nohou je masáž nohou. Co se skrývá v pozadí legendární scény z Pulp fiction.
- 20 Holky říkají že mám tlusté nohy, ale na kypré tvary sbalím každého chlapa na kterého si ukážu.
- 23 Chvěla jsem se vzrušením a nemohla se dočkat až se vyzuje. Místo toho si ale svlékl košili a začal tancovat. Když jsem ho prosila ať už toho nechá, pomálu se zul.
- 26 Jedna noha nestačí, nejraději mám, když se mě dotýkají tři páry.
- 29 Vyzkoušela jsem hodně, ale nejlepší bylo asi lechtání. Nejvíce vzrušující bylo, když mě kluk přivázel k posteli a krutě mě vylechtal.
- 30 Nová mise Roberta Trautmberka. Podívejme se jak se Robertovi dařilo zouvat holky v parku Lužánky.
- 33 Miluji, když se na mě při zouvání někdo dívá. Přemýšlím o tom, jak moc ho to rajcuje.
- 34 Když jsem poprvé slyšela o tom, že si lidé vzájemně lížou palce, připadalo mi to neskutečně nechutné a perverzní.
- 38 Prosedím v botníku celé hodiny.
- 41 Jirka je sice o několik let starší než já, ale mě to nevadí, hlavně když se stará o mou nožičku.
- 45 Nevadí mi lízat koleno, i když ho má třeba na hlavě.
- 46 Tvoje noha pozná středověk.

Nabarvím si je před tebou.

Ukážu ti všechny odstíny, které mám!

Líbí se ti?

Nejdřív se dívej.

Mám ráda, když si lakuju nehty a někdo se na mě dívá. To jsem pak celá vlhká a nadržená. Jen si to představím a už mám v naděláno kalhotkách. Mám pocit, že jestli na mě někdo hned neskočí, exploduji vzrušením. Nejraději nosím sandále, jednou jsem v nich hrála tenis a to byl teda nárez.

Po zaschnutí ti dovolím si líznout.

NAUGHTY

ŽENA NEBO MUŽ..

ZÁLEŽÍ NA TOM?

Gender jedince je jedním z klíčových prvků jeho společenského života, jelikož se podílí na utváření jeho pozice v mocenských a emocionálních mezilidských vztazích. Přestože však existuje mnoho stereotypů a očekávaných projevů spojených s maskulinitou a feminitou, nejsou jednotlivé gendery ve všech aspektech exaktně vymežitelné. Chování, které se od jedince na základě genderu očekává či je akceptováno, se nazývá genderová role, souhrn těchto očekávání je pak označován za ideologii genderových rolí. V moderní západní společnosti převládá v obvyklém uvažování koncept dvou genderů, maskulinního a feminního, přičemž přítomnost jednoho vylučuje druhý. Je však obtížně

udržitelné jak rozdělení na mužskost a ženskost, tak rozdělení na biologické pohlaví a sociální gender, neboť v obou případech se kategorie částečně prolínají.

NYMPHOMANIAC

FENOMÉN EROTICKÉHO ČASOPISU V PRACÍCH STUDENTŮ KURZU PORNOSTUDIÍ FAVU VUT V BRNĚ

LENKA KLODOVÁ
ANTONIE BERNADOVÁ
BARBORA CICOŇOVÁ
DAVID ČECH
DENISA ROMEROVÁ
FILIP DUŠEK
HANA BLATNÁ
HANA FICKEROVÁ
JAKUB POLÁCH
JAN BRAŽINA
JAN ŠTANICZEK
JIŘÍ FERENC
JIŘÍ PEC
KAMIL RUJBR
KATEŘINA ŠILLEROVÁ
KRISTÝNA GAJDOŠOVÁ
LAURA TRENČANSKÁ
LEONA VELEBOVÁ
LIZAVETA HRYDZIUSHKA
LUKÁŠ ESSENDER
MAREK TISCHLER
MARIE LAVRJUK
MARIE ZANDÁLKOVÁ
MARTIN KUZDER
MARTIN HURYCH
MONIKA RYGALOVÁ
NATÁLIE PEJCHOVÁ
ONDŘEJ HOUŠŤAVA
PAVLA NIKITINA
POLINA MASEVNINA
SARA WOLLASCH
TAMARA CONDE
TEREZA FRONCOVÁ
TEREZIE RAUSOVÁ
TOM ZELENÝ
TOMÁŠ ZDVOŘÁČEK
VENDULA PATKÓŠOVÁ
VERONIKA SAVAROVÁ
VERONIKA ŠPUNDOVÁ
VIKTORIA POCHLOPEŇOVÁ
VIKTORIA TSELYCH